

Universiteit Utrecht

Gemeente Utrecht

Hoe krijg je een puber in beweging?

Onderzoek naar gemeentelijk sport- en bewegestimuleringsbeleid voor jongeren van 12 tot en met 17 jaar

Jorden van Luxemburg, 3065758
18 augustus 2010

Begeleiders:

Universiteit Utrecht
Utrechtse School voor Bestuurs- & Organiseringswetenschap
Sportbeleid & Sportmanagement
Dr. Jan Boessenkool

Gemeente Utrecht
Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
Afdeling Ontwikkeling, team Sport
Renate Janssen

Utrechtse School voor
Bestuurs- en Organiseringswetenschap

Inhoud

1.	Inleiding	5
1.1	Leeswijzer	6
2.	Wetenschapsfilosofische benadering	7
2.1	'Verklaren' en 'begrijpen'	7
2.2	Verklaren	7
2.3	Begrijpen	7
2.4	Dit onderzoek vanuit 'begrijpen'	8
2.5	Methodologische gevolgen	8
2.6	'Individualisme' en 'holisme'	8
2.7	Analysekader	9
3.	Methodologie	10
3.1	Onderzoeksstrategie	10
3.2	Dataverzamelmethode(n)	10
3.2.1	Participerende observatie	10
3.2.2	Diepte interviews	11
3.2.3	Literatuurstudie	11
3.2.4	Documentanalyse	11
3.3	De respondenten	11
3.4	De onderzoeksvragen	12
4.	Theoretisch kader	14
4.1	Beleid van de gemeente Utrecht	14
4.1.1	Beleidsnota Sport	14
4.1.2	Beleidsnota Jongeren en Vrije Tijd	15
4.1.3	Beleidsnota GG&GD	18
4.1.4	Collegeprogramma 2010-2014	18
4.2	Wijkgerichte aanpak	19
4.3	Jongeren en de sportvereniging	20
4.4	Invloed ouders	21
4.5	Sporten en bewegen op school	22
5.	Data bespreking	24
5.1	Beleid gemeente Utrecht: sport als doel en sport als middel	24
5.2	Meer samenwerking op sport- en beweeggebied binnen DMO	24
5.3	Structureel sporten en bewegen	26
5.4	Intrinsieke motivatie	26
5.5	Nuances in afbakening doelgroep	27
5.6	Ouders	28
5.7	Van plan naar praktijk	28
5.8	Tevredenheid	30
5.9	Veel verschillende partijen in de wijk	30
5.10	Onderwijs	31
5.11	Belangenverstrengelingen	33
5.12	Wijksamenwerking	33
5.13	Moet men al met al zo ontevreden zijn?	34
6.	Verdieping	35
6.1	Hoe kunnen Utrechtse jongeren voldoende sporten en bewegen	35
6.1.1	Lidmaatschap bij een sportvereniging of sportschool	36
6.1.2	Anders georganiseerd sporten	36
6.1.3	Gedurende de dag voldoende matig intensief bewegen	37
6.2	Afstemming op wijkniveau	37
6.2.1	Scholen, sportverenigingen en WWO's	37
6.2.2	Samenwerking in de wijk	38
6.2.3	De Beweegmakelaar en het wijk sportplan	39
6.2.4	Verschillende belangen in de wijk	40
6.3	Afstemming op stedelijk niveau	41
6.3.1	Extra inzet op hulpbehoevende jongeren	41
6.3.2	Afbakening leeftijdscategorieën	42
6.3.3	Gratis sporten en bewegen?	42
6.3.4	Toeleiding	43

6.3.5	Invloed nieuw college	43
6.3.6	Samenwerking binnen de gemeente Utrecht	44
7.	Conclusies	45
7.1	Deelvragen	45
7.1.1	Deelvraag 1.....	45
7.1.2	Deelvraag 2.....	46
7.1.3	Deelvraag 3.....	47
7.2	Hoofdvraag	48
8.	Aanbevelingen	50
9.	Literatuurlijst	51
10.	Bijlagen	53

Voorwoord

Deze scriptie is niet alleen het product van meer dan een half jaar lang onderzoek doen, het is ook het product van het volgen van de tweejarige duale master Sportbeleid en Sportmanagement. Eigenlijk moet ik zelfs nog verder gaan in de tijd, doordat ik de basis voor het kunnen volgen van deze master al legde tijdens de bachelor Bestuurs- en Organisationswetenschap, of kortweg B&O. De keuze om B&O te gaan studeren 5 jaar geleden had namelijk alles te maken met de mogelijkheid om na die bachelor in te kunnen stromen bij deze master.

Het duale karakter van Sportbeleid en Sportmanagement heeft mij in staat gesteld om de afgelopen twee jaar met veel plezier werkervaring op te kunnen doen bij de gemeente Utrecht als stagiair. Door de grote diversiteit aan opdrachten heb ik aan vele verschillende onderwerpen kunnen proeven. Toen het tijd werd om te beginnen aan dit eindonderzoek, kwam het onderwerp jongeren op mijn pad. Het bleek dat er behoefte was aan een gedegen onderzoek, met uiteindelijk een advies over hoe de gemeente Utrecht jongeren nog beter kon stimuleren te gaan sporten en bewegen. En dat is er gekomen.

Dit had ik nooit gered zonder de wijze lessen en de steun van een aantal mensen. Om te beginnen wil ik mijn scriptiebegeleider Jan Boessenkool hartelijk bedanken voor de feedback, tips en wijze raad die hij mij heeft gegeven tijdens het onderzoeksproces. Hoewel het soms lastig te plannen was door verschillende omstandigheden, wist hij altijd wel een gaatje te vinden om mij mondeling dan wel schriftelijk van voldoende feedback te voorzien. Als tweede wil ik ook mijn begeleiders vanuit de gemeente Utrecht Renate Janssen en Ton Wetselaar bedanken. Renate heeft mij uitstekend begeleid bij het schrijven van deze scriptie in het tweede jaar van mijn stage en dankzij Ton heb ik het eerste jaar als stagiair bij de gemeente Utrecht ook niet stil hoeven zitten. Ik ben hen zeer dankbaar voor de tijd die zij in mijn begeleiding hebben willen stoppen. Na het verdedigen van deze scriptie ben ik blij dat ik ze voortaan collega mag noemen, omdat ik mijn werk bij de gemeente met evenveel plezier mag vervolgen. Nu echter niet als stagiair, maar als beleidsadviseur Sportstimulering bij het team Sport. Mijn woord van dank gaat ook uit naar al mijn respondenten. Zonder hun deskundige en bevlogen bijdragen was deze scriptie niet tot stand gekomen.

Tot slot wil ik Rianne van Manen bedanken voor alle liefde en morele steun die zij mij heeft gegeven, ook gedurende de afgelopen studiejaren. Met haar bemoedigende woorden wist ze mij ook door tegenslagen heen te slepen.

Rest mij nog om veel leesplezier toe te wensen!

Jorden van Luxemburg.
Utrecht, augustus 2010.

1. Inleiding

Genoeg sporten en bewegen is belangrijk voor jongeren. Door regelmatig te sporten en bewegen blijven ze gezond en ontwikkelen ze vaardigheden die belangrijk zijn voor het functioneren in de maatschappij. Wat betreft sporten en bewegen is er echter voor jongeren nog een wereld te winnen. Het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) adviseert jongeren in de leeftijd tot en met 17 jaar om 60 minuten matig intensief te bewegen per dag, de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB, zie bijlage 1).

Slechts 19% van de Nederlandse jongeren van 12 tot en met 17 jaar voldoet in 2008 aan deze norm, blijkt uit de Monitor Bewegen en Gezondheid van de Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek. Gecombineerd met de fitnorm (drie keer twintig minuten intensief bewegen per week) is dit 48%. Eén op de zes jongeren is inactief, tegenover één op de zeventien volwassen Nederlanders (TNO, 2009).

In de periode van 12 tot en met 17 jaar ontwikkelen jongeren andere interesses, waardoor de sportdeelname daalt. In het begin van deze levensfase ligt de sportdeelname dan ook hoger dan aan het einde hiervan (Breedveld & Thiessen–Raaphorst, 2006).

Sporten is voor jongeren onder de 18 jaar naast fietsen de enige bron voor matig intensieve lichaamsbeweging en de enige bron voor intensieve lichamelijke activiteit. Sportstimulering is voor deze groep dan ook van essentieel belang, waarbij drie dagen per week noodzakelijk is om de fitheidsnorm te behalen (Thiessen–Raaphorst, 2005).

Dit maakt het voor de overheid een belangrijk punt om in te investeren. Op gemeentelijk niveau wordt het beleid vorm gegeven dat uiteindelijk de jongeren moet stimuleren meer te gaan sporten en bewegen. Onder het motto 'jong geleerd is oud gedaan' zijn jongeren bijvoorbeeld een belangrijke doelgroep in het beleid van de gemeente Utrecht. Vanuit de gemeente Utrecht worden vele initiatieven ontplooid vanuit verschillende vakgebieden, om jongeren te stimuleren tot sport en bewegen.

Jongeren blijken een lastige doelgroep te zijn. Uit de evaluatie van de pilot SportU, een initiatief van de afdeling Sport van de gemeente Utrecht dat jongeren gratis of met korting sporten aanbiedt, blijkt dat jongeren veel op de korte termijn gericht zijn. Ook het gebrek aan plannings- en organisatievaardigheden, de invloed van peers en het niet kunnen stellen van prioriteiten spelen een rol (Nelis & Van Sark, 2009). Veel goedbedoelde gemeentelijke initiatieven blijken niet op dergelijke eigenschappen ingericht te zijn. Hierdoor hebben zij niet de gewenste uitkomst.

Binnen de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) van de gemeente Utrecht wordt sport en bewegen niet alleen door het team Sport gestimuleerd. Ook de teams Onderwijs, Samenleving, Zorg & Veiligheid, en het Programma Jeugd zetten sport in als middel om de jongeren te bereiken en te helpen. Vanuit gezondheid maakt bewegen bovendien ook bij de Gemeentelijke Geneeskundige & Gezondheidsdienst (GG&GD) een belangrijk onderdeel van het beleid uit. Hoewel de sportdeelname van jongeren de laatste jaren wel is toegenomen, bestaat er geen eenduidigheid in het Utrechtse beleid.

Dit onderzoek is bedoeld om een antwoord op de vraag te krijgen hoe het gemeentelijk beleid in Utrecht verbeterd kan worden, zodat de plusminus 15.000 jongeren in de doelgroep 12 tot en met 17 jarigen geprikkeld kunnen worden om in beweging te komen en in beweging te blijven. Tot slot worden er aanbevelingen gedaan met betrekking tot het sport- en beweegbeleid van de gemeente Utrecht.

De centrale vraag die in dit onderzoek wordt beantwoord, luidt: *“Op welke wijze geeft de gemeente Utrecht haar sport- en beweegbeleid rond jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar vorm en hoe kan dit volgens betrokken beleidsmedewerkers en beleidsuitvoerders verbeterd worden?”*.

Deze vraag is niet alleen interessant voor de gemeente Utrecht. Meerdere gemeentes ervaren soortgelijke problematiek als de gemeente Utrecht. Er is met name een onderscheid te maken tussen de grotere steden tegenover de kleinere steden. In de vier grote steden ligt het gemiddelde percentage jongeren dat voldoende beweegt lager dan in de kleinere steden (CBS, 2009).

De grote steden zijn zich bewust van hun achterstand en proberen hier iets aan te doen met initiatieven zoals 'Super Fit' (gemeente Rotterdam), 'Topscore' (gemeente Amsterdam) en 'Sport S Cool'

(gemeente Den Haag). Bij deze initiatieven valt op dat net als in Utrecht de school vaak wordt gezien als de plek waar sport het beste kan worden gestimuleerd onder jongeren. Kortom, niet alleen de problematiek, maar ook de oplossingen hiervoor delen overeenkomsten in de G4. Dit onderzoek is om die reden niet alleen waardevol voor de gemeente Utrecht, maar kan ook voor andere gemeentes (van soortgelijke grote) van meerwaarde zijn.

Om een antwoord te vinden op de hoofdvraag is er kwalitatief onderzoek gedaan. Er zijn diepte interviews afgenomen onder een selecte groep beleidsmedewerkers en beleidsuitvoerders binnen de gemeente Utrecht. Door kwalitatief onderzoek te doen kon er dieper ingegaan worden op de achterliggende motivaties van de respondenten. Dit levert interessante inzichten over het sport- en beweegbeleid van de gemeente Utrecht op en kan een aanzet zijn om het beleid te verbeteren, of om de huidige beleidskeuzes nogmaals onder de loep te nemen. Ook wetenschappelijk is het relevant doordat het bijdraagt aan de kennis over lokale stimulering van sport en bewegen onder jongeren.

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt als eerste de wetenschapsfilosofische insteek van de onderzoeker besproken. Elk sociaal wetenschappelijk onderzoek wordt vanuit bepaalde filosofische aannames uitgevoerd, die van invloed zijn op de aanpak van het onderzoek. De gemaakte keuzes en gevolgen van deze keuzes voor dit onderzoek worden uitgebreid omschreven. Uiteindelijk mondt dit uit op een analysekader die in paragraaf 2.7 aan bod komt.

Hoofdstuk 3 geeft de gebruikte methodologie in dit onderzoek weer. Er wordt ingegaan op de onderzoeksstrategie, de wijze waarop de data verzameld is, welke respondenten er geïnterviewd zijn en welke hoofd- en deelvragen er met dit onderzoek beantwoord worden.

In hoofdstuk 4 wordt het theoretische kader neergezet. Daarin wordt alle relevante literatuur en relevante beleidsdocumenten van de gemeente Utrecht die gebruikt zijn bij dit onderzoek omschreven.

Hoofdstuk 5 geeft de data die uit de interviews is gekomen weer. De data komt voort uit de analyse van de gesprekken die met de respondenten zijn gevoerd. De koppeling van deze data met het theoretisch kader beschreven in hoofdstuk 4 volgt in hoofdstuk 6, waar de analyse plaatsvindt die uiteindelijk tot beantwoording van de hoofd- en deelvragen moet leiden. Bij deze analyse is het theoretisch kader gebuikt en in verband gebracht met de data uit hoofdstuk 5. De data wordt zodoende geïnterpreteerd zodat er dieper op de data ingegaan kan worden en er conclusies getrokken kunnen worden in hoofdstuk 7 met betrekking tot de vraagstelling.

Tot slot volgen er in hoofdstuk 8 aanbevelingen voor de gemeente Utrecht die voortvloeien uit de conclusies.

2. Wetenschapsfilosofische benadering

Elk wetenschappelijk onderzoek is uitgevoerd vanuit een wetenschapsfilosofische benadering. De onderzoeker heeft een eigen kijk op vragen als: is de sociale wereld te kennen zoals de fysieke wereld met (natuur)wetenschappelijke wetten? En wordt de maatschappij beïnvloed door de individu, of het individu door de maatschappij?

Het standpunt wat de onderzoeker in neemt heeft invloed op de wijze waarop de onderzoeker een onderzoek opzet en uitvoert. Daarom is het van belang in dit hoofdstuk te omschrijven vanuit welke wetenschapsfilosofische aannames dit onderzoek wordt uitgevoerd.

De wetenschapsfilosofische standpunten worden toegelicht vanuit de wijze waarop Hollis (2006) dit omschreven heeft in zijn boek 'The philosophy of social science: An introduction', ondersteund door de inzichten die Alvesson en Deetz (2000) bieden in 'Doing Critical Management Research'.

2.1 'Verklaren' en 'begrijpen'

Er leven twee verschillende opvattingen over de vraag of de sociale wereld is te kennen zoals de fysieke wereld. Hollis (2006) noemt deze twee opvattingen 'explanation' en 'understanding' ofwel 'verklaren' en 'begrijpen'.

2.2 Verklaren

Volgens de wetenschappers die in de stroming van het 'verklaren' zitten, is de sociale wereld uiteindelijk te reduceren tot fysische processen. Net als in de fysieke wereld is er sprake van causaliteit, ofwel oorzaak-gevolg relaties. De sociale wereld kent eigen wetten, die objectief te onderzoeken zijn. Door naar de empirie te kijken, kunnen de wetmatigheden worden gevangen en is 'ware' kennis mogelijk. Door de mechanismen van de sociale wereld objectief te kennen, kan deze in wetmatigheden worden vertaald en kan deze vervolgens worden beïnvloed. De gedachte dat als iets verklaard wordt het ook toegepast kan worden wordt ook wel 'evidence based' genoemd. Zo wordt een bijdrage geleverd aan de sociale vooruitgang.

Op het moment dat dit onderzoek uitgevoerd zou worden vanuit het 'verklaren', zou dit onderzoek gericht zijn op het zoeken naar wetmatigheden in de Utrechtse situatie. Er zou bijvoorbeeld een theorie uit de literatuur getoetst worden, om te zien of de theorie ook in de Utrechtse situatie van toepassing is. Deze toetsing gebeurt dan volledig objectief, zonder beïnvloeding vanuit de onderzoeker. Vervolgens worden daar conclusies over de Utrechtse situatie uit getrokken, of conclusies over de bruikbaarheid van de theorie. Wellicht zou dit dan leiden tot een nieuwe theorie, dat beter aansluit bij de Utrechtse situatie in de ogen van de onderzoeker. Het is alleen de vraag in hoeverre we kunnen spreken van wetmatigheden in de sociale wereld.

2.3 Begrijpen

Het 'begrijpen' is opgekomen door onbedoelde gevolgen uit het 'verklaren'. Er bleek in de praktijk een scheiding te zijn tussen 'zijn' en 'behoren'. Kennis ergens van hebben, betekende niet per definitie dat men wist 'hoe het zou moeten zijn'. Aanhangers van 'begrijpen' waren voorstanders van communicatief handelen. Er moest een dialoog zijn tussen de mensen die de kennis verwerven, het toepassen, en de mensen die 'slachtoffer' van deze kennis zijn. Men zou geen waarnemer moeten zijn, maar deelnemer en zich moeten verplaatsen in het object van studie. De wetenschappers waren van mening dat de wereld een open systeem is. Dit houdt in dat mensen een besef hebben van de wereld waar ze deel van uit maken en hun handelen daarop aanpassen. Taylor noemde de mens een 'self interpreting animal', in staat tot zelfreflectie. Ook onderzoekers maken deel uit van dit open systeem en zullen zich dus niet objectief kunnen opstellen tegenover het onderzoeksobject. Er zijn geen contextvrije beschrijvingen of verklaringen van menselijke acties. Deze insteek stond tegenover het idee van een gesloten systeem, de wereld als machine, zoals deze bij het 'verklaren' wordt gehanteerd.

Als er onderzoek wordt gedaan vanuit het 'begrijpen' betekent dit dat er niet gewerkt wordt met het toetsen van hypothesen of theorieën. De waarheid zit in de mensen zelf. De onderzoeker moet dan ook een gesprek aangaan met de betrokkenen of zelfs onderdeel worden van de betrokkenen (participerende observatie), zodat er achter de betekenissen gekomen kan worden die de betrokkenen geven aan de situatie.

2.4 Dit onderzoek vanuit 'begrijpen'

Als onderzoeker ben ik van mening dat er geen sprake kan zijn van volledige objectiviteit bij een onderzoek. De onderzoeker voert vanuit het eigen referentiekader het onderzoek uit. Dit betekent dat de onderzoeker altijd vanuit de eigen ervaringen en eigen leefwereld naar dingen kijkt. Dit heeft invloed op de keuze voor het onderwerp, de wijze waarop de onderzoeker respondenten interviewt, de analyse van de data enzovoorts. Hiermee sluit ik aan bij het 'begrijpen' van Hollis.

Doordat dit onderzoek vanuit het 'begrijpen' van Hollis wordt uitgevoerd, is de insteek inzicht te krijgen in het Utrechtse beleid rond sport en bewegen voor jongeren. Deze inzichten worden verkregen uit de betekenis die de betrokken beleidsmedewerkers en beleidsuitvoerders geven aan de situatie. Met deze inzichten kan de gemeente Utrecht keuzes maken voor toekomstig beleid. Dit onderzoek gebruikt echter geen kwantitatieve methoden om 'harde' cijfers te creëren, waarmee het beleid gelegitimeerd kan worden. Ik ben niet in de veronderstelling modellen of oorzaak-gevolg relaties te vinden, om de werkelijkheid te kunnen 'verklaren' of te reduceren tot theorieën. De complexiteit, interactiviteit en sociale aard van publiek gezondheidsbeleid maakt het onmogelijk om deze in regels te vangen (Lawrence & Yeatman, 2008).

2.5 Methodologische gevolgen

Doordat betekenissen van betrokkenen als leidend worden gezien in de totstandkoming van de onderzoeksdata, zijn diepte interviews de voornaamste methode voor de dataverzameling. Diepte interviews zijn uitermate geschikt om achter betekenissen van betrokkenen te komen. Er kan worden doorgevraagd, zodat meningen en motivaties van de respondenten kunnen worden onderbouwd. Zodoende kan er daadwerkelijk meer inzicht in de motivaties gekregen worden die op de achtergrond een rol spelen in de situatie, zodat deze situatie 'begrepen' kan worden. Hoe de interviews tot nu toe zijn vorm gegeven wordt toegelicht in hoofdstuk 3 'Methodologie'.

Het centraal stellen van betekenisgeving van respondenten heeft ook gevolgen voor de rol van theorie op het onderzoek. Theorie is in dit onderzoek vooraf gebruikt om tot zogenaamde 'sensitising conceptions' te komen. Sensitising conceptions zijn theorieën die kunnen helpen meer inzicht in het onderwerp te krijgen, maar worden niet gebruikt als middel om de empirie aan te testen. Er wordt na de dataverzameling wel een koppeling gezocht tussen gevonden data en theorie. Deze werkwijze wordt ook wel inductief genoemd en is volgens Alvesson en Deetz (2000) een typisch kenmerk van een 'interpretatieve studie'. Hoewel mijn onderzoek veel raakvlakken heeft met deze vorm van onderzoek doen, richt een interpretatieve studie zich voornamelijk op een organisatie als gemeenschap. Het zoekt naar overeenkomsten in cultuur in die gemeenschap. In dat opzicht past mijn wijze van onderzoek doen minder goed bij de interpretatieve stroming, doordat er ook gekeken wordt naar de individuen. Er wordt niet alleen gekeken naar de overeenkomsten die bestaan in betekenisgeving, maar ook naar de afwijkende meningen en motiveringen van individuele respondenten.

2.6 'Individualisme' en 'holisme'

Het onderscheid tussen een meer individuele focus en een focus op collectiviteit wordt door Alvesson en Deetz (2000) het verschil tussen dissensus en consensus genoemd. Ook Hollis (2006) maakt een dergelijk onderscheid, maar noemt dit het individualisme versus het holisme. Binnen het holisme wordt de collectiviteit als basis gezien voor het individueel handelen. Structuren, instellingen en normen en waarden bieden verklaringen voor het menselijk handelen. Een bekend voorbeeld van het holisme is het functionalisme. Volgens het functionalisme kan het bestaan van een onderdeel verklaard worden op basis van zijn functie die het voor het geheel heeft. Op het moment dat iets geen functie meer heeft en dus niet van meerwaarde is voor het geheel dan zal het wegvallen. Het geheel is in deze opvatting meer dan de som der delen.

Er is echter veel kritiek op het holisme, vanuit het individualisme. Volgens het individualisme moet er juist uitgegaan worden van het individu. Het individueel handelen wordt als basis gezien voor collectieve verschijnselen. Elk individu interpreteert datgene wat er om zich heen gebeurt en handelt vervolgens op basis van individuele keuzes. Hoe deze keuzes tot stand komen heeft te maken met het individu. Iedereen heeft een eigen achtergrond, een eigen karakter, op basis waarvan de keuzes gemaakt worden. Het geheel is dan ook niet meer dan de som der delen.

Wat betreft dit onderscheid maak ik geen specifieke keuze. Ik ben van mening dat het individu en het collectief interacteren met elkaar. Het individu heeft invloed op het collectief en het collectief heeft invloed op het individu. Ik verwacht dat dit binnen de gemeente Utrecht ook het geval is. Beleid komt tot stand onder invloed van politiek, beleidsmedewerkers en beleidsuitvoerders. Ook burgers hebben invloed via de politiek, of via interactieve beleidsvorming. Het geformuleerde beleid heeft weer invloed op de individuen. Aan de hand van feedback die via de verschillende wegen bij de beleidsmedewerker binnenkomt, wordt het beleid voor de nieuwe periode aangepast. Door deze vicieuze cirkel blijft het beleid constant in beweging.

2.7 Analyse kader

Deze wetenschapsfilosofische insteek betekent dat ik vanuit een bepaald analysekader naar de hoofdvraag kijk. Om een antwoord op de hoofdvraag “*Op welke wijze geeft de gemeente Utrecht haar sport- en bewegbeleid rond jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar vorm en hoe kan dit volgens betrokken beleidsmedewerkers en beleidsuitvoerders verbeterd worden?*” te krijgen kijk ik in dit onderzoek niet specifiek naar het individu of naar het collectief. De gemeente Utrecht bestaat bijvoorbeeld uit vele individuen met een eigen kijk op de werkelijkheid, waardoor er niet gesproken kan worden over dé gemeente Utrecht. Het is mijn intentie om die individuele betekenisgeving aan de situatie te achterhalen, en deze in perspectief van de context te plaatsen. Een beleidsmedewerker van de gemeente Utrecht heeft bijvoorbeeld een mening over hoe het sport- en bewegbeleid rond jongeren verbeterd kan worden, maar heeft collega’s en leidinggevenden die daar wellicht anders over denken. Daarbij is ook het gebruik van macht in een organisatie van toepassing. Hoe tracht men zijn of haar mening omtrent een onderwerp dominant te maken? De ambtenaren zijn werkzaam voor een wethouder, maar dit betekent niet dat zij ook dezelfde mening hebben als de wethouder. De Bewegmakelaar is werkzaam bij een Wijkwelzijnsorganisatie (WVO), maar heeft een eigen visie op de beste wijze om sport en bewegen in de wijk te stimuleren, die wellicht niet in lijn ligt met de werkwijze van de WVO. Daarbij wordt gekeken naar verschillen, maar ook overeenkomsten in betekenissen en wie daarin dominant is. Zodoende kan de situatie ‘begrepen’ worden. Dit wordt gedaan vanuit de ‘Three-Perspective Definition of Culture’ die Martin omschrijft in haar boek ‘*Organizational Culture*’ (2002).

Volgens Martin zijn er drie perspectieven te onderscheiden van waaruit er naar een organisatiecultuur gekeken kan worden. Dit zijn de ‘integration perspective’, de ‘differentiation perspective’ en de ‘fragmentation perspective’. Wanneer men met een integration perspective naar een organisatiecultuur kijkt, let men alleen op alles wat er gedeeld wordt. Op het moment dat men veel overeenkomsten vertoont, wordt er verondersteld dat er een sterke cultuur bestaat binnen de organisatie. Dit perspectief is ook dikwijls het perspectief dat vanuit managers wordt gehanteerd, als er wordt aangestuurd om alle neuzen dezelfde kant op te krijgen.

Bij de differentiation perspective wordt er geconcentreerd op subculturen binnen de organisatie. Binnen deze subculturen bestaat er consensus, maar tussen de subculturen is er sprake van veel ambiguïteit. Gedacht kan worden aan een team binnen de gemeente Utrecht dat het onderling eens is over de manier van werken, maar deze overeenstemming niet kan vinden met andere teams die van mening zijn dat er geheel anders gewerkt moet worden.

Het derde perspectief, de fragmentation perspective, gaat ervan uit de cultuur juist zit in de ambiguïteit binnen de organisatie. Er wordt gelet op individuele meningen en betekenissen, die per situatie weer kunnen verschillen. In sommige situaties zijn twee medewerkers het eens, maar in de volgende kunnen ze weer van mening verschillen.

Volgens Martin (2002) moet er vanuit alle drie de perspectieven naar een organisatie gekeken worden om een goede analyse te kunnen maken. De perspectieven vullen elkaar aan. Wanneer vanuit de ene perspectief gekeken wordt, ziet men dingen die vanuit een ander perspectief over het hoofd gezien zouden worden. Er moet dus oog zijn voor zowel de organisatiebrede overeenkomsten, de subculturen en de individuele betekenisgeving van de medewerkers binnen de organisatie.

De hierboven omschreven keuzes hebben tot gevolg dat er voor een opzet van het onderzoek is gekozen zoals dat in het volgende hoofdstuk wordt omschreven.

3. Methodologie

Uit de wetenschapsfilosofische benadering vloeien een aantal keuzes met betrekking tot de methodologie voort. Dit zijn keuzes over de onderzoeksstrategie, dataverzamelingmethoden, de keuzes omtrent respondenten en welke hoofd- en deelvragen er beantwoord worden met dit onderzoek.

3.1 Onderzoeksstrategie

De wetenschapsfilosofische benadering die in dit onderzoek is gebruikt heeft tot gevolg dat er gekozen is voor een kwalitatieve aanpak van dit onderzoek. Betekenisgeving kan alleen achterhaald worden als er diep ingegaan wordt op het onderwerp met de respondenten. Dit kan niet bereikt worden met een kwantitatieve onderzoeksstrategie waarbij bijvoorbeeld enquêtes ingezet worden. Er kan dan niet doorgevraagd worden, waardoor de mening oppervlakkig blijft. Met een kwalitatieve onderzoeksstrategie wordt er wellicht een kleiner aantal respondenten bereikt, maar zij worden wel intensiever bereikt waardoor er daadwerkelijk meer inzicht in de problematiek verkregen kan worden.

3.2 Dataverzamelingmethoden

Er zijn in dit onderzoek verschillende dataverzamelingmethoden gebruikt, te weten: participerende observatie, diepte interviews, literatuurstudie en documentanalyse. Deze worden hieronder toegelicht.

3.2.1 Participerende observatie

Een participerende observatie is de situatie dat de onderzoeker actief mee werkt met de respondenten. In dit onderzoek is daar sprake van, doordat ik twee jaar stage heb gelopen bij de gemeente Utrecht. Tijdens deze periode is er veel kennis opgedaan over de manier van werken, het beleid en de cultuur van de organisatie. Met name binnen het team Sport is er veel ervaring opgedaan. Met de andere teams en met de GG&GD is wel contact geweest, maar is er geen sprake geweest van een directe werkrelatie.

Dit werkt op zowel een bewust als onbewust niveau door op de wijze waarop dit onderzoek wordt uitgevoerd. Het voordeel is dat er al veel kennis is bij mij als onderzoeker over de organisatie. Hierdoor kan er tijdens de interviews meteen op het onderwerp ingegaan worden, en hoeft de context niet uitgelegd te worden.

Er zit echter ook een nadeel aan deze situatie. De kans bestaat dat ik bepaalde gebruiken, gewoonten en meningen van de respondenten niet meer opvallend vind, doordat ik ten tijde van dit onderzoek al teveel onderdeel uitmaak van de organisatie. Ik word als het ware blind voor bepaalde dingen, die een andere onderzoeker wel zal zien.

Een derde effect van deze situatie is dat de respondenten mij als collega zien en niet als student of onderzoeker van de Universiteit Utrecht. Dit heeft invloed op de wijze waarop de respondenten het gesprek met mij aan gaan. Enerzijds kan het tot gevolg hebben dat respondenten voorzichtiger zijn in hun uitspraken, doordat ze weten dat ze mij tijdens hun werkzaamheden weer tegen kunnen komen en daardoor hun anonimiteit in gevaar komt. Doordat tijdens de gesprekken slechts in beperkte mate gevoelige informatie ter sprake komt, is het effect hiervan op de data ook beperkt. Het voordeel van deze situatie kan zijn dat de collega's meer behulpzaam zijn, eerder willen meewerken met het onderzoek en eerder het idee hebben dat er met hun informatie daadwerkelijk iets gedaan wordt binnen de organisatie. Al met al ben ik van mening dat het meer voordelen oplevert dan nadelen.

De twee jaar stage is voor dit onderzoek van grote meerwaarde geweest. De hoeveelheid informatie die verzameld is tijdens de interviews had niet zo groot kunnen zijn zonder de twee jaar ervaring. Op het moment dat er meer kennis is van de context, is het ook makkelijker om op de juiste onderwerpen door te vragen en de informatie op waarde te schatten. Ook de voorkennis over het onderwerp is groter doordat ik onder andere tijdens de stage een onderzoek heb gedaan naar de positie van de Beweegmakelaar. Dit heeft veel raakvlakken met dit onderzoek en heeft tijdens de interviews en de databespreking veel voordelen opgeleverd. Bovendien zijn er naast de momenten dat de collega's daadwerkelijk geïnterviewd werden, talloze momenten geweest waarin op informele wijze de onderzoeksdata besproken is. Hierdoor is er nog dieper ingegaan op de data uit de gesprekken en zijn er vele nieuwe inzichten ontstaan.

De voorkennis en ervaringen opgedaan tijdens de participerende observatie zijn ook in alle andere facetten van dit onderzoek gebruikt. Alle keuzes die gemaakt moesten worden (het onderwerp, de aanpak, de respondenten, de vragenlijst, enz.) hebben hierdoor relatief gemakkelijk en met kennis van de situatie kunnen plaatsvinden.

3.2.2 Diepte interviews

Er is in paragraaf 2.5 al kort toegelicht waarom er voor diepte interviews gekozen is. Tijdens de interviews is er rekening gehouden met de gekozen wetenschapsfilosofische insteek. Er is niet op basis van theoretische aannames gestuurd in de interviews. De respondent is vrij gelaten om uit zichzelf relevante onderwerpen aan te snijden. Door open vragen te stellen en de respondent niet veel te onderbreken had deze veel invloed op de besproken onderwerpen in het interview. Door de aangedragen onderwerpen die interessant voor het onderzoek zijn te herhalen, is er wel richting gegeven aan het interview. Op het moment dat een belangrijk onderwerp niet ter sprake is gekomen, is er gewerkt met een vragenlijst waar op teruggevallen kan worden om nieuwe onderwerpen aan te snijden. Deze vragenlijst werd na elk interview aangepast op de respondent en als dit nodig bleek zijn er onderwerpen toegevoegd of verwijderd. Er zijn betrokken medewerkers geïnterviewd binnen de gemeente Utrecht en respondenten die uitvoerend betrokken zijn bij het onderwerp.

Een voorbeeld van deze vragenlijst voor een interview met een betrokkene op uitvoerend niveau is toegevoegd in bijlage 2.

3.2.3 Literatuurstudie

Kennis van het onderwerp is niet alleen vanuit de empirie gekomen. Ook de literatuur die ik tot nu toe bestudeerd heb is daarbij van invloed geweest. Zoals in paragraaf 2.5 al naar voren kwam is de literatuur gebruikt als 'sensitising conceptions'. Ook is er gekeken in hoeverre er al onderzoek naar dit onderwerp is gedaan, om zodoende de relevantie van het onderzoek vast te kunnen stellen. Deze literatuurstudie wordt weergegeven in hoofdstuk 4.

3.2.4 Documentanalyse

Dit onderzoek richt zich op het sport- en beweegbeleid van de gemeente Utrecht. Om een beter beeld te krijgen van het beleid is er ook gebruik gemaakt van de beleidsdocumenten en evaluaties die bij de gemeente Utrecht in het bezit zijn. Hierdoor worden de keuzes die gemaakt zijn beter inzichtelijk.

De beschikbare beleidsdocumenten zijn ook in verband gebracht met de uitspraken van de respondenten. Dit geeft inzicht in hoeverre plannen ook in de praktijk tot uitvoering zijn gekomen en in hoeverre de respondenten het eens zijn met de aannames van het beleid.

3.3 De respondenten

De volgende respondenten zijn geïnterviewd.

Gemeente Utrecht:

Dienst/team	Functie respondent
GG&GD	Senior Beleidsmedewerker
Onderwijs	Beleidsmedewerker
Zorg en Veiligheid	Beleidsmedewerker
Samenleving	Programmamanager
Wijkaccountmanagement	Beleidsmedewerker
Sport	Beleidsadviseur

Uitvoerdersorganisaties:

Organisatie	Wijk	Functie respondent
Doenja	Zuidwest	Beweegmakelaar
Sportconnexion	Zuidwest	Projectleider
Sportconnexion en Globe College	Zuidwest	Combinatiefunctionaris
Vader Rijn College	Overvecht	LO vakdocent, Enjoy Sports!
Stade Advies	Stedelijk	Projectleider SportU
VVOO	Overvecht	Verenigingsmanager
Cumulus	Overvecht	Beweegmakelaar

Zoals uit de respondentenlijst van uitvoerende organisaties blijkt is er voor gekozen om op twee wijken te richten, te weten Overvecht en Zuidwest. Er is voor een focus op deze zogenaamde krachtwijken of vogelaarwijken gekozen, omdat er grote verschillen zijn op beweeggebied tussen de wijken in Utrecht en de problematiek in de krachtwijken het grootst is. Er kon niet op alle wijken gericht worden en een analyse van de situatie in deze wijken is het meest waardevol. In hoofdstuk 4.2 wordt er dieper ingegaan op de gekozen wijken.

De respondenten zijn gekozen op basis van doelgerichte steekproeftrekking (Boeije, 2005). Dit houdt in dat ik de respondenten bewust heb gekozen, en er geen toeval bij kwam kijken. De gekozen respondenten die werkzaam zijn bij de gemeente Utrecht hebben niet alleen kennis over de eigen dienst of team, maar zijn vanuit hun werkzaamheden voor de gemeente ook betrokken met jongeren. De gekozen respondenten van de uitvoerende organisaties zijn gekozen doordat ze vanuit hun beroep veel op sport- en beweeggebied met jongeren werken en deskundig zijn op dit gebied, waardoor ze van meerwaarde konden zijn voor dit onderzoek. Deze vorm van doelgerichte steekproeftrekking wordt ook wel theoretische selectie genoemd (Boeije, 2005). Bij de keuze voor respondenten van uitvoerende organisaties is ook rekening gehouden met de projecten die vanuit het sportbeleid van de gemeente Utrecht zijn geïnitieerd. Door respondenten te spreken die het beleid van de gemeente Utrecht uitvoeren, of daar in hun werkzaamheden mee te maken hebben kon er een goed beeld ontstaan van het huidige Utrechtse sport- en beweegbeleid. Hierdoor is er ook een vergelijking mogelijk tussen de visie van de beleidsmedewerkers van de gemeente Utrecht en de visie van de uitvoerende respondenten, het verschil tussen 'plan' en 'praktijk'.

Er wordt niet met de jongeren zelf gesproken. Dit heeft ten eerste als reden dat er door de beperkte tijd waarin dit onderzoek uitgevoerd moet worden geen ruimte is voor veel meer dan 15 interviews. Zoals hierboven is weergegeven wordt dit aantal al bereikt zonder de jongeren zelf te betrekken in het onderzoek. Een tweede belangrijke reden om de jongeren niet direct te betrekken als respondent is dat er al veel bekend is over de vraag vanuit jongeren door eerder onderzoek van de gemeente Utrecht. Een voorbeeld hiervan is U-Shake. U-shake is een jongerendenktank met Utrechtse jongeren van 12 tot 24 jaar. Zij geven de gemeente Utrecht gevraagd en ongevraagd advies over onderwerpen die jongeren belangrijk vinden, waaronder sport. In paragraaf 4.3 wordt er uitgebreid ingegaan op het U-shake onderzoek en andere bronnen van informatie over de jongeren uit Utrecht.

De toegevoegde waarde van de tijdsinvestering is om die reden niet groot genoeg om in dit onderzoek nogmaals de wensen van jongeren te inventariseren. De onderzoeken die genoemd worden in hoofdstuk 4 gecombineerd met relevante literatuur en de ervaringen die de beleidsuitvoerders met de jongeren hebben, moet voldoende informatie leveren om een goed beeld te krijgen van de mening van deze doelgroep.

3.4 De onderzoeksvragen

Dit alles moet leiden tot de beantwoording van de hoofdvraag, die reeds in de inleiding is geïntroduceerd:

“Op welke wijze geeft de gemeente Utrecht haar sport- en beweegbeleid rond jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar vorm en hoe kan dit volgens betrokken beleidsmedewerkers en beleidsuitvoerders verbeterd worden?”

Om te komen tot een beantwoording op deze hoofdvraag, zijn er een drietal deelvragen geformuleerd:

Deelvraag 1:

“Op welke wijze geeft de gemeente Utrecht haar sport- en beweegbeleid rond jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar vorm?”

Deelvraag 2:

“Hoe kan het sport- en beweegbeleid voor jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar verbeterd worden volgens de beleidsmedewerkers van de gemeente Utrecht?”

Deelvraag 3:

“Hoe kan het sport- en beweegbeleid voor jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar verbeterd worden volgens de beleidsuitvoerders in de wijken Zuidwest en Overvecht van de gemeente Utrecht?”

Op het moment dat er een antwoord gegeven is op deze drie deelvragen, kan er aan de hand van deze antwoorden ook een beantwoording gegeven worden van de hoofdvraag.

4. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt alle relevante literatuur, beleidsnota's van de gemeente Utrecht en andere relevante documenten besproken. Zodoende ontstaat het theoretische kader voor dit onderzoek. In paragraaf 4.1 wordt eerst het beleid van de gemeente Utrecht omschreven, zodat duidelijk wordt welke keuzes de gemeente Utrecht gemaakt heeft met betrekking tot de sport- en beweegstimulering van jongeren. In paragraaf 4.2 wordt er meer uitleg gegeven aan de keuze om beleidsuitvoerders uit de krachtwijken Overvecht en Zuidwest te interviewen en waarom er specifiek op deze wijken ingezoomd wordt. In de paragrafen 4.3 tot en met 4.5 wordt de literatuurstudie weergegeven die is gedaan op het gebied van jongeren en de sportvereniging, de invloed van ouders en sport en bewegen op school.

4.1 Beleid van de gemeente Utrecht

Hieronder worden vier relevante beleidsnota's besproken. Allereerst is dat de beleidsnota Sport. Hoewel de nota in 2010 afloopt en er op dit moment voorbereidingen worden getroffen om een nieuwe nota te schrijven, geeft dit een goed beeld van het Utrechtse beleid op sport- en beweeggebied voor jongeren. De tweede beleidsnota is die van programma Jeugd, over Jongeren en Vrije Tijd. Dit is een nota die tot stand is gekomen op integrale wijze, met medewerking van alle relevante teams binnen DMO. Ook het sport- en beweegbeleid komt uitvoerig aan de orde, specifiek gericht op jongeren. De derde beleidsnota is die van de GG&GD. Binnen het beleid van de gemeente Utrecht om de Utrechtse jongeren gezond op te laten groeien is sport- en beweegstimulering een belangrijk onderdeel. Tot slot wordt het collegeprogramma 2010-2014 besproken, omdat dit weergeeft welke richting het nieuw gevormde college van Groenlinks, PvdA en D66 op wil. Er staan een aantal interessante passages in over jongeren en over sport.

4.1.1 Beleidsnota Sport

In de periode 2007-2010 is voor sport de nota 'Sport in het Hart!' de leidraad geweest voor het sport- en beweegbeleid van de afdeling Sport (later het team Sport). In deze nota vinden wij op drie onderwerpen beleid met betrekking tot jongeren terug.

Ten eerste wil men 'sport bereikbaar maken'. De SportU pas (kortingspas voor jongeren), Enjoy Sports! (Clinics en sportdagen op VMBO scholen) en de Sport Experience (dag waarop sportaanbieders zich presenteren aan de wijk) bieden jongeren de mogelijkheid om kennis te maken met verschillende sporten. Daarbij wordt ingezet op de toeleiding naar sportverenigingen. Er wordt gesproken over een 'warme overdracht', door middel van het inzetten van sportjongerenwerkers.

Ten tweede is er in de periode 2006-2010 met het programma Meedoen Allochtone Jeugd Door Sport extra ingezet op met name de toeleiding van allochtone meiden naar sportverenigingen.

Tot slot wordt er gesproken over de 'optimale wisselwerking topsport en breedtesport'. In het kader hiervan wil men één aansprekende ambassadeur benoemen per kernsport.¹

Inmiddels is de nota Sport in 't Hart! het laatste jaar van de looptijd ingegaan. Na de gemeenteraadsverkiezingen van 3 maart 2010 heeft de CDA wethouder voor Sport Harm Janssen plaats moeten maken voor een nieuwe wethouder Sport Rinda den Besten van de PvdA. Momenteel wordt de oude nota geëvalueerd en in samenwerking met de nieuwe wethouder wordt er een nieuwe nota geformuleerd. Op basis van het Collegeprogramma, de oude nota en brainstormsessies met het team Sport en de wethouder kan er aangegeven worden welke richting dit nieuwe college van Groenlinks, PvdA en D66 de komende periode op gaat op het gebied van sport- en bewegen voor jongeren.

Een nieuwe ontwikkeling die van belang is binnen het beleid van team Sport is de totstandkoming van de wijk sportplannen. Eind 2010 dient elke Utrechtse wijk over een wijk sportplan te beschikken. De wijk sportplannen komen tot stand naar aanleiding van een aantal bijeenkomsten met alle sportieve partners in de wijk. Deze bijeenkomsten worden in opdracht van het team Sport door de Beweegmakelaar georganiseerd.

¹ In Utrecht zijn 10 kernsporten benoemd op basis van de topsportprestaties, die extra ondersteund worden.

De Beweegmakelaar wordt gefinancierd uit het structurele budget 'Sport in de Wijk' van het team Sport. De Beweegmakelaar is de 'spin in het web' op sportgebied in de wijk. Hij of zij onderhoudt contact met alle relevante partners op sportgebied en is aanspreekpunt voor eenieder die iets met sport en bewegen in de wijk wil. De Beweegmakelaar beschikt over budgetten om sport en bewegen bij de jeugd in de wijk te stimuleren, met als uiteindelijke doel toeleiding naar structureel aanbod.

Voor het wijk sportplan wordt naast de gemeente zelf (GG&GD, Sport en Wijkaccountmanagement) ook sportverenigingen, onderwijs, welzijn, en iedere andere aanbieder van sport- en beweegactiviteiten uitgenodigd om een bijdrage te leveren. Hierdoor ontstaat er een breed gedragen plan, waarin een representatief beeld van de wijk wordt geschetst. Er worden per wijk knelpunten, een missie, een visie en doelstellingen geformuleerd op sport- en beweeggebied.

Het wijk sportplan van Noordwest heeft als pilot gefungeerd en is op 23 juni 2010 officieel in gebruik genomen. Dit plan wordt als voorbeeld gebruikt voor de totstandkoming van de andere wijk sportplannen. In het wijk sportplan Noordwest is ook de doelgroep jongeren benoemd. Er wordt onderkend dat het een doelgroep is dat een specifieke aanpak vereist. De doelgroep is zelfs in tweeën geknipt:

"- 13 t/m 15 jaar omdat jongeren in deze leeftijdscategorie vaak nog wel goed toe te leiden zijn naar structureel sportaanbod. Vooral voetbal, vechtsporten en dans (meiden) zijn populair onder deze doelgroep;

- 16 t/m 18 jaar omdat deze jongeren zich minder makkelijk laten binden aan structureel sportaanbod. Zij zijn meer geïnteresseerd in evenementen of toernooien. Voetbal, fitness, vechtsporten en dans (meiden) zijn bij deze doelgroep populair."

Om de jongeren meer te laten sporten en bewegen, worden in eerste instantie de mogelijkheden om sportverenigingen samen te laten werken met voortgezet onderwijs geïnventariseerd en vervolgens op basis van deze inventarisatie in gang gezet.

Scholen worden in het wijk sportplan Noordwest genoemd als belangrijke partner voor sportstimulering. Daarnaast worden ook ouders genoemd. *"Zij hebben een voorbeeldfunctie. Door ouders te betrekken bij het toeleiden worden de kansen op structurele sportdeelname vergroot."*

4.1.2 Beleidsnota Jongeren en Vrije Tijd

De beleidsnota 'Over chillen en participeren', *Visie Jongeren en Vrije Tijd 2009-2012*, is geschreven om de lacune te dichten in het Utrechtse beleid rond vrijetijdsbesteding van jongeren. De behoefte hieraan is naar voren gekomen in de visitatiecommissie Jongerenwerk (De Winter et al., 2009) en de notitie 'Meiden doen mee' van de fracties PvdA en Groenlinks. De nota richt zich met name op de totstandkoming van samenwerking. Er heeft een uitgebreide consultatieronde met de maatschappelijke partners uit de stad plaatsgevonden en er is door middel van de jongerendenktank U-shake met de jongeren zelf gesproken. Zodoende is er een goed beeld ontstaan van de vraag en het aanbod voor jongeren in Utrecht.

Wat betreft de vraag van jongeren zijn er naast U-Shake nog andere bronnen gebruikt: *"Informatie vinden we onder andere in de jeugdmonitor 2008 (onder jongeren uit de eerste en derde groep van het Voortgezet Onderwijs) en in de recent gehouden Quick Scan Leidsche Rijn (2008). Een gesprek van U-shake meiden met wethouder Jeugd in 2008 en een raadsinformatieavond over de vraag van allochtone meiden in 2008 geeft zicht op wensen vanuit deze doelgroep."* (Programma Jeugd, 2009, pag. 23).

Uit bovenstaande bronnen komt een eenduidig beeld naar voren wat de populariteit van sporten en bewegen onder Utrechtse jongeren betreft: sporten en bewegen is heel belangrijk voor ze. *"Sporten is voor de meesten ook een favoriete tijdsbesteding, al hangt wat ze doen wel af van de kosten, motivatie en de beschikbaarheid van de specifieke sporten."* (Programma Jeugd, 2009, pag. 24). Volgens het U-Shake onderzoek in 2009 is lidmaatschap bij een sportvereniging voor de jongeren echter vaak te duur. Zeker als daar ook nog reiskosten bij komen. Reiskosten zijn weer minder erg als de activiteit zeer populair is, of als ze samen met vrienden gaan.

Ondanks dat financiën een grote rol spelen op het niet sporten van jongeren, speelt het sport- en beweegaanbod in Utrecht dat in ieder geval niet. Uit het U-Shake onderzoek bleek dat de jongeren in Utrecht van mening zijn dat er genoeg te doen is op sport- en beweeggebied. Ze missen alleen wel een plek waar ze betrouwbare informatie kunnen vinden over het aanbod. De jongeren droegen daar zelf de oplossing voor aan: een jongerenwebsite. Deze is er ook gekomen. Op 18 februari 2010 is de

website www.jong030.nl gelanceerd. Op deze site kunnen jongeren alles vinden over onder andere het sport- en beweegaanbod in Utrecht.

Uit de Jeugdmonitor 2008 blijkt dat na mediagebruik sporten en bewegen het hoogst scoort qua vrijetijdsbesteding van jongeren. “*Gemiddeld besteden jongeren zo'n 8% (0,5 uur per dag) van hun vrije tijd aan sport. Jongeren die actief een sport beoefenen besteden hier zelfs 12% van hun vrije tijd aan.*” (Programma Jeugd, 2009, pag. 24). De NNGB is, zoals in de inleiding al naar voren kwam, 60 minuten matig intensief bewegen voor jongeren. Dit kan ook fietsen of traplopen zijn. Als de jongeren gemiddeld 30 minuten per dag besteden aan sport, moet de overige 30 minuten dus uit dergelijke activiteiten komen. Helaas is sporten naast fietsen de enige vorm van beweging die jongeren krijgen. Het bevorderen van sporten is daarom essentieel (Thiessen–Raaphorts, 2005). Als er drie keer per week 20 minuten intensief gesport wordt, voldoet een jongere aan de fitnorm en daarmee dus ook aan de combinorm (zie bijlage 1). Er wordt op dit moment binnen de gemeente Utrecht vaak gemeten met de NNGB, maar wellicht is de combinorm een betere maatstaf. Een jongere die drie maal per week intensief sport voldoet niet aan de NNGB, maar is wel lichamelijk fit.

De Jeugdmonitor 2008 blijkt dat gemiddeld 64% van de Utrechtse jongeren lid is van een sportvereniging of sportschool. Wanneer gekeken wordt naar leeftijd valt op dat de daling in lidmaatschap onder de jongens pas vanaf het 15de levensjaar echt begint in te zetten. Bij meiden is er ook al een daling te zien in het 14de levensjaar. Naarmate men ouder wordt neemt dit percentage nog meer af, zoals ook uit het onderzoek van Breedveld & Thiessen–Raaphorst (2006) bleek. Bij de meiden is er echt een forse daling in het 16de levensjaar, waar het percentage dat lid is van een sportvereniging daalt met 25 procentpunten van 55% naar 30% (Buren, Toet & Ameijden, 2010). Daarnaast sport 82% van de brugklassers minimaal twee maal per week een uur of langer. Van de Utrechtse jongeren die minimaal twee maal per week een uur of langer sporten is in de derdeklas nog 75% over. Met name onder de VMBO leerlingen en daarbinnen onder de meisjes is de sportdeelname laag (Programma Jeugd, 2009). Ook wat dat betreft zijn de Utrechtse jongeren geen uitzondering op de landelijke trend (Breedveld & Thiessen–Raaphorst, 2006).

Met name allochtone meiden vormen een ‘bijzondere categorie’ binnen de jongeren volgens de beleidsnota ‘Over chillen en participeren’ van het programma Jeugd. In 2008 heeft de wethouder Jeugd, Rinda den Besten, tijdens een Raadsinformatieavond een gesprek met een groep allochtone meiden gevoerd. Het doel was om meer te weten te komen over hun wensen op het gebied van hun leefomgeving en vrijetijdsbesteding. De belangrijkste conclusie was dat de meiden grote behoefte hadden aan een eigen plek, waar ook activiteiten speciaal voor meiden georganiseerd worden. Dit geldt ook voor sportactiviteiten, omdat de meiden van hun ouders geen toestemming krijgen om (buiten school) plaatsen of activiteiten te bezoeken waar ook jongens komen. Een goed voorbeeld hiervan is het vrouwenzwemmen. Dit wordt niet in alle zwembaden en op lastige tijden georganiseerd, maar er wordt gewerkt aan een plan van aanpak op dit vlak (Programma Jeugd, 2009).

In nauwe samenwerking met de verschillende afdelingen van de DMO is ook het vrijetijdsaanbod vanuit de gemeente Utrecht voor jongeren in kaart gebracht. Dit geeft ook een helder en compleet overzicht van alles wat er op sport- en beweeggebied voor jongeren is in Utrecht. Om die reden is dit in het kader op de volgende pagina weergegeven.

“Er is veel en divers aanbod...

Utrecht kent een uitgebreid en diverse aanbod aan activiteiten voor jongeren van 12 t/m 17 jaar op het gebied van sport, welzijn en cultuur en activiteiten op het snijvlak van deze domeinen.

De stad telt vier grote wijkwelzijnsorganisaties, die samen tientallen voorzieningen exploiteren en een uitgebreid aantal activiteiten organiseren.

Verder zijn er talloze sportverenigingen en clubs, commerciële sportaanbieders en sportprogramma's en projecten waarvan een aantal zich expliciet op jongeren richt (zoals KNVB straatvoetbal, de Ultimate Volley Experience en de ROC Run) en anderen een breder bereik hebben (zoals Sport Experience Utrecht).² Voor kwetsbare jongeren van 12 t/m 17 jaar is er onder meer Enjoy Sports!. Dit is een programma op vijf VMBO scholen dat binnen- en naschools aanbod van sportactiviteiten organiseert in samenwerking met aanbieders en verenigingen uit de wijk. Gekozen is voor het VMBO omdat dáár de grootste achterstand is in sportdeelname. In 2008 is daar de SportU-pas bijgekomen, waarmee VMBO jongeren makkelijk en voordelig kennis kunnen maken met veel verschillende sporten en bewegingsactiviteiten. De SportU-Pas wordt op dit moment geëvalueerd.

Naast het onderwijs zijn de wijkwelzijnsorganisaties uitvoeringspartners voor Sport. Middels de subsidie Sport in de wijk zorgen zij voor een laagdrempelig sport aanbod in de Utrechtse wijken. Jongeren toeleiden naar sportverenigingen of ander structureel sportaanbod is een belangrijk doel bij deze activiteiten. Daarnaast wordt er door de wijkwelzijnsorganisaties extra aandacht besteed aan de (allochtone) meiden in de wijk. Voor meiden is er tevens veel aandacht binnen het project Meedoen Allochtone Jeugd door Sport (MADS). Dit project loopt tot en met 2010 en laat goede resultaten zien. Negen sportbonden en 52 Utrechtse sportverenigingen zetten zich extra in om meer Islamitische en Hindoestaanse meiden te werven voor hun club. Naast verenigingen en bonden zijn de Migranten Zelforganisaties (MZO's) bij het project betrokken, ze hebben direct toegang tot de doelgroep en leveren een essentiële bijdrage aan het halen van de doelstelling. Voetbal is populair onder allochtone meiden.

Vanuit MADS is er een projectleider meidenvoetbal aangesteld die ervoor gaat zorgen dat meiden straks in alle 10 de wijken dicht bij huis kunnen voetballen. Naast het zelf spelen worden er door stichting Image en de Cruijff Foundation meiden opgeleid als sportbegeleiders. Zij gaan activiteiten voor meiden in de wijken organiseren en begeleiden.”

Bron: Nota 'Over chillen en participeren', *Visie Jongeren en Vrije Tijd 2009-2012*, pag. 26-27.

Wat sport betreft zijn er twee uitvoeringsrichtingen te onderscheiden voor het Programma Jeugd. Sport wordt gezien als middel voor jongeren om zich te kunnen ontwikkelen, naast dat het gezond en leuk is. Het belang van sportverenigingen wordt hierin benadrukt, maar: “*We realiseren ons, dat wat sportverenigingen bieden nu niet altijd aansluit bij de wens van de doelgroep. Jongeren in deze leeftijd vertonen zapgedrag en willen zich soms niet aan één sport(vereniging) binden. Daarnaast hebben verenigingen soms moeite om het gedrag dat sommige jongeren vertonen in goede banen te leiden.*” (Programma Jeugd, 2009, pag. 36). Om deze problemen te tackelen wordt er gewerkt aan twee oplossingen:

1. Voor het bereiken van de ‘zapende’ jongeren zien ze het onderwijs als belangrijke partner. Jongeren moeten onder en na schooltijd meer gestimuleerd worden om te sporten en bewegen, met name op VMBO scholen. Er worden bijvoorbeeld competities tussen scholen georganiseerd. Ook kan het onderwijs een veilige en vertrouwde omgeving bieden die van belang is voor meiden en hun ouders.
2. Het inzetten van jongerenwerk binnen sportverenigingen. De sportvereniging wordt ondersteund door jongerenwerk doordat zij de pedagogische vaardigheden hebben om te kunnen omgaan met de jongeren.

De SportU pas moet ook aangepast worden op deze nieuwe inzichten en meer gericht worden op sportactiviteiten die jongeren aanspreken.

Wat betreft het slechten van de financiële drempels wordt er geen uitsluiting gegeven over de beste uitvoeringsrichting. Dat er geen financiële drempels mogen bestaan voor jongeren is duidelijk, maar of activiteiten geheel gratis moeten zijn, of dat er nog een eigen bijdrage geleverd moet worden is onduidelijk. Beide heeft voor- en nadelen. Het zou niet geheel gratis moeten zijn om aan te geven dat ‘voor niets de zon op gaat’, maar een eigen bijdrage heeft tot gevolg dat jongeren ‘achteruit gaan leunen’ en vinden dat ze niets meer hoeven te doen omdat ze immers al betaald hebben (Programma Jeugd, 2009).

² Binnen Sport Experience Utrecht is er één evenement dat zich richt op jongeren. Dit wordt jaarlijks georganiseerd in samenwerking met het voortgezet onderwijs in Utrecht.

4.1.3 Beleidsnota GG&GD

Tot slot is de beleidsnota van de GG&GD van belang. De GG&GD wil graag dat kinderen in Utrecht gezond opgroeien. Om problemen tijdig op te sporen hebben organisaties op het gebied van jeugdgezondheidszorg (waaronder de GG&GD) tot het 18de levensjaar ongeveer 20 keer contact met de kinderen en hun ouders. Als er problemen worden geconstateerd wordt er in samenwerking met het primair en voortgezet onderwijs, welzijnsorganisaties, eerstelijnszorg (huisartsen en psychologen) en Bureau Jeugdzorg aan een oplossing gewerkt (GG&GD, 2008).

Voor de jaren 2007–2010 is het actieprogramma Volksgezondheid ‘Beweging in gezondheid, Utrecht gezonder in 2010’ de leidraad geweest voor het beleid van de GG&GD. In dit actieprogramma wordt de samenwerking met het programma Jeugd benadrukt. Jeugd was het speerpunt voor het college in 2007–2010 en de GG&GD werkt samen met het programma Jeugd om de gemaakte beleidskeuzes te realiseren. Eén van deze beleidskeuzes is het terugdringen van overgewicht. Het stimuleren van sport en bewegen onder jongeren gebeurt dan ook voornamelijk vanuit de doelstelling dat men overgewicht terug wil dringen. Dit wordt beargumenteerd met cijfers: Eén op de vijf schoolgaande kinderen in Utrecht heeft overgewicht en vijf tot zes procent heeft dit in ernstige mate. Vervolgens wordt er gewezen op het feit dat kinderen met overgewicht een hoger risico lopen op het ontwikkelen van ziekten zoals diabetes en hart- en vaatziekten. Voor het tackelen van dit probleem is volgens de GG&GD onder andere de connectie tussen de eerstelijnszorg en het sport- en beweegaanbod in de wijk belangrijk: *“Jeugdartsen/verpleegkundigen bieden hierbij, door extra contactmomenten met ouders/kinderen, begeleiding bij een individueel programma om overgewicht te verminderen, bijvoorbeeld door een kind actief toe te leiden naar ondermeer sport- en beweegaanbod in de wijk.”*

Omdat overgewicht in de wijken Overvecht, Noordwest, Zuidwest, Zuid en Leidsche Rijn in verhouding een groter probleem is dan in de andere wijken, wordt er in deze wijken extra geïnvesteerd. Vanuit het programma ‘Gezond Gewicht’ wordt sporten en bewegen onder de jongeren gestimuleerd. Gezond Gewicht is als pilot in Overvecht begonnen en wegens het succes daar over bovenstaande wijken uitgebreid de afgelopen jaren. Ook binnen Gezond Gewicht is er veel aandacht voor een brede wijkaanpak, waarin onderwijs, zorg, welzijn en sport samengebracht wordt. Onderdeel van Gezond Gewicht is bijvoorbeeld het project Club Fit 4 Utrecht. In dit project worden kinderen met overgewicht samen met hun ouders begeleid door een wijkteam naar een gezondere levensstijl. Het wijkteam bestaat uit een diëtist, pedagoog, fysiotherapeut en sportdocent (GG&GD, 2007).

4.1.4 Collegeprogramma 2010–2014

Na de verkiezingen van 3 maart is het college van PvdA, CDA, VVD en ChristenUnie vervangen door een college van Groenlinks, PvdA en D66. De titel van het collegeprogramma 2010–2014 geeft al aan welke intentie het nieuwe college heeft: ‘Groen, Open en Sociaal’.

Jongeren moeten volgens dit collegeprogramma maximaal de kans krijgen hun talenten te ontwikkelen. Daarvoor zijn voldoende, passende en betaalbare voorzieningen in alle wijken een basisvoorwaarde. Voor sport wordt meer plek gecreëerd in Brede Scholen en door programma’s als de Verlengde Schooldag. Het jongerenwerk wordt daarnaast stedelijk georganiseerd, in plaats van wijkgericht bij de WWO’s zoals dat nu het geval is. Men verwacht dat deze verandering een aantal voordelen zal opleveren. Ten eerste kunnen jongerenwerkers makkelijker fulltime aangesteld worden. In de huidige situatie is het lastig jongerenwerkers een volledige FTE te geven door de kleinschalige wijkgerichte verdeling. Ten tweede zullen jongerenwerkers die ziek zijn of om wat voor reden dan ook uitvallen makkelijker opgevangen worden. De grotere poule van jongerenwerkers zorgt voor een flexibelere inzet. Een derde voordeel is dat de jongerenwerkers op deze wijze meer in contact zijn met elkaar en zodoende meer van elkaar kunnen leren. Oplossingen die in de ene wijk goed lijken te werken kunnen dan overgebracht worden op elkaar en in de andere wijken ook toegepast worden.

Specifiek op het gebied van sport wordt onder andere het volgende geschreven: *“Sport is gezond en belangrijk om je fysiek, mentaal en sociaal te ontwikkelen. Sport kan je vormen, het verbreedert, en levert mensen sociale contacten, helemaal als mensen zich inzetten voor een vereniging. Sport moet voor iedereen toegankelijk en betaalbaar zijn.”* (gemeente Utrecht, 2010). Om deze positieve eigenschappen van sporten optimaal te kunnen benutten, willen ze in samenwerking met onderwijs, sport en andere partijen brede scholen en multifunctionele accommodaties realiseren. Ze willen de sportdeelname stimuleren bij groepen die te weinig aan sport doen. Om sport voor iedereen toegankelijk te maken gaan ze ook aan de slag om de wachtlijsten bij sportverenigingen weg te

werken. Dit moet dan vooral door middel van samenwerking tussen sportverenigingen, zodat velden en zalen intensiever kunnen worden gebruikt.

4.2 Wijkgerichte aanpak

De gemeente Utrecht is ingedeeld in 10 wijken: Overvecht, Noordwest, Leidsche Rijn, Vleuten De Meern, Zuidwest, West, Oost, Noordoost, Zuid en Binnenstad. Veel beleidsinzet op sport- en beweeggebied gebeurt op basis van een wijkgerichte aanpak, zoals Sport in de Wijk. Het budget per wijk verschilt op basis van bewonersaantallen, maar meer nog op basis van bevolkingssamenstelling in de wijken. Er gaat bijvoorbeeld naar verhouding meer inzet naar de Vogelaarwijken Overvecht, Kanaleneiland (gelegen in wijk Zuidwest), Ondiep en Zuilen Oost (beide in wijk Noordwest). Deze wijken kunnen op extra ondersteuning vanuit het ministerie van Wonen, Wijken en Integratie (WWI) rekenen. Daar heeft de gemeente Utrecht zelf nog de wijk Hoograven (gelegen in Zuid) aan toegevoegd. Voor de Vogelaarwijken, ook wel krachtwijken of prachtwijken genoemd, is er een wijkactieplan geschreven. In de wijkactieplannen wordt er vanuit een integrale aanpak gewerkt aan de sociale stijging van de wijkbewoners. Sport en bewegen maakt daar ook onderdeel van uit.

Zoals in hoofdstuk 3 is beargumenteerd is er gekozen te richten op twee wijken, Overvecht en Zuidwest. Uit de wijkenmonitor 2009 blijkt dat Overvecht en Zuidwest ongunstig scoren op het gebied van sociale infrastructuur, werk en inkomen ten opzichte van het Utrechtse gemiddelde (Bestuursinformatie, gemeente Utrecht, 2009). De sportparticipatie ligt ook lager in deze wijken dan in de niet Vogelaarwijken, ook wel beheerswijken genoemd. Uit de Sportpeiling van de gemeente Utrecht in 2008 blijkt dat in Overvecht 64% van de bewoners en in Zuidwest 67% minimaal 12 keer per jaar sport. Het gemiddelde in Utrecht ligt op 68% (Bestuursinformatie, gemeente Utrecht, 2008).

Elk jaar wordt er in Utrecht ook een Jeugdmonitor afgenomen, waarvoor jongeren uit klas 2 en 3 van het voortgezet onderwijs geënquêteerd worden. De Jeugdmonitor laat zien dat de achterstand van jongeren in Overvecht en Zuidwest op sport- en beweeggebied nog sterker is dan de cijfers die uit de Sportpeiling kwamen. In Overvecht is 53% van de ondervraagde jongeren lid van een sportvereniging en in Zuidwest 55%. Het gemiddelde in Utrecht ligt echter op 67%. Ook als er gekeken wordt naar het percentage jongeren dat minimaal twee keer per week een uur sport is er ook sprake van een achterstand in Overvecht (54%) en Zuidwest (57%) ten opzichte van het stedelijke gemiddelde van 62% (Van Buren, Toet & Van Ameijden, 2010).

Voor de groep van 13 tot en met 17 jaar is er in 2008 door wijkbureau Overvecht in samenwerking met de wijkraad Overvecht en onderzoeksbureau Labyrinth een Jongerenonderzoek Overvecht uitgevoerd. Ook daaruit bleek dat sporten bij een sportvereniging en op straat een populaire vrijetijdsbesteding is, naast hun tijd doorbrengen bij vrienden thuis, in de bioscoop, met rondhangen op pleinen, in parken en op straat. Wat betreft hun wensen komt er geen eenduidig beeld naar voren:

- 40% vindt dat er onvoldoende te doen is, terwijl 30% juist vindt dat er wel voldoende te doen is
- 40% vindt dat jongeren best zelf activiteiten kunnen organiseren en 28% vindt van niet
- één derde mist desgevraagd niets, een kwart weet het niet en ruim 40% zegt één of meer dingen te missen
- concrete voorzieningen (zoals een bioscoop, een pretpark, buurthuis of poolcentrum), sport en speelvoorzieningen (zoals een voetbalkooi) en goede hangplekken worden daarbij het meest genoemd
- dat als deze jongeren een zak geld te besteden hadden, ze die het liefst zouden besteden aan sport- en speelvoorzieningen, goede hangplekken en algemene activiteiten/ dagjes uit.

Met name die laatste bevinding is interessant. Sport- en speelvoorzieningen staan hoog op het wensen lijstje van jongeren.

Wat betreft Cruijff Courts en Richard Krajicek Playgrounds doen de wijken Overvecht en Kanaleneiland het overigens goed. Utrecht kent op dit moment vier Cruijff Courts, waarvan er één in Overvecht ligt en één in Kanaleneiland. Wat Richard Krajicek Playgrounds betreft geldt hetzelfde: vier playgrounds waarvan één in Overvecht en één in Kanaleneiland. Een belangrijke conclusie en tevens titel van recentelijk onderzoek in opdracht van de Richard Krajicek Foundation uitgevoerd door Vermeulen, Verweel en Van Veen (2010) is: 'de Richard Krajicek Foundation maakt het verschil in de buurt'. De Playgrounds geven de jongeren een eigen plek in de buurt. Dit kan overigens ook een nadelig effect hebben, wat het 'waterbedeffect' wordt genoemd door de onderzoekers. Het waterbedeffect treedt op

als een groep jongeren geen overlast meer veroorzaken in het winkelcentrum doordat ze zich verplaatsen naar de Playground, maar op de Playground vervolgens dezelfde overlast voort zetten. Om dit te voorkomen zijn de sportleiders van groot belang. Sportleiders, vaak werkzaam voor de lokale welzijnsorganisatie, houden een oogje in het zeil en voorkomen dat 'het recht van de sterkste' geldt. Jonge kinderen maar vooral meiden krijgen hierdoor meer de kans ook op een laagdrempelige manier in aanraking te komen met het plezier van sporten en bewegen op de veldjes.

In Utrecht is het de taak van de Beweegmakelaar om voldoende activiteiten op de Richard Krajicek Playgrounds en Cruijff Courts te garanderen. Niet alleen de wijkwelzijnsorganisatie waar de Beweegmakelaar werkzaam is maakt gebruik van de veldjes, maar ook de sportverenigingen uit de buurt en andere organisaties zoals Youth For Christ en Stichting Klein Galgenwaard. In Overvecht is zelfs specifiek een 'Integraal Sportprogramma Overvecht' tot stand gekomen die de activiteiten van de laatst twee genoemde organisaties mogelijk maakt met financiering vanuit de gemeente Utrecht (wijkactieplan) en de woningcorporaties Portaal en Mitros.

Overigens kwam er ook een kritische noot uit het onderzoek van Vermeulen, Verweel en Van Veen (2010). Volgens de onderzoekers zijn de sportaanbiedende organisaties op de Richard Krajicek Playgrounds niet altijd goed in staat te werken vanuit het belang van de sportende jongeren. "*Dikwijls zijn ze te gericht op hun eigen interne management, hun eigen organisatiedoelen, en externe 'output' eisen; daarnaast zijn ze meestal (ook in samenwerkingsverband) afhankelijk van incidentele financiering*" (Vermeulen, Verweel & Van Veen, 2010, pag. 23). Wat betreft de Utrechtse situatie is er in Overvecht inderdaad sprake van een incidentele financiering van extra activiteiten op de veldjes middels het Integrale Sportprogramma Overvecht, maar de financiering van de Beweegmakelaar is structureel waardoor permanente gebruikmaking gegarandeerd wordt.

4.3 Jongeren en de sportvereniging

Uit bovenstaande blijkt dat er in Utrecht al veel aandacht wordt besteed aan de 'anders georganiseerde' sport, oftewel de sport dat niet bij de 'traditionele' sportvereniging plaatsvindt bijvoorbeeld op trapveldjes in de wijk. Er heerst vaak een beeld dat (allochtone) jongeren liever niet bij sportverenigingen sporten. Zo ook bij de Nederlandse Sport Alliantie (NSA), wat reden was om het project 'Streetwise' in het leven te roepen met als doel sporten in clubverband onder jongeren weer populair te maken. De aanname dat jongeren hun interesse in de sportvereniging hebben verloren werd echter in het onderzoek dat Boessenkool, Kuitenbrouwer en Ytrehus (2007) naar Streetwise deden ontkracht. In het onderzoek werd er met jongeren uit achterstandswijken van onder andere Utrecht (Kanaleneiland) gesproken over hun sportbeleving. De onderzoekers concludeerden dat de sportvereniging nog wel degelijk gezien wordt als dé plek waar er gesport wordt. Al het andere aanbod wordt gezien als 'een beetje bewegen'. "*Hiermee lijkt de vraag naar meer faciliteren van Streetwise sporten meer gebaseerd op het ontbreken van voldoende, toegankelijke en betaalbare traditionele verenigingssporten dan dat aan dit laatste afnemende behoefte zou zijn: streetwise sporten tegen wil en dank.*" (Boessenkool, Kuitenbrouwer & Ytrehus, 2007, pag. 28).

De aanbevelingen in het onderzoek zijn drieledig. Doordat veel jongeren dag in dag uit willen sporten ook al zijn ze lid van een sportvereniging wordt er ten eerste geadviseerd meer sport- en beweegmogelijkheden in de buitenruimte te faciliteren. Daarbij wordt er over structureel aanbod op de Cruijff Courts en Richard Krajicek Playgrounds gesproken.

De tweede aanbeveling is structurele ondersteuning van de sportverenigingen, in de vorm van menskracht en het lidmaatschap goedkoper maken (misschien wel gratis). Door samenwerking van sportverenigingen met scholen en welzijnswerk moet het gebruik van de kunstgrasvelden geoptimaliseerd worden.

Tot slot moet op de lange termijn de mogelijkheden tot sporten en bewegen in schoolverband uitgebreid worden door middel van vakleerkrachten en betere accommodaties. "*Gezien de centrale rol van het onderwijs in dit perspectief, is het aan te bevelen om spot over te brengen van VWS naar OCW, ook op gemeentelijk niveau.*" (Boessenkool, Kuitenbrouwer & Ytrehus, 2007, pag. 30).

Boessenkool, Kuitenbrouwer en Ytrehus zijn niet de enigen die concludeerden dat de sportvereniging nog steeds populair is onder jongeren. Recentelijk onderzoek van Bouwknecht (2009) concludeerde in haar onderzoek naar de betekenisgeving van jongeren aan lidmaatschap bij een sportvereniging: "*De meeste 12-15-jarigen vertellen het liefst bij de sportvereniging te sporten. Ze zijn graag lid van een sportvereniging, omdat daar alles georganiseerd is, ze sociale contacten kunnen opdoen en onderhouden, veel kunnen leren en 'iets' kunnen bereiken.*" (Bouwknecht, 2009, pag. 67). Tegelijkertijd onderkent Bouwknecht wel dat desondanks lang niet alle jongeren lid zijn van een sportvereniging. Er

komen uiteenlopende redenen om niet lid te zijn van een sportvereniging uit haar onderzoek: geen tijd, te verplichtend, te prestatief, andere interesses, vrienden die stoppen bij de sportclub, ontevredenheid over de trainer en te grote reisafstand tot de sportvereniging.

4.4 Invloed ouders

Uit het in paragraaf 4.1 behandelde wijksportplan Noordwest bleek al dat ouders vaak worden genoemd als belangrijke randvoorwaarde voor de sportparticipatie van de jongeren. Uit onderzoek van het Nicis Institute uitgevoerd door het W.J.H. Mulier Instituut komt dezelfde conclusie. De actieve leefstijl van het gezin hangt samen met het beweeggedrag van de jongeren. Door regels te hanteren voor 'niet stil zitten', kunnen ouders tot op zekere hoogte een actieve leefstijl bij hun kinderen afdwingen. De onderzoekers adviseren dan ook ouders meer bewust te maken van de mogelijkheden en verantwoordelijkheden die zij hebben om hun kinderen te stimuleren tot meer sporten en bewegen. *"Zij moeten het goede voorbeeld geven, aanmoedigen, ondersteunen, regels stellen, enzovoorts."* Ook het kostenaspect komt in dit onderzoek naar voren. Voor minder draagkrachtige ouders speelt dit onherroepelijk een rol (Frelieer & Janssens, 2007).

Ouders kunnen in een financiële randvoorwaarde voorzien. Uit het U-shake onderzoek van de gemeente Utrecht bleek dat financiën voor jongeren een drempel kunnen zijn om te sporten en bewegen. Ook het SCP rapport 'Kunnen alle kinderen meedoen?' ondersteunt deze conclusie. Van de kinderen tussen de 5 en 18 jaar zou 38% van de bijstandskinderen en 24% van de overige arme kinderen wel willen sporten, maar doen dit niet. Opgeteld bij de kinderen die al wel sporten zou 90% van de kinderen dus wel willen sporten. Uit dit rapport blijkt dat sporten onder kinderen de meest populaire vrijetijdsbesteding is, maar dat de financiële drempel voor deze kinderen een grote rol speelt. Financiële redenen worden ook veel vaker genoemd bij de niet deelname aan sport, dan bij de niet deelname aan culturele activiteiten. Bij 59% van de bijstandskinderen die niet sporten spelen financiële redenen een rol, terwijl dat bij de niet arme groep 12% is (Jehoel-Gijsbers, 2009).

Sterk verbonden met de financiële situatie van de ouders, is het opleidingsniveau van de ouders. In de verklaring van het sportgedrag van jongeren is het opleidingsniveau van hun ouders zelfs een nog belangrijkere variabele dan het inkomen. Ouders met een hogere opleiding hechten in verhouding meer waarde aan sport en bewegen dan ouders met een lagere opleiding. Dit zou komen doordat ouders met een hogere opleiding bewustere keuzes maken en in arbeidssituaties minder aan bewegen toekomen waardoor zij dit in hun vrije tijd moeten compenseren. Dit voorbeeld wordt overgedragen aan hun kinderen (Bouwknegt, 2009), zoals ook bleek uit het onderzoek van Frelieer en Janssens (2007).

Het bereiken van jeugd en ouders van lage Sociaal Economische Status (SES) met boodschappen over een gezonde leefstijl is echter zeer lastig voor beleidsmedewerkers van de gemeente volgens Kooiker en Van der Velden (2007): *"De boodschap van gezond gedrag is ook nu vooral een boodschap die de gegoede hoger opgeleide burgers uitzenden in de richting van de jeugd en de mensen aan de onderkant van de samenleving. In leefwereld zijn er weinig raakvlakken tussen deze experts en de doelgroep, ze delen elkaars problemen niet."*

Kooiker en Van der Velden (2007) geven in hun boek een gesprek met Horstman en Houtepen (auteurs van *Worstelen met gezond leven*) weer, die een verklaring aandragen voor de hierboven genoemde gebrek aan connectie tussen experts en de jeugd of mensen met lage SES. *"Mensen vinden het eng om van het idee van sturen af te raken, omdat je een deel van je eigen macht afstaat, omdat je erkent dat je geen controle hebt over de situatie en iedereen in deze wereld, professional of beleidsmaker wil uiteindelijk controle over de situatie."* Deze controle is volgens Horstman en Houtepen nodig omdat ze bijvoorbeeld politiek ergens op worden afgerekend. De beleidsmakers zijn bang om de conclusie te trekken dat ze in essentie geen controle hebben over het leven van iemand anders. Dit zou juist het uitgangspunt moeten zijn, doordat burgers in de hedendaagse samenleving een eigen perspectief op de zaak hebben waar weinig aan valt te sturen. Elke vorm van beleid zou een vorm van leren moeten zijn en niet van sturen. Politicoloog Herman van Gunsteren is in 1993 de grote inspirator van deze manier van denken geweest (Kooiker & Van der Velden, 2007).

Luisteren naar de doelgroep en interactieve beleidsvorming wordt bij de gemeente Utrecht veel gestimuleerd. Professionals zijn het echter niet altijd eens met de oplossingen die door de jongeren worden aangedragen, blijkt uit een voorbeeld van het Julius Centrum van het Universitair Medisch Centrum Utrecht. In 2006 werden middelbare scholieren gevraagd een PowerPoint Presentatie te

verzorgen met preventieprioriteiten voor veertienjarigen. Dit werd gepresenteerd aan de professionals van GGD Midden Nederland, die het grotendeels niet eens waren met de voorstellen. De reactie van de professionals wordt in tabel 1 weergegeven.

	Prioriteiten van jongeren	Reactie professionals
1.	meer aandacht voor verslaving aan internetspelletjes	krijgt weinig aandacht
2.	les krijgen van ex-verslaafden	heeft weinig zin want leerlingen identificeren zich niet met ex-verslaafden
3.	het tonen van enge foto's van verslaafden, bijvoorbeeld van zwarte longen van rokers en van mensen met keelkanker zonder strottenhoofd	heeft geen zin: angstaanjagende boodschappen veranderen gedrag niet
4.	het gebruiken van blaaspijpjes voor alcoholcontrole voorafgaand aan schoolfeest	blaaspijpjes werken niet scherp genoeg, blijkt uit ervaringen bij politiecontroles
5.	toestaan van enig alcoholgebruik tijdens schoolfeesten vermindert kans op indrinken en gebruik van andere genotmiddelen	schooldirecties willen vaak per se geen alcoholgebruik tijdens schoolfeesten

Tabel 1: Prioriteiten van veertienjarigen voor gezond gedrag (Bron: Schrijvers, 2006 in: Kooiker & Van der Velden, 2007).

Eén van de conclusies van Kooiker en Van der Velden (2007) is dat voor de investeringen in individuen het van belang is om aan te sluiten bij de leefwereld van de mensen zelf. De jongeren moeten zelf de mogelijkheid krijgen aan te geven hoe ze aan hun gezondheid willen werken. *“Misschien richten ze hun aandacht dan niet op de doelen die van bovenaf worden gesteld, maar zijn ze wel meer met gezondheid op zichzelf bezig en brengen ze het principe van ‘leren in plaats van sturen’ in de praktijk.”* Tot slot geven de auteurs aan dat jongeren in een groepscultuur leven met eigen muziek, taal en symbolen, waar de wereld van de volwassenen (en de gezondheidsboodschappen van die volwassenen) vaak effectief op afstand worden gehouden. Ze wijzen erop dat mensen een latere levensfase (zeker wanneer kinderen komen) veel ontvankelijker zijn voor het onderwerp gezondheid.

4.5 Sporten en bewegen op school

Het verbinden van school en sport en bewegen is voor de overheid al gedurende langere tijd een doel geweest. Over het kabinet Balkenende II (2003–2006) schreef Stegeman (2005) *“De overheid streeft, mede gelet op de ‘motie Rijkstra’, in het kader van de kabinetsnota ‘Tijd voor sport’ en de alliantie ‘School en sport samen sterker’ naar een structurele inbedding van sport en bewegen in het onderwijs.”*. De doelstelling van de alliantie ‘School en sport samen sterker’ was dat er in 2010 op 90% van alle scholen voor elke leerling een dagelijks sport- en beweegaanbod is, binnen en buiten de schooluren. Om dit te bereiken moest de samenwerking tussen sport(verenigingen) en onderwijs worden gestimuleerd. Het kabinet Balkenende IV (2006–2010) heeft deze lijn doorgezet met de invoering van 2500 combinatiefuncties. De combinatiefuncties zijn werkzaam binnen twee werkvelden. Bijvoorbeeld zowel bij een sportvereniging als voor een school. Deze functies zijn de daadwerkelijke bruggenbouwers tussen school en sport. In Utrecht zijn er 11,5 FTE aan combinatiefuncties werkzaam specifiek voor de sport tot 2011 en dit worden 20 FTE vanaf 2012.

Volgens Cale en Harris (2006) kan bewegen het beste gestimuleerd worden op school, omdat het beleid kan worden geïnstitutionaliseerd in het gebruikelijke school curriculum. Daarnaast kan het worden afgestemd op de ontwikkeling van de medewerkers en andere infrastructuur in de scholen. Er wordt door de auteurs een onderscheid gemaakt tussen drie typen interventies op scholen:

1. Versterkte Lichamelijke Opvoeding lessen (langer, of meer lessen)
2. Niet-versterkte lichamelijke Opvoeding lessen die in plaats van bestaande lessen komen (andere invulling van de lessen)
3. Programma's in het klaslokaal die theoretische instructies en informatie verschaffen

De eerste twee interventies blijken effectiever te zijn dan de derde, programma's in het klaslokaal. Een verklaring hiervoor wordt gezocht in het feit dat een praktische aanpak, gericht op het begrijpen, ervaren, besluiten en evalueren, beter past bij het stimuleren van bewegen door de praktische aard van het onderwerp (Cale & Harris, 2006). Kahn et al. (2002) kwam na evaluatie van informationele

programma's tot de conclusie dat dit type programma met name effectief kan zijn in combinatie met andere type programma's.

Naast de stimulering op school, bieden ook naschoolse activiteiten een belangrijke kans om jongeren aan het sporten en bewegen te krijgen. Naschoolse programma's als middel om sport en bewegen te stimuleren onder jongeren zijn volgens Fredricks & Eccles (2008) om een aantal redenen zeer effectief. Ten eerste willen jongeren graag de eigen tijd indelen. Op het moment dat ze kiezen hun tijd na schooltijd onder toezicht van een volwassene te spenderen, is dit beter voor de jongere dan wanneer dit wordt ingevuld met activiteiten zonder toezicht. Ten tweede individualiseren de jongeren, waardoor de afstand tussen de ouders en het kind groter wordt. De behoefte om ervaringen en gedachten te delen op 12 tot 18-jarige leeftijd is echter onverminderd groot. De begeleiders van naschoolse activiteiten bieden de jongeren een mogelijkheid om de voor hen belangrijke zaken met een volwassene te bespreken. Ten derde is het maken van vrienden erg belangrijk in deze leeftijd. Uit kwalitatief onderzoek onder 41 adolescenten en hun ouders door Patrick et al. (1999) blijkt dat 'peers' van grote invloed zijn op het sportgedrag van de jongeren. Naschoolse activiteiten bieden alle ruimte om in een sportieve omgeving nieuwe vrienden te maken. Tot slot bleek uit kwalitatief onderzoek dat jongeren hun eigen identiteit beter ontwikkelen op het moment dat ze deelnemen aan naschoolse activiteiten. Ze leren zichzelf beter kennen, door bijvoorbeeld met vallen en opstaan de eigen grenzen op te zoeken. Hierdoor weten ze beter waar ze toe in staat zijn, en wat hun sterke en zwakke punten zijn (Dworkin, Larson & Hansen, 2003).

De effecten van naschoolse activiteiten worden echter wellicht overgewaardeerd. Dit komt doordat de relatie tussen oorzaak en gevolg niet duidelijk is. Jongeren die participeren in naschoolse activiteiten ontwikkelen zich beter, maar tegelijkertijd participeren er ook meer jongeren van hogere SES aan deze activiteiten. Hierdoor worden de resultaten beïnvloed. Uit onderzoek is wel gebleken dat jongeren van lage SES meer profiteren van naschoolse activiteiten dan leeftijdsgenootjes van hogere SES (Fredricks & Eccles, 2008). Uit kwantitatief onderzoek van Blomfield & Barber (2009) onder Australische adolescenten kwam naar voren dat participatie bij naschoolse activiteiten goed is voor het sociale en academische zelfbeeld, en algemene zelfwaardering van adolescenten. Uit dit onderzoek bleek tevens dat de combinatie van een sportactiviteit met een andere activiteit nog beter is. Dit wordt echter tegengesproken door Feldman & Matjasko (2007), die van mening zijn dat het om de combinatie van twee activiteiten gaat ten opzichte van één type naschoolse activiteit. Of één van deze activiteiten sportgerelateerd is maakt in dat opzicht niet uit. Desondanks kan er geconcludeerd worden dat naschoolse activiteiten een goede plek zijn om sport te stimuleren bij jongeren en dat deze een positief effect hebben op de ontwikkeling van de jongeren.

Naast de winst die er op sport- en beweeggebied te behalen is onder en na school, wijzen Frelier & Janssens (2007) op de winst die het woon-schoolverkeer kan opleveren. Het stimuleren van lopend of fietsend naar school komen, kan voor veel jongeren al een goede aanzet zijn om de beweegnorm te halen van 60 minuten bewegen per dag. Uit het onderzoek kwam ook naar voren dat voor zover iets wordt gedaan aan sport- en bewegingsstimulering, het in veel gevallen gaat om het faciliteren en organiseren van de kennismaking met allerlei sport- en bewegingsactiviteiten. Zij bevelen echter aan om de beleidsinspanningen niet exclusief te richten op de jeugd en op de kennismaking. Volgens hen is het effectiever om de beleidsaandacht te richten op de personen die een belangrijke (intermediaire) rol kunnen spelen bij de bewegingsstimulering: ouders, leerkrachten, schoolleiders, trainers, coaches en dergelijke.

5. Data bespreking

In dit hoofdstuk wordt de data besproken, zoals deze uit de interviews met de respondenten naar voren is gekomen. Hier is een analyse van deze data aan vooraf gegaan, om zodoende de relevante thema's voor dit onderzoek uit de berg aan informatie te kunnen filteren. Bij deze analyse is er als volgt te werk gegaan. Nadat de opgenomen interviews woord voor woord zijn uitgewerkt, zijn de gegevens eerst uiteengerafeld, ook wel fragmenteren genoemd, en vervolgens weer in elkaar gezet (Boeije, 2005). Bij het uiteenrafelen worden de gegevens geïnterpreteerd en bekeken of de gegevens van waarde zijn voor de probleemstelling van het onderzoek en of ze overeenkomsten of verschillen bevatten. De relevante fragmenten uit de interviews worden zodoende 'losgeknipt'. Bij de volgende stap, worden deze losgeknipte stukken weer in elkaar gezet. Dit proces wordt ook wel integreren genoemd (Boeije, 2005). De losse fragmenten vormen samengevoegd een aantal thema's, die betrekking hebben op de probleemstelling. Deze thema's worden in de volgende paragrafen weergegeven.

In dit hoofdstuk wordt enkel de data weergegeven zoals deze tijdens de interviews is besproken. De data wordt pas in hoofdstuk 6 gekoppeld aan verdere analyse met behulp van de in hoofdstuk 4 omschreven literatuur, zodat er dieper ingegaan kan worden op de data die in dit hoofdstuk besproken wordt. Hoofdstuk 6 begint dan ook met een samenvatting van de data die in dit hoofdstuk wordt weergegeven.

5.1 Beleid gemeente Utrecht: sport als doel en sport als middel

Voor de gemeente Utrecht is het aan het sporten en bewegen krijgen van jongeren een belangrijk onderdeel van het beleid. Alle gesproken beleidsmedewerkers benadrukken het belang van sporten en bewegen als onderdeel van hun beleid. Zij benadrukken dit echter wel vanuit het oogpunt van het eigen team en de eigen situatie. Hierdoor is er een verschil merkbaar in de gedachte achter de inzet op sport en bewegen. Dit verschil zit hem in het inzetten op sport als doel of sport als middel. De beleidsadviseur Veiligheid heeft als doel om overlast en criminaliteit dat veroorzaakt wordt door jongeren te verminderen. Sport wordt in het kader daarvan ingezet om de jongeren een andere vrijetijdsbesteding te geven, in plaats van rondhangen. Voor de beleidsmedewerker van Welzijn gaat het ook om het contact leggen met moeilijk bereikbare jongeren. De jongeren worden dan uitgenodigd door een jongerenwerker om een potje te gaan voetballen. Op die manier wordt er contact gelegd en kunnen ze het gesprek met de jongeren aangaan. De GG&GD ziet sport en bewegen weer vanuit de gezondheidsoptiek. Sporten en bewegen is gezond en vermindert overgewicht. Al met al wordt sport en bewegen vanuit veel verschillende invalshoeken ingezet, met volgens de beleidsmedewerker Jeugd als doel:

"...dat jongeren goed opgroeien, gezond en uiteindelijk ja, evenwichtige burgers worden die goed in hun vel zitten en meedoen aan de maatschappij."

Sporten en bewegen is volgens de beleidsmedewerkers een prima middel om dit doel te bereiken. Voor team Sport geldt dat zij sporten en bewegen niet alleen als middel inzetten, maar ook als doel hebben, aldus de beleidsadviseur Sport:

"Nou vooral ervoor te zorgen dat jongeren in beweging komen en in beweging blijven, en voor te zorgen dat ze gezond blijven, dat er geen overgewicht is en dat ze zich een beetje bewust worden van wat sport en gezondheid kan doen voor hun lijf."

Het team Sport wil ze aan het bewegen krijgen, wat sport als doel veronderstelt. Vervolgens wordt dit uitgebreid met sport als middel tot gezond blijven, overgewicht voorkomen en bewustwording van eigen lijf en leden. Het grote verschil tussen team Sport en de overige teams en de GG&GD is dus dat sport als doel alleen bij Sport aanwezig is.

5.2 Meer samenwerking op sport- en bewegingsgebied binnen DMO

Doordat sport voor vele vakgebieden een middel kan zijn, wordt het op vele verschillende manieren ingezet. Dit heeft tot gevolg dat men soms niet meer van elkaar weet op welke manier sport terugkomt in het beleid. Er wordt een groot bedrag aan de Utrechtse sport besteed door de gemeente, maar er is nergens overzicht hoeveel dit nu exact is. Dit heeft er mee te maken dat sport vaak een onderdeel is

van een project, waardoor onduidelijk is hoeveel nu daadwerkelijk aan het sportgedeelte besteed wordt.

Vanuit team Veiligheid wordt bijvoorbeeld de organisatie Titan ondersteund. Titan helpt werkloze jongeren die moeite hebben een baan te vinden om weer ritme te krijgen in het leven. Onderdeel van het traject is vrijetijdsbesteding waarin ze regelmatig met de jongeren gaan sporten. Door te sporten leren ze vaardigheden die ook belangrijk zijn, zoals fair play en verbroedering. Het is onmogelijk te bepalen welk deel van de subsidie voor Titan nu daadwerkelijk in het sportaanbod zit.

Ook de beleidsmedewerker van team Onderwijs erkent een dergelijke constructie:

"De subsidie is niet specifiek Sport gelabeld, voor het organiseren van naschoolse activiteiten krijgen in ieder geval VMBO scholen een potje met geld. Een deel daarvan zetten zij in op sport."

Dit maakt de totale inzet op sportstimulering voor jongeren onoverzichtelijk. Meer samenwerking op dit gebied tussen de teams lijkt te leven onder de gesproken beleidsmedewerkers. Dit heeft ook te maken met een reorganisatie die vanaf 1 januari 2010 van kracht is gegaan. Voorheen zaten de beleidsmedewerkers in aparte afdelingen binnen de DMO. Deze zijn met ingang van het jaar 2010 samengevoegd in de afdeling Ontwikkeling als 'teams'. Dit had onder andere als doel om meer samenwerking tussen de verschillende vakgebieden te creëren. De reorganisatie is in ieder geval voor de beleidsadviseur Sport een reden om daadwerkelijk meer samenwerking te zoeken om de jongeren te kunnen bereiken:

"Nou ja we zitten nu natuurlijk midden in een reorganisatie, en die reorganisatie is natuurlijk niet voor niks. Dus het is ook wel goed om eens te kijken van goh wat is de toegevoegde waarde van de andere teams van de afdeling Ontwikkeling en hoe kun je elkaar daar in vinden of samenwerken als het gaat om het bereiken van jongeren. Goed dan heb je het ook wel meer over hoe zet je sport als sport in, en hoe zet je sport als middel in."

De programmamanager Jeugd & Vrije Tijd is het hier mee eens, en noemt de onderlinge samenwerking tussen het verlenen van subsidies als verbeterpunt. Dat de gemeente Utrecht vanuit verschillende teams sport- en beweegactiviteiten subsidieert, heeft volgens de respondent als gevolg dat sportaanbieders zogenaamd 'shopgedrag' gaan vertonen.

"Dit gebeurt voortdurend, shoppen met dingen, ligt er een subsidieaanvraag hier, maar wordt ook nog even daar ingediend, en dan weet je van elkaar niet wat je doet."

Dit moet volgens de respondenten beter op elkaar afgestemd worden. Op het moment dat er een verband is met het beleidsterrein van een ander team, moet dit andere team minstens op de hoogte gesteld worden. Volgens één van de beleidsmedewerkers was de reorganisatie overigens niet nodig geweest:

"Ik denk dat er op zich al aardig wat samenwerking is, dus als jij vraagt van draagt de reorganisatie daar aan bij, dan denk ik: het zijn mensen die daar aan bijdragen. Als de mensen willen samenwerken op de onderwerpen waar dat nodig is, dan zal dat gebeuren."

Naast de samenwerking tussen de teams binnen de DMO, is er ook samenwerking op sport- en beweeggebied gericht op jongeren tussen de DMO en GG&GD. De projectleider van de GG&GD is ook van mening dat er meer samengewerkt moet worden. Dit ligt volgens haar voor een groot deel aan de mentaliteit van de medewerkers:

"We moeten gewoon zorgen dat we elkaar vinden. Zoals de mentaliteit hier heerst: willen we iets met bewegen, dan bel ik de afdeling Sport. Op zijn minst om te vragen wat er al gebeurt, of ze ideeën hebben, of ze geld hebben en wat we samen kunnen doen. En eigenlijk moet iedereen, elke afdeling die er iets mee doen, of het nou over integratie gaat, of over Veiligheid, of over criminaliteitspreventie, denken van: oké sport, wie doen daar iets mee."

Overigens was de gesproken projectleider van de GG&GD te spreken over de samenwerking met team Sport:

"Wat ik tot nu toe ervaar, is dat de bereidwilligheid van de afdeling Sport om mee te denken en mee te werken, en ze zitten bijvoorbeeld in onze stedelijke werkgroep, waarin gewoon allerlei organisaties zitten, kennis nemen van ons programma en hun kennis en ervaring inbrengen, (...) er

is niet bij alle afdelingen zo'n actieve inbreng zegmaar. Dus in die zin, heb ik het idee dat de houding bij Sport heel positief is."

5.3 Structureel sporten en bewegen

Uit de eerder genoemde quote van de beleidsadviseur van team Sport bleek dat ze willen dat jongeren in beweging komen maar ook dat ze in beweging blijven. Dit betekent dat het incidenteel in beweging krijgen mooi zou zijn, maar dat structureel sporten en bewegen nog beter is. Men wil de jongeren daarom graag toeleiden naar structureel sport- en beweegaanbod. Hierbij valt te denken aan de sportverenigingen of de structurele activiteiten die door de WWO's worden aangeboden. Dit is niet alleen de wens van team Sport, maar een gemeentebrede wens. Met name de sportvereniging wordt vaak genoemd als ideale plek om jongeren structureel aan het sporten te houden. De programmamanager Jeugd & Vrije Tijd legt uit:

"Zo'n vereniging biedt toch een bepaalde structuur en dat is niet alleen maar dat je daar even gaat sporten, maar dat je daar leert dat je op tijd moet zijn, en dat je nou ja misschien wel bestuurslid kan worden, verantwoordelijkheden kan gaan dragen, bij de club bent, mensen bent."

Dergelijke structurele sportparticipatie kan echter alleen bereikt worden op het moment dat de jongere intrinsiek gemotiveerd is om te gaan sporten en bewegen. De jongere moet uit zichzelf gemotiveerd zijn om wekelijks naar de sportvereniging te gaan.

5.4 Intrinsieke motivatie

Het liefst zou de gemeente Utrecht zien dat alle jongeren intrinsiek gemotiveerd worden om te gaan sporten en bewegen. De beleidsmedewerkers zijn echter wel zo realistisch om in te zien dat ze nooit honderd procent van de jongeren zo ver zullen krijgen. Dit komt mede doordat jongeren en sportverenigingen geen goede 'match' zijn. De beleidsadviseur Sport heeft recentelijk zitten worstelen met de vraag:

"...kan je de jongeren niet op één of andere manier toeleiden naar een vereniging? Nou dat is gewoon heel erg lastig. We hebben inmiddels geconstateerd dat jongeren gewoon helemaal niks met zo'n vereniging willen. Ze hebben gewoon andere ideeën over sport en bewegen, en dat plannetje wat wij hebben om ze lid te laten worden van een vereniging, nou dat past gewoon helemaal niet in hun wereld. Dus dat moeten we dan ook accepteren."

Deze uitspraak geeft ook aan hoe gecompliceerd de zaak ligt voor de beleidsmedewerkers van de gemeente Utrecht. Ze willen graag alle jongeren in laten zien dat sporten en bewegen erg goed voor ze is en dat ze er op allerlei vlakken veel profijt van zullen hebben. Ze kunnen de jongeren echter niet verplichten. Als de jongeren niet willen, of dingen op hun eigen manier willen doen, dan moeten ze dat ook accepteren.

Dit blijkt ook uit het wisselende succes van de gebruikte interventies. Veel goedbedoelde projecten met als doel de jongeren meer aan het sporten en bewegen te krijgen hadden wel effect, maar niet op de wijze of in de mate waarop de beleidsmedewerkers ingezet hadden.

Enjoy Sports! is bijvoorbeeld een project van team Sport, dat bij VMBO scholieren de sportparticipatie omhoog moest helpen. Eén van de doelen van Enjoy Sports! was ook toeleiding naar sportverenigingen. Dit bleek echter zeer lastig. Uit de evaluatie bleek dat zelfs als de VMBO jongeren 'aan de hand' werden toegeleid naar een vereniging, het niet tot aanmelding kwam. Dit kwam volgens de evaluatie van het project doordat de jongeren zich niet willen verplichten, zappedrag (het willen uitproberen van verschillende sporten) en tijdgebrek.

Desondanks wordt het Enjoy Sports! programma overigens wel als positief ervaren door de beleidsuitvoerders (LO vakleerkrachten) en heeft het veel VMBO jongeren aan het bewegen gekregen, wat uiteindelijk ook het doel was. Om het bereik van het programma maximaal te houden moesten er echter wel keuzes gemaakt worden. Er is voor gekozen niet teveel te concentreren op de moeilijk te bereiken doelstellingen. Hierdoor kon er meer aandacht besteed worden aan doelen die wel haalbaar waren. Zo werden uiteindelijk meer jongeren bereikt.

Toeleiding naar structureel sport- en beweegaanbod blijft een bijzondere positie innemen in het Utrechtse sport- en beweegbeleid voor jongeren. Enerzijds erkennen de beleidsmedewerkers dat

toeleiding naar verenigingen een lastige zaak is, maar anderzijds blijft het wel een specifiek doel binnen het beleid.

5.5 Nuances in afbakening doelgroep

Bovenstaande overweging leeft ook onder de beleidsmedewerkers. Enerzijds kan er veel ingezet worden op de kleine, moeilijk bereikbare groep, die de extra ondersteuning het hardst nodig hebben. Anderzijds kan er voor gekozen worden om meer op de groep in te zetten waar een hoger rendement te behalen valt. Zo worden er meer jongeren bereikt en gaat de aandacht niet alleen naar een relatief kleine groep. Voor beide opties valt wat te zeggen.

De beleidsmedewerkers van de gemeente Utrecht moeten constant deze overweging maken. Een beleidsmedewerker formuleert dit als volgt:

"Dan moet je ook gaan bedenken: wil je die intensiteit er zo in stoppen dat het ook effect heeft. Of weegt de tijd die je er in stopt niet op tegen het percentage van jongeren die je er mee bereikt en je daadwerkelijk van inactief naar actief krijgt. Dat zijn overwegingen die moeten ook hier genomen worden."

Bij dit soort overwegingen speelt ook de mening van de wethouder een rol. Uiteindelijk moeten de ambtenaren verantwoording kunnen afleggen aan de wethouder voor de besteedde budgetten, en moet de wethouder dit op zijn of haar beurt aan de gemeenteraad. Zo had Sport tot voor kort een CDA wethouder met een uitgesproken mening over dit onderwerp:

"Je probeert ze wel allemaal te bereiken, omdat we hebben nu een CDA wethouder en die zegt gewoon: ik wil geen onderscheid maken, ik wil gewoon dat iedereen gebruik kan maken in dit geval van sport en bewegen op de verschillende manieren. Maar ik ben er wel voor om je daarnaast iets meer te richten op de inactieven. Dat betekent dus dat je je wat meer richt op de VMBO leerlingen, omdat daar de beweegachterstand nog steeds het grootst is. En dat doen we ook nog steeds met programma's als 'Enjoy Sports!'."

Op dit moment is met name bij Onderwijs, Welzijn en Veiligheid de tendens dat het grootste deel van het budget gaat naar de kleine groep jongeren die de hulp het meeste nodig hebben. Programma Jeugd constateert dit ook, maar wil naar een verandering in filosofie sturen:

"Heel veel geld, beleidsinzet, gaat eigenlijk naar die top, naar die kleine groep kinderen en jongeren en wij willen de beweging maken dat je langzamerhand meer naar de onderkant naar de talentontwikkeling en naar de vrije tijdsbesteding gericht op de totale groep jongeren (...) in de hoop en in het idee, dat je daar een aantal problemen mee voorkomt."

Ook bij de GG&GD is een dergelijke instelling aan de orde. Er wordt wel geïnvesteerd in de lastige gevallen, maar niet ten koste van de rest, aldus de projectleider:

"Het is meer uit de filosofie: voorkomen is beter dan genezen. Dus en dan niet omdat het hopeloos zou zijn, dat je een categorie op geeft omdat we er zoveel in moeten investeren, want dat doen we dus wel degelijk ook. Maar het is vanuit de filosofie: je probeert een beter mens te creëren dus dan moeten we dus ook voorkomen dat die ziek wordt, dan dat je probeert degene die ziek zijn weer terug te krijgen."

De keuze om in te zetten op een kleine of grotere groep heeft te maken met overwegingen die per team en per dienst gemaakt worden. De groep die de hulp het meest nodig heeft moet deze hulp ook daadwerkelijk krijgen, maar tegelijkertijd moet er ook preventief ingezet worden om te voorkomen dat de hulp behoevende groep groter wordt.

Wat betreft de doelgroep jongeren speelt er nog een andere overweging een rol. Alleen inzetten op de jongeren is namelijk volgens een aantal respondenten niet voldoende. De ouders horen ook bereikt te worden.

5.6 Ouders

De ouders spelen volgens de respondenten een grote rol in het bereiken van de doelgroep jongeren. Op het moment dat de ouders een stimulerende en ondersteunende rol op zich nemen, zal de jongere ook eerder zelf gaan sporten en bewegen. De beleidsmedewerker Sport legt het als volgt uit:

"Heeft een voorbeeldfunctie zo'n ouder, dus dat is hartstikke belangrijk. En wat ik net al zei, zo'n ouder is ook degene die de financiële impuls is. Ja een jongere gaat niet het lidmaatschap van een vereniging betalen of van een anders georganiseerde, of van een andere sportaanbieder. Dus dat is best wel heel belangrijk."

Ook de andere teams ondersteunen deze gedachte, bijvoorbeeld de beleidsmedewerker Welzijn:

"Omdat we het nu wel hebben over die 20-15% jongeren die iets kwetsbaarder zijn dan de rest, en dan kom je natuurlijk ook bij die ouders, en bij de leefsituatie van de ouders. Daar zou je meer op moeten investeren, maar dat begint al bij de emancipatie van vrouwen, en mannen en het inrichting van de dagelijkse gang van zaken van het leven. Daar zit je in vergelijking in de eind jaren 50 vroege jaren 60, (...) deze doelgroep leeft dus nog een generatie of 2 achter de ontwikkeling van de Nederlandse."

In deze uitspraak wordt ook verwezen naar de allochtone bewoners van Utrecht. De beleidsmedewerker van team Onderwijs geeft aan dat zij het niet willen hebben over de 'allochtone' doelgroep, maar onderkent wel dat er een connectie zit tussen de kansen van een jongere en de opleiding van zijn of haar ouders:

"Het onderscheid allochtoon/autochtoon maken wij niet. We kijken naar het opleidingsniveau van ouders. Als kinderen ouders hebben zonder diploma, hebben ze zelf minder kans om een diploma te halen."

Op het moment dat de leefsituatie van de ouders niet verandert, zullen jongeren ook niet bereikt worden volgens deze beleidsmedewerker:

"Dat heeft zijn tijd nodig, maar als je zegt wat moet je doen aan het sportaanbod, ik vind dat het sportaanbod voldoende is, maar zeker voor de ouders, die jongeren die krijgen dat nu al mee hè. Als een interventie zich alleen op de jongeren richt, dat schiet te kort als je die ouders niet mee neemt."

Eenzijds geeft de beleidsmedewerker Welzijn aan dat een dergelijke aanpak tijd nodig heeft en zich niet laat forceren door meer inzet vanuit de gemeente. Vervolgens pleit de respondent wel voor meer inzet op de ouders.

Al met al worden er veel keuzes gemaakt bij de gemeente Utrecht wat betreft de sportstimulering omtrent jongeren. Overigens worden deze keuzes vaak in goed overleg met de betrokken bewoners en organisaties gemaakt. Interactieve beleidsvorming staat hoog in het vaandel bij de gemeente Utrecht. Uiteindelijk zijn het toch de beleidsuitvoerders die de projecten in de praktijk moeten brengen.

5.7 Van plan naar praktijk

Soms blijkt dan dat de doelen die door de gemeente gesteld worden niet haalbaar zijn. Zoals al eerder is genoemd bleek toeleiding van de VMBO jongeren naar een vereniging bij het project Enjoy Sports! een brug te ver. Daarnaast was het ook de bedoeling dat dankzij Enjoy Sports! met name inactieve leerlingen aan het sporten en bewegen gekregen werden. De gesproken vakleerkracht die hiervoor verantwoordelijk was, heeft er echter voor gekozen om zich niet meer alleen te richten op de inactieve leerlingen:

"...op een gegeven moment hebben we daar ook voor gekozen, omdat we merkten dat het trekken aan een dood paard was, dat had geen zin. Dus toen hebben we ervoor gekozen om de kinderen die willen, om die te laten sporten."

Volgens de vakleerkracht is het ook eigenlijk te laat als een inactieve jongere pas op zijn of haar 12de voor het eerst wordt gestimuleerd meer in beweging te komen.

"Maar het blijft gewoon heel erg lastig, het blijft gewoon heel erg moeilijk. En ik denk dat het heel moeilijk is om kinderen die 12 jaar lang echt niet, of heel weinig aan sport hebben gedaan, op hun 12de of 13de, wat een enorm moeilijke leeftijd is natuurlijk, nog te introduceren bij sport."

Behalve Enjoy Sports! stimuleert de gemeente Utrecht jongeren echter nog op vele andere manieren om te gaan sporten en bewegen. SportU is daar een voorbeeld van. Het wordt gefinancierd vanuit team Sport, maar wordt uitgevoerd door Stade Advies. Zij hebben er voor gekozen via de scholen pasjes te verspreiden onder alle jongeren. Met deze pasjes kunnen ze gebruik maken van kortingen op sportactiviteiten zoals voor 1 euro naar het zwembad. Ook alle sportverenigingen zijn aangesloten bij SportU, die gratis introductielessen aanbieden aan jongeren. Met de pasjes kunnen ze zich via de website ook aanmelden voor 'specials' zoals het winnen van kaartjes voor FC Utrecht. Dit zijn lokkertjes, zodat de jongeren naar de website surfen en zo ook het overige aanbod van SportU zien.

Een ander voorbeeld van sport- en beweegstimulering vanuit de gemeente Utrecht is de U-pas. De U-pas moet niet verward worden met de hierboven genoemde pasje van SportU. De U-pas wordt door de gemeente verstrekt aan gezinnen die onder een bepaalde inkomensgrens zitten. De jongeren uit gezinnen met een U-pas kunnen gratis lid worden van een sportvereniging. Zo tracht de gemeente de financiële drempel weg te halen voor gezinnen met een lage Sociaal Economische Status (SES). Niet alle respondenten zijn echter van mening dat dit een verstandige keuze is:

"En of dat via de U-pas is, of via SportU, of wat voor reden dan ook, op het moment dat je iets wil doen moet je ook weten dat je erin moet investeren. (...) Op het moment dat ik nu ga communiceren van we stoppen met de U-pas, houd ik niemand over. Letterlijk. Het heeft geen meerwaarde voor de vereniging, omdat ze niet integreren in de vereniging, dat blijft separaat aan de normale vereniging, en ik moet er een hele zware begeleiding op zetten van 1 op 7. Eén begeleider op 7 kinderen."

Het gratis aanbieden van sport en bewegen staat onder discussie. Ook onder de gesproken beleidsmedewerkers is men het er niet over eens wat de meest verstandige keuze is. Enerzijds wil men de gezinnen die het niet kunnen betalen wel de mogelijkheid geven om te sporten of bewegen. Anderzijds beseft men dat gratis sporten onbedoelde effecten heeft. Bewoners ervaren de deelname aan de activiteiten als te vrijblijvend op het moment dat het gratis is. Lidmaatschap van bijvoorbeeld een sportvereniging betekent dat er bijvoorbeeld ook af en toe een bardienst gedraaid moet worden of naar wedstrijden moet worden gereden. Deze instelling wordt volgens sommige respondenten echter niet gestimuleerd door het gratis aan te bieden. Daarom stellen zij voor om het sporten wel goedkoper te maken, maar om wel een minimale bijdrage te vragen die evenredig is aan de draagkracht:

"Want het geld is er wel, (...) dat weet ik zeker. Vraag maar aan Mohammed van stichting Comeback. Ze hebben er best wel 1 of 2 euro per les voor over. Klaar."

Er worden ook andere onbedoelde effecten van het beleid ervaren door de beleidsuitvoerders. De beweegmakelaar is tevreden over het aanbod voor jongeren in zijn wijk:

"...omdat we daar zo'n mooi naschools sportaanbod programma hebben met juist heel veel verenigingen erin en lokale sportmedewerkers (...). Alleen daar pikken we af en toe het signaal op dat dit aanbod een beetje averechts kan werken als het gaat om toeleiding. Dat ouders zeggen waarom zou ik mijn kind lid maken, hij kan gewoon drie, vier keer sporten in de week na school."

Om dit te voorkomen moet je volgens de Beweegmakelaar het aanbod kortstondig houden. De kinderen introduceren bij wat er is, maar niet te lang. Dit moet vervolgens de 'trigger' zijn om de jongere dan toch lid te laten worden van een vereniging.

Overigens erkennen de beleidsmedewerkers zelf ook onbedoelde effecten van het beleid. Zo legt de beleidsadviseur Sport uit dat de gemeente mede debet is aan het zogenaamde 'zappedrag' van de jongeren:

"Dat zappedrag hebben we eigenlijk een beetje zelf tot stand gebracht, want als je 30 jaar geleden keek, kon je niet kiezen uit 20 verschillende takken van sport. Dus we bieden ook de mogelijkheid voor jongeren om met van alles en nog wat kennis te maken, en dan is het toch raar als de jongeren dat niet zouden doen? Dus het ligt ook een beetje aan onszelf."

5.8 Tevredenheid

In de voorgaande paragraaf wordt de indruk gewekt dat de beleidsondersteuners over het algemeen niet tevreden zijn over het beleid omtrent sport- en beweegstimulering rond jongeren. Er zijn echter ook veel positieve geluiden gehoord. Al met al is de tendens dat de beleidsuitvoerders wel tevreden zijn over het gevoerde beleid tot nu toe, maar dat dit wel beter kan.

De suggesties die genoemd worden ter verbetering komen voor een groot deel zelfs overeen met de wijze waarop de beleidsmedewerkers van de gemeente Utrecht het voor ogen hebben. Meer inzet op ouders is bijvoorbeeld ook volgens deze Beweegmakelaar noodzakelijk:

"Kijk, uiteindelijk gaat het allemaal om de ouders. En ik hoop gewoon dat de huidige generatie, of twee generaties toch inzien dat zij vroeger heel graag wilden sporten in een sportclub en dat ze dat hun kinderen ook willen gunnen."

Ook wordt het belang van de projecten onderstreept, zoals Enjoy Sports!, Sportconnexion en SportU onderstreept. Een Beweegmakelaar legt uit:

"SportU, voor de jongeren dat dat heel belangrijk is. En dat daar ook de jongerensite aan wordt gelinkt denk ik, we hadden het over die links. Want jouw onderzoek gaat over die jongeren, het belangrijkste is hoe bereik je die jongeren in eerste instantie met kennis maken met, en in tweede instantie met informatie. Ja kennis maken met gewoon op de scholen en met verenigingen, en de informatie gewoon met goede sites."

De Beweegmakelaar refereert hier ook naar de jongerenwebsite, Jong030. Deze website is door het Programma Jeugd ontwikkeld, maar het idee hiervoor kwam van de jongeren zelf. Hiervoor is de jongerendenktank 'U-Shake' gebruikt. U-Shake is in paragraaf 3.3 en 4.1.2 al uitgelegd. Uit het onderzoek van U-Shake kwam dat er veel te doen is voor de jongeren, maar dat er weinig informatie te vinden is hierover. In het huidige digitale tijdperk was de oplossing die de jongeren aandroegen niet verrassend: er moest een jongerenwebsite komen, waarin alles te vinden is over wat er te doen is in Utrecht.

5.9 Veel verschillende partijen in de wijk

Het gebrek aan overzicht over wat er allemaal in de wijken te doen is voor de Utrechtse jongeren is veelvuldig ter sprake gekomen. Met name de beleidsuitvoerders gaven aan dat ze merkten dat veel sport- en beweegaanbieders door de bomen het bos niet meer konden zien. Wat volgens het U-Shake onderzoek voor de jongeren gold, geldt dus ook voor de professionals en vrijwilligers in de wijken. Het kost de beleidsuitvoerders die in verband met hun functie veel contact zoeken met partijen in de wijk veel tijd om uit te leggen welke organisaties en personen van belang zijn:

"Oh ja, ja, daar heb ik echt de afgelopen tijd een hele functie in vervuld, dat weet ik zeker. (...) Dan moet ik uitleggen aan een school wat een wijkwelzijnsorganisatie is en dat je daar een Beweegmakelaar hebt. 'Oh die' en dan noem ik de naam, en is het van 'ohja, daar heb ik wel eens contact mee gehad.'"

Ook de gemeente Utrecht is zich bewust van de problemen op dit gebied. Al jaren financieren ze daarom de Beweegmakelaar. De rol van de Beweegmakelaar in de wijk is het in kaart brengen van de vraag en aanbod op sport- en beweeggebied, en deze vervolgens op elkaar afstemmen. Uit het voorbeeld in bovenstaande uitspraak is op te maken dat ondanks de Beweegmakelaar het contact in de wijk nog niet gegarandeerd is. Volgens de respondent heeft de school in het voorbeeld al eens contact gehad met de Beweegmakelaar, maar dit is blijkbaar desondanks verwaterd. Team Sport is zich overigens bewust van de tekortkomingen van het eigen beleid, aldus de beleidsadviseur van team Sport:

"Nee, ik denk dat dat wel beter zou kunnen. Een mooi voorbeeld is: kijk een Beweegmakelaar heeft maar een beperkt aantal uren die hij kan besteden in zo'n wijk, dat is het nadeel ervan. Hij is wel een spin in het web, maarja als hij maar 8 uur heeft in een wijk, dan kan hij gewoon niet alles doen."

Een ander kritiekpunt op het beleid rond de Beweegmakelaar wat genoemd wordt door een aantal beleidsuitvoerders is de positionering van de functie. De Beweegmakelaar gepositioneerd bij de WWO. Volgens de respondenten is dit niet de ideale werkgever voor de Beweegmakelaar, omdat de doelen

van de WWO niet overeenkomen met de doelen van de functie Beweegmakelaar. Het is in beginsel niet het doel van de WWO om jongeren aan het sporten en bewegen te krijgen. Het doel van de WWO is om de jongeren een beter toekomstperspectief te bieden, en gebruikt sport daarbij als middel. Doordat de Beweegmakelaar wel sport als doel heeft, botst dit, aldus één van de Beweegmakelaars:

"Het welzijn moet dus bezig zijn met bewoners in de wijk, kwetsbare doelgroepen, maar niet om sportactiviteitjes te organiseren, voor de toeleiding naar sportverenigingen. Dat heeft eigenlijk helemaal niks met Welzijn te maken. En dat is dus het conflict wat je de hele tijd hebt."

Overigens is er in 2009 onderzoek gedaan binnen de gemeente Utrecht naar de positionering van de Beweegmakelaar. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de Beweegmakelaar het beste bij de WWO kon blijven. Toch blijft dit een discussiepunt onder een aantal respondenten.

Ondanks dat de WWO als organisatie volgens sommige respondenten niet als core business heeft om jongeren aan het sporten en bewegen te krijgen, kan het volgens anderen wel een grote rol daarin vertolken:

"Daar is echt een wereld te winnen, want heel veel jongeren zullen nooit naar een sportvereniging gaan, nooit. En dat gat dat moet die WWO echt dichten, dat is zo'n enorm gat."

Het feit dat de Beweegmakelaar namens team Sport werkzaam is bij de WWO is wat dat betreft juist een voordeel. Doordat een groot deel van de jongeren geen interesse hebben in lidmaatschap bij een sportvereniging, kan de Beweegmakelaar vanuit de WWO hen alsnog proberen incidenteel of structureel te prikkelen om in beweging te komen:

"Ik heb ook vier jaar in Overvecht gewerkt daar heb je ook jongereninloop en tienerinlopen en activiteiten. En natuurlijk lopen daar ook jongens tussen die wel lid van een vereniging zijn, maar een groot deel niet. En dan bied je ze toch wat aan en dat zijn jongens waarvan je merkt dat ze of van hun ouders niet mogen of misschien financieel toendertijd niet haalbaar was, of toch zelf geen zin, dat ze zich niet willen vastbinden aan de club, dat ze het wel leuk vinden om een potje te voetballen, maar niet de verplichtingen willen voelen."

Jongeren die bij de WWO in beeld zijn, hebben volgens deze respondent vaak geen interesse in een lidmaatschap bij een sportvereniging. Sportverenigingen sluiten niet aan bij de wensen die deze jongeren hebben op sport- en beweeggebied. Dit werkt twee kanten op. Ook sportverenigingen zijn huiverig om die moeilijke groep jongeren binnen de vereniging op te vangen. Ze hebben vaak niet het juiste kader om met deze groep om te kunnen gaan. Dit merkte ook de beleidsadviseur Sport:

"Dat was nog een lastig punt omdat de sportverenigingen zelf wel altijd roepen we willen graag leden hebben, maar als je ze dan iets aanbiedt waarvan je denkt dit is een mooi middel om de jongeren te prikkelen dan, nou dan zijn ze daar toch heel erg huiverig voor. Vooral omdat het dan toch om de leeftijdscategorie gaat waar het kader van een vereniging toch wel wat moeite mee hebben"

Met name de VMBO jongeren zijn voor verenigingen een erg lastige doelgroep. Eén respondent die zelf mede actief is bij een sportvereniging in Utrecht en veel ervaring heeft met de doelgroep, ging wel erg ver in het omschrijven van deze groep jongeren:

"Het is de meest moeilijke doelgroep die er is in Nederland. Ik heb zelfs zeven jaar in een jeugdgevangenis gewerkt, en ik zie geen verschil."

Deze uitspraak geeft wel aan hoe er over deze jongeren gedacht wordt. Naast de WWO en de sportvereniging is nog één andere partner in de wijk veel besproken als belangrijke actor in het bereiken van jongeren: de school. Alle jongeren gaan immers naar school.

5.10 Onderwijs

Zoals in de paragrafen 4.4 en 4.7 al is uitgelegd heeft de gemeente Utrecht al samenwerking gezocht met de middelbare scholen voor de projecten Enjoy Sports! en SportU. De school wordt door de gemeentelijke beleidsmedewerkers gezien als de beste vindplaats van de doelgroep jongeren. Het onderwijs heeft volgens de respondenten een aantal voordelen, waardoor het zich uitstekend leent om

sporten en bewegen onder jongeren te stimuleren. De beleidsmedewerker van team Onderwijs roemt bijvoorbeeld de laagdrempeligheid van het onderwijs:

"Maar het moet op een laagdrempelige manier, dus een manier die dicht bij de jongeren ligt, en dan denk ik de school is daar een hele mooie ingang voor. Er zijn gemeentelijke instanties met diëtisten en adviseurs op wijk- of stedelijk niveau, maar dat is al gauw een brug te ver. En het is veel makkelijker voor jongeren om via school te horen wat er is, en wat er kan, en daar instappen. En niet via een verwijfsbriefje naar een adviseur ergens buiten school."

Het laagdrempelige waar de beleidsmedewerker naar verwijst, wordt door de LO vakleerkracht van een VMBO school beaamd en deze gaat zelfs nog een stapje verder. De LO vakleerkracht noemt het zelf 'een warme kant creëren'. Daarbij gaat het om het opbouwen van een vertrouwensband. Deze warmte is heel belangrijk voor de VMBO jongeren, veel belangrijker nog dan voor HAVO/VWO leerlingen.

"En zeggen jongens jullie kunnen dan en dan gratis sporten, dan schrijven er 50 kinderen zich in, en er komt niemand. Het is gewoon niet voldoende, het is te kil."

De school is de ideale plek waar deze 'warmte' gecreëerd kan worden. Zij vertrouwen de docenten, waardoor ze eerder kunnen worden gemotiveerd om in beweging te komen. De ouders hebben volgens de respondent ook meer vertrouwen in de docenten op school, dan bijvoorbeeld in het kader van een sportvereniging.

"Ook het vertrouwen van ouders, als het vanuit school georganiseerd is, dan denken die ouders eigenlijk meteen: oké, dat zal wel goed zijn, dat is wel prima. Terwijl als het door anderen georganiseerd wordt, dan hebben ze toch hun vraagtekens daarbij."

Waar dat aan ligt is voor de LO vakleerkracht ook gissen. Als er echter een toernooi op school wordt georganiseerd, staan de leerlingen en de ouders van de VMBO leerlingen daar bijna altijd voor open. De school is blijkbaar een institutie dat veel vertrouwen heeft van de leerlingen en ouders.

Er kleven echter ook een aantal nadelen aan sport- en beweegstimulering op school. Ten eerste is er het praktische probleem dat veel leerlingen op de Utrechtse middelbare scholen niet uit Utrecht zelf komen en dat veel Utrechtse jongeren op hun beurt buiten de stad naar school gaan. Uit de Wijkenmonitor (2009) blijkt dat 23% van de Utrechtse jongeren buiten Utrecht naar de middelbare school gaan. Met name in de krachtwijken is het percentage leerlingen dat buiten Utrecht op school zit lager. Dit percentage ligt juist weer hoger in de wijken waar de bewoners gemiddeld een hoge SES hebben. Deze constatering is niet negatief voor het sport- en beweegbeleid van de gemeente Utrecht:

"Dat zijn over het algemeen ook wel kinderen die thuis iets van sport en bewegen mee hebben gekregen, dus ik denk dat daar niet veel kinderen zitten die een bewegingsachterstand hebben."

Aldus de beleidsadviseur van team Sport. Hierdoor kan worden gesteld dat jongeren met een bewegingsachterstand voor een groot deel nog wel bereikt worden op de Utrechtse middelbare scholen. Een ander nadeel van sport- en beweegstimulering via de scholen dat geconstateerd wordt door de respondenten is al eerder ter sprake gekomen in paragraaf 4.7. Te veel inzet op de middelbare scholen dreigt de plek van sportverenigingen over te nemen:

"In sommige gevallen worden leerlingen op voortgezet onderwijs scholen al zo veel sport- en beweegactiviteiten onder en na school aangeboden, dat zij daardoor geen behoefte meer hebben om nog lid te worden van een sportvereniging. Het is de vraag of dit wenselijk is."

Om dit te ondervangen stellen een aantal respondenten voor om de school te gebruiken als plek om kennis te maken met de mogelijkheden op sport- en beweeggebied. Deze kennismaking zou in samenwerking met de lokale sportaanbieders moeten plaatsvinden, zodat er vervolgens ook gelijk doorverwezen kan worden naar hen. Ondanks het besef dat jongeren vaak niks met sportverenigingen te maken willen hebben, is men blijkbaar alsnog vaak van mening dat toeleiding hiernaar het uiteindelijke doel moet zijn:

"Wil je op langere termijn, en dan heb ik het over 10 jaar, dat mensen weten ohja, prima ik zit bij een school ik noem maar wat, en bij die school kan ik structureel, mijn ideaalbeeld, kiezen uit 3 of 4 sporten. En dat doe ik leuk, dat doe ik een half jaar, dan kan ik doorstromen naar een vereniging."

Al met al zijn er veel verschillende organisaties die in de wijk voor jongeren een sport- en beweegaanbod hebben of daar een rol in vertolken. Het onderwijs, de sportverenigingen, de WWO's met de Beweegmakelaar en nog vele anderen die hier niet de revue gepasseerd zijn zoals de Vereniging Sport Utrecht (VSU) de belangenbehartiger van sportverenigingen, migranten zelforganisaties zoals Image en commerciële aanbieders zoals fitnessclubs. Elke organisatie heeft echter eigen doelen, werkt vanuit een eigen visie en heeft een eigen werkwijze. Hierdoor heeft men in de wijk ook te maken met belangenverstrengelingen.

5.11 Belangenverstrengelingen

Het uiteindelijke doel van de organisaties loopt niet zo ver uiteen. Ze willen allen jongeren op de één of andere manier in beweging krijgen. Toch werken de organisaties volgens sommige respondenten niet goed samen. Deze Beweegmakelaar is zelfs van mening dat ze elkaar tegenwerken:

"Want wij zitten bij een WWO, dan heb je de afdeling Sport, dan heb je de VSU, en dan heb je nog een keer de sportverenigingen erbij, dat zijn allemaal verschillende organisaties. Hoe meer organisaties je hebt, krijg je eigen belangen, en daardoor gaat het doel een beetje verloren."

De gemeente Utrecht heeft er belang bij dat alle jongeren gaan sporten en bewegen. Daarvoor zien ze onder andere een rol voor de sportverenigingen weggelegd. Het is echter volgens sommige respondenten de vraag of de sportvereniging daar op zit te wachten. Eén van de respondenten omschreef het als volgt:

"Sportstimulering is leuk, maar het is niet echt de core business van de verenigingen. Bij de vereniging kom je van: ik voel me al thuis, ik wil daar mee aan de slag. En dan kan je gebruik maken van de kennis en expertise netwerk, en de accommodatie en de trainers bij wijze van spreke. Maar je moet de verenigingen niet de verantwoordelijkheid geven van een groot maatschappelijk project."

Deze respondent vindt dat verenigingen niet op aard zijn om maatschappelijke problemen op te lossen. Dat sommige verenigingen dit wel doen ligt volgens de respondent aan een paar 'gekken' die er rond lopen. Dit is dus erg afhankelijk van de personen die bij de verenigingen actief zijn. De respondent noemt zichzelf als voorbeeld als actief lid bij een sportvereniging, maar...:

"...als ik morgen tegen een boom rijd, lopen dingen ook stagnatie op."

Ondanks de verschillende belangen moet er wel meer samengewerkt worden volgens vrijwel alle respondenten. Daarbij moet wel rekening gehouden worden met de eerder genoemde core business van de organisaties:

"Het zijn allemaal verschillende partijen, ze hebben allemaal een verschillende taak, en laten we alsjeblieft met onze eigen tak van sport bezig houden. Maar wel, op een moment dat we een keuze maken, echt informeren van we willen die kant op, en dan gaan we daarmee aan de slag."

5.12 Wijksamenwerking

Een ontwikkeling die van belang is bij de totstandkoming van meer samenwerking in de wijk is het wijksportplan. DMO team Sport heeft de Beweegmakelaars de opdracht gegeven voor de eigen wijk een wijksportplan op te stellen. Dit plan wordt in samenwerking met alle sport- en beweegaanbieders tot stand gebracht. In meerdere bijeenkomsten wordt de input van alle organisaties geïnventariseerd. Tijdens deze bijeenkomsten komen ze tot een gezamenlijke missie, visie en doelstellingen. Deze Beweegmakelaar is er ook tevreden over:

"Nou ik denk dat het een goede zet is om met dat wijksportplan aan de slag te gaan. (...) Ik denk dat dat een hele goede insteek is, en ook een goede leidraad voor ons als Beweegmakelaar, om alle initiatieven die lopen in de wijk ook in kaart te brengen. En ook echt de samenwerkingen te zoeken met partijen, maar ook dat partijen onderling elkaar weten te vinden."

Meer samenwerking is in sommige opzichten ook noodzakelijk. In het volgende voorbeeld legt een verenigingsmanager uit dat samenwerking met de WWO voor de sportvereniging in een achterstandswijk van groot belang is.

“Ja, je zit hier natuurlijk in een achterstandswijk met veel probleem jeugd. Dus ik denk dat je het nooit alleen kunt, je zult altijd moeten samenwerken met jongerenwerkers en sportwerkers van de welzijnsorganisatie.”

Uit zichzelf komen de jongeren niet naar de sportvereniging toe volgens de verenigingsmanager. Wat daarbij echter als probleem wordt gezien is de afhankelijkheid van personen. Dit kwam ook al in paragraaf 4.11 ter sprake. Volgens de verenigingsmanager is dit zelfs het grootste struikelblok voor de samenwerking in de wijk:

“Het grootste probleem is dat de afstemming altijd afhankelijk is van een aantal personen. En je ziet als een persoon weg gaat dat de hele samenwerking soms vervalt, en het echt weer jarenlang duurt voor je weer iets opbouwt.”

Deze Beweegmakelaar is het daar niet mee eens. Als er iemand weggaat, zou dat overgedragen moeten worden. Een project zou niet in gevaar moeten komen als er verloop in medewerkers is:

“Ik heb gewoon een contactenlijstje, en als er iemand weg gaat bij een school dan hoor je dat vanzelf wel weer en dan heb je weer een nieuw contactpersoon die sport in zijn portefeuille heeft.”

Dit neemt niet weg dat er bij sportverenigingen met vrijwilligers gewerkt wordt, en zij wel degelijk afhankelijk zijn van de inzet van de mensen die ze hebben.

5.13 Moet men al met al zo ontevreden zijn?

Al met al gebeurt er veel op sport- en beweeggebied voor de jongeren in Utrecht. Zo veel zelfs, dat er eerder een gebrek aan overzicht is, dan een gebrek aan initiatieven. Alle respondenten zijn van mening dat het beter kan. Zowel de interne samenwerking van de beleidsmedewerkers van de gemeente Utrecht, als de samenwerking en afstemming in de wijken kan volgens de respondenten beter vorm gegeven worden. Uiteindelijk draait het echter om het in beweging krijgen van de jongeren...:

“...en jongeren hebben gewoon een eigen keuze, en als ze niet willen dan willen ze gewoon niet, hoe mooi je het ook maakt. Dat is best heel erg lastig. En misschien moeten we ons wel tevreden stellen dat we misschien die jongeren wel bereiken maar misschien niet helemaal zoals wij dat zelf voor ogen hebben.”

6. Verdieping

In het voorgaande hoofdstuk zijn een aantal interessante meningen, inzichten en betekenissen van de respondenten besproken met betrekking tot het beleid rond jongeren en hun sport- en beweeggedrag. Samenvattend kan gezegd worden dat sport en bewegen breed ingezet wordt binnen de gemeente Utrecht, met verschillende doeleinden voor het oog, vanuit verschillende teams, afdelingen en diensten. De recente reorganisatie van DMO heeft de wens om nog meer samen te werken tussen verschillende werkvelden aangewakkerd. Door middel van meer samenwerking kan sport en bewegen nog beter ingezet worden dan nu het geval is volgens de beleidsmedewerkers van de gemeente Utrecht. Uiteindelijk zijn het echter de beleidsmedewerkers die samenwerking moeten zoeken en hun mentaliteit daarin is derhalve doorslaggevend in de mate waarop de reorganisatie daadwerkelijk meer samenwerking tot gevolg heeft.

Het uiteindelijke doel van de beleidsmedewerkers komt grotendeels overeen: jongeren laten opgroeien tot gezonde, zelfstandige en participerende burgers. Sporten en bewegen biedt talloze kansen om deze doelstelling te behalen. Daarom zou men de jongeren het liefst structureel aan het sporten en bewegen hebben. De sportvereniging wordt gezien als de beste plek waar dit bewerkstelligd kan worden, maar voor de jongeren die geen interesse hebben daarin is de WWO ook een goed alternatief. Uiteindelijk komt het toch neer op de mate van intrinsieke motivatie die jongeren hebben om naar een sportvereniging of WWO te gaan. Met name de match tussen de sportvereniging en de jongere lijkt daarin een moeilijke te zijn.

Er moeten ook andere afwegingen gemaakt worden binnen de gemeente Utrecht. Op dit moment wordt er een substantieel gedeelte van de beleidsinzet op de kleine en moeilijk bereikbare groep jongeren ingezet, die de inzet ook het hardst nodig heeft. Programma Jeugd wil een omslag daarin creëren, door ook preventief in te zetten op de grotere groep jongeren. Zo kan voorkomen worden dat ze later in de hulpbehoevende groep terecht komen.

Het beleid wordt in de praktijk door de beleidsuitvoerders soms toch anders ingeschat dan de oorspronkelijke intentie van het beleid was. Er bestaat bijvoorbeeld veel discussie over het gratis aanbieden van sport- en beweegactiviteiten. Daarnaast zorgt het uitgebreide aanbod onder- en naschool er in sommige gevallen voor dat ouders de meerwaarde van een (duur) lidmaatschap bij een sportvereniging niet meer inzien. De beleidsinzet moet volgens de beleidsuitvoerders ook doorlopend zijn. Jongeren die 12 jaar nauwelijks met sport en bewegen in aanraking zijn gekomen, kunnen erg moeilijk daar wel toe verleid worden op latere leeftijd.

In de wijk zijn er een aantal partijen die een rol vertolken in de sport- en beweegstimulering onder jongeren. Dit doen zij vanuit de eigen rol en eigen belangen. Daardoor is er enerzijds sprake van belangenverstrengelingen, maar anderzijds spelen ze wel in op de vraag die jongeren hebben op sport- en beweeggebied. Sportverenigingen bieden bijvoorbeeld verschillende sporten aan die voor jongeren interessant zijn, maar niet alle jongeren willen lid worden van een sportvereniging. Daar spelen de WWO's op in, door laagdrempelige sportactiviteiten in de wijk te organiseren. Ook de school vervult een eigen rol hierin. De school geniet veel vertrouwen van jongeren en ouders, waardoor activiteiten die vanuit school worden georganiseerd vrijwel altijd op medewerking kunnen rekenen. Voor een nog beter sport- en beweegaanbod zijn veel respondenten van mening dat er in de wijk nog meer moet worden samengewerkt en initiatieven op elkaar afgestemd. Het wijksporplan biedt daar mogelijkheden voor. Toch is inzet van bijvoorbeeld sportverenigingen vaak afhankelijk van personen. Bovendien heeft de gemeente maar beperkt invloed op het gedrag van de jongeren. Uiteindelijk hebben ze een eigen keuze en als ze kiezen niet te sporten of bewegen moet dit geaccepteerd worden.

Deze empirische data bevat al veel waardevolle informatie. Om echter een antwoord op de hoofdvraag te kunnen krijgen, moet er nog dieper op de stof ingegaan worden. In dit hoofdstuk volgt een koppeling van de data met de literatuur die in hoofdstuk 4 is omschreven. Zodoende vindt er een analyse plaats van de Utrechtse situatie, waar uiteindelijk een antwoord op de hoofdvraag mee gegeven kan worden.

6.1 Hoe kunnen Utrechtse jongeren voldoende sporten en bewegen

Volgens de NNGB moeten jongeren 60 minuten matig intensief bewegen per dag (waarvan minimaal twee keer per week gericht op conditieverbetering). De fitnorm is drie keer per week intensief sporten of bewegen voor 20 minuten. Voldoen aan de combinorm betekent ofwel voldoen aan de NNGB, ofwel aan de fitnorm (zie bijlage 1). Landelijk gezien voldoen jongeren niet vaak aan de NNGB (19%), maar gecombineerd met de fitnorm stijgt dit naar 48% (TNO, 2009). Jongeren sporten blijkbaar eerder drie

keer in de week intensief (bij een sportvereniging of anders georganiseerd), dan dat ze dagelijks 60 minuten bewegen.

Grofweg zijn er drie situaties te onderscheiden waarop Utrechtse jongeren aan voldoende beweging kunnen komen volgens de bovenstaande normen. Dit zijn:

1. Lidmaatschap bij een sportvereniging of sportschool
2. Anders georganiseerd sporten (in de wijk op veldjes, onder- en naschoolse activiteiten, of via de activiteiten van bijvoorbeeld een WWO of migrantenzelforganisatie)
3. Gedurende de dag voldoende matig intensief bewegen (door middel van fietsen naar school, traplopen en andere matig intensieve activiteiten)

6.1.1 Lidmaatschap bij een sportvereniging of sportschool

Lidmaatschap bij een sportvereniging wordt door veel respondenten gezien als het meest wenselijk voor de jongeren. Het zorgt er niet alleen voor dat de jongere genoeg beweegt, maar heeft daarnaast ook potentieel andere voordelen zoals het leren omgaan met regels, leren omgaan met verantwoordelijkheden, het leren omgaan met andere mensen en het mogelijk vervullen van een bestuursfunctie. Toeleiding van de jongeren naar sportverenigingen is dan ook iets dat veel respondenten ondersteunen, maar waarvan ze tegelijkertijd beseffen dat het erg lastig is. Uit onderzoeken van Boessenkool (2007) en Bouwknegt (2009) blijkt echter dat jongeren hun interesse in de sportvereniging niet zijn verloren. De sportvereniging wordt door jongeren vaak nog wel gezien als dé plek om te sporten.

Tijdens dit onderzoek zijn een aantal randvoorwaarden besproken waar een succesvolle toeleiding van een jongere naar een sportvereniging aan moet voldoen. Ten eerste is het belangrijk dat de sportvereniging in de buurt ligt. Wanneer er te ver gereisd moet worden zullen de jongeren niet de overstap maken naar de vereniging. Ten tweede moet de financiële drempel niet te hoog zijn. Hoewel dit voor jongeren uit gezinnen met de U-pas geen probleem mag zijn, is lidmaatschap bij een sportvereniging voor de overige jongeren zeer prijzig. Zeker voor de oudere jongeren, die steeds vaker hun eigen lidmaatschap moeten betalen. De mogelijkheden van de U-pas en het Jeugdsportfonds zijn ook niet altijd bekend bij de ouders. Een derde randvoorwaarde is dat er een 'warme overdracht' moet plaatsvinden. Met name VMBO jongeren melden zich niet uit zichzelf aan bij een sportvereniging. Daarom is het belangrijk dat de jongeren samen met vrienden, of met een begeleider, of met hun ouders, broers of zussen bij de vereniging gebracht worden. Zodra jongeren op zichzelf gaan wonen en zelfstandiger worden (bijvoorbeeld als ze gaan studeren of werken) zullen ze eerder zelf de stap maken om lid te worden van een sportvereniging of sportschool. Tot die tijd hebben ze echter deze extra stimulans nodig. Met name jongeren uit de krachtwijken hebben behoefte aan een 'warme overdracht'. Het vertrouwen dat zij (en ook hun ouders) de school als institutie geven, bestaat niet per definitie voor de sportvereniging. Dit vertrouwen moet gewonnen worden. Daarom is samenwerking tussen school, welzijn en de sportvereniging daarin essentieel.

Ook als aan al deze voorwaarden wordt voldaan is een succesvolle toeleiding alles behalve gegarandeerd. Er spelen nog vele andere factoren een rol zoals de match tussen de jongere en de trainer, coach of teamgenootjes, de mate waarin de jongere plezier of voldoening haalt uit de sport, de mate waarin de jongere zich kan identificeren en zich prettig voelt bij de verenigingscultuur, enzovoorts. Daarnaast zijn er ook randvoorwaarden die alleen voor een specifieke groep jongeren geldt, zoals de groep allochtone meiden. Voor een deel van hen geldt dat ze van huis uit geen toestemming krijgen om te sporten, of dit alleen mogen onder strikte voorwaarden (bijvoorbeeld alleen zonder aanwezigheid van jongens). Samenwerking met school en welzijn kan ook hierin een oplossing zijn, door ouders goede voorlichting te geven.

6.1.2 Anders georganiseerd sporten

Anders georganiseerd sporten kan op vele manieren. De meest voorkomende wijzen van anders georganiseerd sporten en bewegen zijn activiteiten onder of na school, bij een WWO of op een veldje (zoals een Richard Krajicek Playground of Cruijff Court) in de wijk.

De mate waarin een school onder- of naschools sport- en beweegaanbod voor de jongeren organiseert verschilt per school. VMBO scholen krijgen vanuit team Onderwijs wel een 'potje met geld', dat gedeeltelijk aan dit soort activiteiten besteed wordt. Ook de Bewegmakelaar ondersteunt activiteiten op het voortgezet onderwijs vanuit het Sport in de Wijk budget.

WWO's zetten sport- en bewegen veelvuldig in als middel. Jongeren vinden het leuk om te sporten en bewegen, dus kunnen de jongerenwerkers gemakkelijk in contact komen met de jongeren als er een

bal tussen hen in ligt. In buurthuizen maar ook op de veldjes in de wijk worden regelmatig activiteiten georganiseerd, vaak voetbal. Het grootste deel van zowel de jongens als de meiden vindt dit nou eenmaal de leukste activiteit.

De veldjes in de wijk worden niet alleen door de WWO's bezet. Ook andere organisaties zoals Youth For Christ en Stichting Klein Galgenwaard maken dankbaar gebruik van deze ruimte om jongeren te bereiken. Goede (pedagogisch verantwoorde) begeleiding bij de veldjes is belangrijk, om te voorkomen dat 'het recht van de sterkste' gaat gelden en er geen 'waterbedeffect' optreedt (Vermeulen, Verweel & Van Veen, 2010).

6.1.3 Gedurende de dag voldoende matig intensief bewegen

Zoals uit de cijfers blijkt haalt maar een klein deel van de jongeren de NNGB door dagelijks 60 minuten matig intensief te bewegen. Volwassen halen deze norm vaker, doordat zij in verband met hun werk of vanwege huishoudelijke taken veel in beweging zijn. Jongeren doen doorgaans minder huishoudelijke taken en zitten op school afgezien van de lessen LO (en wellicht de pauzes) stil. Jongeren krijgen daarom naast sporten alleen hun beweging door middel van het woon-schoolverkeer (Tiessen-Raaphorst, 2005) en dit is doorgaans niet voldoende om aan 60 minuten per dag te komen (Frelief & Janssens, 2007). Wanneer een jongere met de fiets of lopend naar school zou komen, overdag nog een paar maal de trap zou nemen en thuis nog een huishoudelijke taak zou vervullen is het echter niet ondenkbaar dat daarmee aan de NNGB wordt voldaan.

Al met al blijkt dat er meerdere opties zijn voor jongeren om te sporten en bewegen. 'Genoeg te doen, te weinig informatie'. Dit is de titel van het U-Shake onderzoek, waarin jongeren zelf aangaven dat er genoeg te doen is in Utrecht op het gebied van vrijetijdsbesteding, maar dat ze graag meer overzicht wilde hebben in wat er precies waar en wanneer te doen is. Ook uit de data van dit onderzoek komt een soortgelijk beeld. De respondenten zijn geheel niet ontevreden over de kwaliteit en kwantiteit van initiatieven op sport- en beweeggebied voor jongeren, maar missen vaak wel het overzicht en de afstemming. Deze afstemming is in twee niveaus te onderscheiden:

1. Afstemming op wijkniveau
2. Afstemming op stedelijk niveau

6.2 Afstemming op wijkniveau

Binnen de onderzochte wijken Overvecht en Zuidwest is er veel aanbod op sport- en beweeggebied voor jongeren. Juist door de grote hoeveelheid aan initiatieven constateert men op wijkniveau een gebrek aan overzicht en daarmee een gebrek aan afstemming. Dit gaat ten koste van de effectiviteit en efficiëntie van ingezette middelen.

Er zijn een aantal spelers in de wijk die in Utrecht een grote rol vertolken op het gebied van sport- en beweegstimulering bij jongeren. Ten eerste zijn dat scholen, sportverenigingen en WWO's. Samenwerking tussen deze drie partijen zijn steeds meer in opkomst. De Beweegmakelaar tracht de totstandkoming hiervan te stimuleren en de wijk sportplannen dienen in dat opzicht als ideaal middel. Hieronder wordt eerst de rol en mogelijkheden van samenwerking besproken tussen de scholen, de sportverenigingen en de WWO's. Daarna worden mogelijke problemen besproken die ontstaan door zoveel actoren in de wijk en tot slot wordt er in paragraaf 6.2.4 gekeken welke rol de Beweegmakelaar en de wijk sportplannen daarin kunnen spelen.

6.2.1 Scholen, sportverenigingen en WWO's

De middelbare school heeft in eerste instantie een educatieve taak. Voor sport- en beweegstimulering is de school de ideale vindplaats voor jongeren. Jongeren spenderen daar veel tijd en de leerkrachten op school genieten (meestal) het respect en vertrouwen van de jongeren. Op school kunnen jongeren op een laagdrempelige en veilige wijze in contact gebracht worden met verschillende vormen van sporten en bewegen. De rol van het onderwijs wordt vaak gezien als een plek waar er kennisgemaakt moet worden met de mogelijkheden. Scholen zijn daarnaast zelf ook gebaat bij gezonde en fitte leerlingen, omdat de schoolprestaties daardoor verbeteren.

De sportvereniging bestaat in essentie alleen om één tak (of soms meerdere takken) van sport mogelijk te maken voor zijn leden. In de praktijk komt het echter veel voor dat sportverenigingen meer verantwoordelijkheden op zich nemen, vanuit de gedachte dat zij als vereniging een maatschappelijke

verantwoordelijkheid hebben. De mate waarin sportverenigingen dit doen hangt met name af van de grote van de vereniging en simpelweg van de mensen die bij de vereniging actief zijn.

Het doel van WWO's tenslotte is om het welzijn van de burgers te verbeteren. Hoewel de WWO open staat voor iedereen, richten ze zich met name op de jongeren die moeilijk bereikbaar en het meest hulpbehoevend zijn. Sport en bewegen wordt door de WWO's veelvuldig als middel ingezet, zodat er op een laagdrempelige wijze contact gezocht kan worden met de jongeren. Sport en bewegen dient daarnaast voor de WWO's als middel om jongeren een goede vrijetijdsbesteding te bieden en om de jongeren bijvoorbeeld te leren omgaan met anderen en met regels.

Sport en bewegen wordt door deze drie actoren vanuit een ander belang gestimuleerd onder de Utrechtse jongeren. Het uiteindelijke doel van de organisaties is verschillend. Hierdoor kunnen er belangenverstrengelingen ontstaan. In de volgende twee paragrafen volgt een inventarisatie van alle mogelijke voordelen van meer samenwerking tussen deze drie actoren en de mogelijke problemen die kunnen ontstaan door de activiteiten in de wijk op sport- en bewegingsgebied van de drie organisaties.

6.2.2 Samenwerking in de wijk

Uit de gesprekken met de respondenten bleek al dat de school, de sportvereniging en de WWO aanvullend kunnen zijn ten opzichte van elkaar wat betreft het bereiken van de jongeren. De school bereikt in principe alle jongeren, maar richt zich met name op kennismaking met de mogelijkheden op sport- en bewegingsgebied. De sportvereniging is er voor de jongeren die interesse hebben in één tak van sport en daar serieus mee aan de slag willen. De WWO vangt die jongeren op die niet bereikt worden op school of geen interesse hebben in lidmaatschap bij een sportvereniging (of geen toestemming of mogelijkheden vanuit huis krijgen hiervoor). Zoals uit het gesprek tussen allochtone meiden en de wethouder Rinda den Besten kwam tijdens de Raadsinformatieavond in 2008, hebben de meiden grote behoefte aan een eigen plek waar er activiteiten speciaal voor hen georganiseerd kunnen worden. De WWO kan aan dit soort wensen voldoen, waar een sportvereniging vaak niet over deze mogelijkheden beschikt.

Uit paragraaf 6.1.1 bleek al dat samenwerking tussen school, sportvereniging en WWO het bereik van jongeren kan verbeteren. Dit gebeurt in Overvecht bijvoorbeeld doordat de voetbalclub VVOO met de WWO Cumulus bezig is om jongeren uit de wijk naar de club te krijgen. Uit zichzelf kwamen de jongeren of overige buurtbewoners niet, wat bijna de ondergang van de club betekende. Met de nieuw gevormde samenwerkingsverbanden lijkt de club weer meer leden te kunnen werven en vasthouden.

WWO's kunnen de toeleiding naar de sportvereniging verbeteren. Sportverenigingen zijn echter vaak huiverig voor het opnemen van jongeren uit WWO's, doordat dit jongeren zijn die lastig te bereiken zijn. Daarom is het van belang dat de WWO de vereniging daarin blijft ondersteunen. De WWO beschikt over jongerenwerkers met de benodigde (pedagogische) kennis, die om kunnen gaan met deze groep jongeren.

Het is echter de vraag in hoeverre sportverenigingen open staan voor een dergelijke stap. In het voorbeeld van VVOO was dit wel het geval, maar dit is een sportvereniging dat met een groot ledentekort kampte. Een (financieel) gezondere vereniging zal minder snel deze stap willen zetten, doordat het veel invloed zal hebben op de vereniging. Uit een voorbeeld van een respondent bij een vereniging in Zuidwest die een dergelijke groep binnenhaalde, blijkt ook dat de integratie van deze doelgroep binnen een vereniging erg moeizaam verloopt. Binnen krachtwijken zoals Overvecht en Kanaleneiland zullen de verenigingen echter open moeten staan voor dergelijke samenwerkingsvormen, omdat in deze wijken veel jongeren wonen die graag lid willen worden bij een sportvereniging, maar om de één of andere reden toch moeilijk aansluiting kunnen vinden.

Samenwerking tussen school en sportvereniging heeft in potentie voordelen voor beide partijen. De school kan in samenwerking met de trainers van de sportvereniging clinics of kennismakingslessen aanbieden aan de leerlingen. Door de lessen in samenwerking met een trainer van een sportvereniging aan te bieden, kan de sport met meer kennis van zaken, professionelere materialen en meer enthousiasme overgebracht worden. Voor de sportvereniging betekent medewerking dat er mogelijk jongeren geïnteresseerd raken in de sport en lid worden van de vereniging. Het vertrouwen dat de school geniet vanuit de leerlingen en de ouders maakt de kans op een succesvolle toeleiding groter.

Wanneer school en sportvereniging niet samenwerken, kunnen ze elkaar zelfs in de weg zitten. Een Beweegmakelaar constateerde dat door het uitgebreide onder- en naschoolse aanbod op sport- en beweeggebied de ouders soms de meerwaarde van een (duur) lidmaatschap bij een sportvereniging niet meer inzien. Als hun kinderen immers vijf dagen in de week kunnen sporten en bewegen op school, lijkt nog meer investering op dat front overbodig. De school zou volgens de Beweegmakelaar daarom enkel gericht moeten zijn op kennismaking in samenwerking met de sportverenigingen, zodat de toeleiding naar de sportvereniging vervolgens kan plaatsvinden.

Er bestaan ook samenwerkingsmogelijkheden tussen de school en de WWO. Te denken valt aan het verzorgen van onder- en naschools aanbod door de WWO. Dit levert ook weer een win-win situatie op, doordat de WWO en school leerlingen die extra hulp behoeven in beeld krijgen en in onderling overleg kunnen besluiten hoe ze deze jongeren hulp kunnen bieden. De WWO en school geven elkaar ook direct feedback over hoe de jongere zich ontwikkelt. Het nadeel voor de school van deze samenwerkingsvorm in vergelijking met samenwerking met de sportvereniging, is dat de WWO niet werkt met vrijwilligers en over het algemeen een stuk duurder is dan de vergoeding die de trainers van sportverenigingen vragen (als deze al een vergoeding vragen). Daar staat het voordeel tegenover dat werken met betaalde professionals de garantie geeft dat er volledige medewerking is vanuit de WWO. Dit kan voor een vrijwilliger van een sportvereniging nog wel eens anders zijn, aangezien de samenwerking voor de vrijwilliger in zijn of haar vrije tijd plaatsvindt en dus geen prioriteit heeft ten opzichte van zijn of haar dagelijkse werk.

Er liggen nog andere kansen in de wijken, die momenteel niet worden benut. Te denken valt aan sportparken waar in toenemende mate kunstgrasvelden liggen die altijd gebruikt kunnen worden. Overdag liggen deze velden er verlaten bij, terwijl daar vanuit het onderwijs en de WWO's goed gebruik van gemaakt zou kunnen worden (Boessenkool, Kuitenbrouwer & Ytrehus, 2007).

6.2.3 De Beweegmakelaar en het wijk sportplan

Veel actoren in de wijk die sport en bewegen onder jongeren willen stimuleren is een goede zaak, maar er kleven ook nadelen aan. Met name in de krachtwijken is er vaak zoveel te doen dat men door de bomen het bos niet meer kan zien. Door het gebrek aan overzicht lopen de verschillende aanbieders elkaar voor de voeten. Ook voor de jongeren is het niet meer duidelijk wie nou wat organiseert. De verschillende aanbieders hebben allemaal verschillende belangen in de wijk. Deze belangen bemoeilijken verdere samenwerking.

Te veel aanbod zonder afstemming kan ook tot gevolg hebben dat de verschillende aanbieders het gras voor elkaars voeten wegmaaien. In paragraaf 6.2.2 werd het voorbeeld al aangehaald dat ouders hun kinderen niet meer op sportverenigingen willen doen als ze al vijf dagen in de week via school kunnen sporten en bewegen. In dit voorbeeld werd het signaal opgepikt door de Beweegmakelaar.

De Beweegmakelaar is door het team Sport van de gemeente Utrecht ook vanuit dat oogpunt in de wijken geplaatst: om 'spin in het web' te zijn op sport- en beweeggebied. De Beweegmakelaar wordt dan ook gezien als een belangrijke speler om te kunnen zorgen voor een betere afstemming op wijkniveau.

De Beweegmakelaarsfunctie heeft echter ook beperkingen. Er zijn simpelweg maar een beperkt aantal uren beschikbaar per wijk om de functie in te vervullen. Hoewel de krachtwijken in verhouding meer uren Beweegmakelaar hebben, wordt de functie toch overvraagd. In deze tijd van bezuinigingen bij de gemeente als gevolg van de economische crisis lijkt het geen reële mogelijkheid om deze functie 'op te waarderen'. Naar aanleiding van de notitie 'De positie van de Beweegmakelaar 2009' is de subsidie wel herverdeeld, waardoor er in verhouding meer uren voor de Beweegmakelaar vrij kwamen. Dit heeft echter weinig effect gehad, doordat het aantal extra uren wat deze maatregel opleverde in de praktijk nihil bleek. Als de Beweegmakelaar daadwerkelijk gezien wordt als oplossing voor het gebrek aan afstemming in de wijk, zal er voor de krachtwijken veel meer uren voor deze functie beschikbaar moeten zijn.

Een andere optie is om het verzorgingsgebied van de Beweegmakelaars te verkleinen. Op dit moment zijn Beweegmakelaars verantwoordelijk voor een volledige wijk. Binnen zo'n wijk liggen een aantal subwijken. Deze subwijken kunnen enorm van elkaar verschillen, net als subculturen binnen een organisatie in de differentiation perspective van Martin (2002). Wanneer Zuidwest als voorbeeld wordt genomen, worden er grote verschillen geconstateerd tussen de subwijken Kanaleneiland, Transwijk en

Rivierenwijk/Dichterswijk. 27,6% van de bewoners in Kanaleneiland is tussen de 0 en de 17 jaar, terwijl dit percentage in Transwijk op 9,2% ligt. Transwijk heeft daarentegen een veel hoger percentage 55plussers (36,9%) dan Kanaleneiland (14,5%). Transwijk bestaat voor bijna 70% uit autochtonen, terwijl Kanaleneiland slechts 22,3% autochtonen heeft (Bestuursinformatie, gemeente Utrecht, 2009). Zo zijn er nog wel meer verschillen tussen de twee aangrenzende subwijken Kanaleneiland en Transwijk te benoemen. De problematiek en benodigde aanpak van deze twee wijken op sport- en beweeggebied lopen zeer uiteen. Dit ondersteunt een meer buurtgerichte aanpak in plaats van een wijkgerichte aanpak. Ook binnen de wijk sportplannen, die betrekking hebben op de hele wijk, moet daar aandacht voor zijn.

De recente ontwikkeling van wijk sportplannen onder leiding van de Beweegmakelaar wordt met veel enthousiasme ontvangen. De plannen worden gezien als een goed middel dat de Beweegmakelaar moet helpen meer overzicht in de wijken te krijgen en meer samenwerking tot stand te laten komen. Uit de pilot wijk sportplan Noordwest komt ook de wens naar voren om één aanspreekpunt te hebben in de wijk voor aanvragen en activiteiten op sport- en beweeggebied. Deze 'regisseursfunctie' wordt toebedacht aan DMO en in de praktijk uitgevoerd door de Beweegmakelaar.

Het is een goede zaak dat de Beweegmakelaar zo expliciet is benoemd als regisseur in het wijk sportplan Noordwest. Als iemand iets wil op sport- en beweeggebied in de wijk, moet er altijd in eerste instantie bij de Beweegmakelaar aangeklopt worden. Als een middelbare school graag onder- of naschools beweegaanbod wil zou de school naar de Beweegmakelaar moeten gaan, die ze vervolgens in contact brengt met een lokale sportvereniging. Vervolgens stapt de Beweegmakelaar er tussenuit en wordt alleen op de hoogte gehouden van de voortgang van de samenwerking en ondersteunt daarin alleen als dit nodig blijkt. De Beweegmakelaar moet echt alleen de 'makelaar' zijn die de partijen bij elkaar brengt.

Dergelijke samenwerkingsverbanden zouden meer moeten ontstaan in de wijk. Ook tussen sportverenigingen onderling, of tussen de WWO en de sportvereniging enzovoorts. Het wijk sportplan is het ideale middel om deze samenwerkingsverbanden te laten ontstaan. De Beweegmakelaar moet daar echter wel proactief in zijn en zien waar de kansen liggen. Het is de vraag in hoeverre dit in de huidige situatie van de Beweegmakelaar verwacht kan worden, gezien de druk die er nu al ligt op het aantal uren dat de Beweegmakelaar te spenderen heeft in de wijk.

6.2.4 Verschillende belangen in de wijk

De wijk sportplannen worden opgesteld vanuit het integration perspective van Martin (2002). In feite is er in de wijken echter eerder sprake van een differentiation perspective, omdat er verschillende partijen in de wijk actief zijn die intern hetzelfde belang hebben, maar onderling sterk van belang kunnen verschillen. Het is van belang dat de Beweegmakelaar zich bewust is van deze verschillen. Hoewel eerder is beargumenteerd dat deze verschillen de sportstimulering kunnen versterken, kunnen de verschillen ook tot gevolg hebben dat de samenwerking niet goed op gang komt. Hoewel er wel een gezamenlijk doel in het wijk sportplan geformuleerd kan worden (het verhogen van de sport- en beweegparticipatie), zullen de organisaties dit doel vanuit de eigen visie willen bereiken. De organisaties hebben een eigen belang in de wijk.

Eén respondent die actief is bij een sportvereniging gaf bijvoorbeeld aan dat sportverenigingen in zijn ogen niet belast mogen worden met het oplossen van maatschappelijke problemen. Samenwerking met een WWO, of scholing van de trainers op de vereniging om moeilijk bereikbare jongeren op te kunnen vangen, vindt hij te ver gaan. De gemeente Utrecht ziet echter wel een rol weggelegd hierin voor de sportverenigingen. Zij willen graag sportverenigingen daarin ondersteunen en hebben ook de middelen in de vorm van subsidies om sportverenigingen tot samenwerking te 'verleiden'. Als een sportvereniging niet open wil staan voor de opvang van moeilijke jongeren is het uiteraard vrij om daarvoor te kiezen, maar als het aanspraak wil maken op extra subsidies zal het open moeten staan voor de wijk. Als vrijwilliger bij een sportvereniging kan er invloed uitgeoefend worden op de gemeente via het wijk sportplan of door het onderwerp aan te kaarten bij de VSU.

Naast samenwerking tussen WWO en sportvereniging is eerder ook de samenwerking tussen school en sportvereniging besproken. Ook bij deze samenwerking is er weer sprake van verschillende belangen. De gesproken vakleerkracht gaf aan dat er tot op heden niet is geïnvesteerd in de samenwerking met lokale sportverenigingen vanuit de school, omdat ze alles zelf organiseerden. Met name de sportvereniging heeft belang bij de samenwerking, omdat zij hun bestaansrecht verlenen aan

voldoende toestroom van nieuwe leden. De sportvereniging is altijd op zoek naar nieuwe leden en moet alle mogelijke middelen inzetten om voldoende leden binnen te krijgen. Samenwerking met een school is daar een goed middel voor. De school wil graag gezonde leerlingen en de leerlingen informeren over de mogelijkheden op sport- en beweeggebied, maar heeft een minder groot belang bij de samenwerking. In het voorbeeld van de gesproken vakleerkracht ging de school pas de samenwerking zoeken in de wijk op het moment dat de school niet meer over voldoende mankracht beschikte om het zelf te organiseren. De samenwerking met de wijk is iets waar de school in moet investeren en daarom pas doet als het van meerwaarde is. De gemeente heeft daar geen invloed op. Scholen mogen het onderwijs vormgeven op de wijze waarop zij dat zelf willen.

Daarom is de Beweegmakelaar een belangrijke speler in de wijk, om de samenwerking op gang te brengen en de verschillende partijen te overtuigen van de meerwaarde om samen te werken. De Beweegmakelaar zelf heeft echter ook te maken met verschillende belangen, doordat hij werkzaam is bij de WWO. De WWO zet sport in als middel om het welzijn te verbeteren, terwijl de Beweegmakelaar sport als doel heeft. De manager van de Beweegmakelaar heeft echter andere belangen dan de Beweegmakelaar. Dit heeft als gevolg dat de Beweegmakelaar niet optimaal kan functioneren binnen de WWO volgens een gesproken Beweegmakelaar, omdat de manager bepaalt waar het meeste aandacht naar uitgaat vanuit de WWO.

De organisaties in de wijk hebben een verschillende 'core business' wat belangenverstremming tot gevolg kan hebben, maar deze verschillen zijn tegelijkertijd ook de kracht van de sportstimulering in de wijk. Ze vullen elkaar aan. De diversiteit biedt passende oplossingen voor de uiteenlopende wensen van de jongeren. Er moet dan ook niet alleen vanuit een integration perspective naar de wijk sportplannen gekeken worden, maar vanuit alle drie de perspectieven die Martin (2002) onderscheidt.

Uiteindelijk willen alle organisaties dat de jongeren meer gaan sporten en bewegen. Een belangrijk aandachtspunt voor de organisaties in de wijk is om te blijven werken vanuit het belang van de sportende jongeren. Uit onderzoek op Richard Krajicek Playgrounds kwam naar voren dat de organisaties die op de veldjes actief waren dikwijls teveel gericht zijn op hun eigen interne management, hun eigen organisatiedoelen en externe 'output' eisen (Vermeulen, Verweel & Van Veen, 2010).

6.3 Afstemming op stedelijk niveau

Sport is een belangrijke bijzaak. Dit is de conclusie van Hoekman en Gijsbers (2010) van het W.J.H. Mulier Instituut die in opdracht van de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) een honderdtal gemeentelijke collegeprogramma's (2010-2014) hebben geanalyseerd. Sport en bewegen wordt ook veelvuldig genoemd bij andere beleidsterreinen dan alleen in de sportparagraaf van de collegeprogramma's. Utrecht is daar geen uitzondering op. Binnen de beleidsterreinen van onderwijs, gezondheid, veiligheid, welzijn en jeugd speelt sport en bewegen een rol. Het gevolg hiervan is dat sport en bewegen vanuit verschillende invalshoeken en met verschillende achterliggende motivering als middel worden gebruikt. Dit brengt met zich mee dat er afstemming noodzakelijk is, zodat er als gemeente op eenduidige wijze met verschillende onderwerpen omgegaan kan worden.

Een aantal onderwerpen blijken echter onderhevig aan discussie. Dit zijn onderwerpen zoals: Moet sport en bewegen gratis aangeboden worden of niet? Moet er met name ingezet worden op de kleine hulpbehoevende groep, of moet er ook preventief op een bredere doelgroep geïnvesteerd worden? En moet er wijkgericht gewerkt worden of meer stedelijk?

Dergelijke beleidskeuzes die gemaakt moeten worden bij de gemeente Utrecht passeren in paragrafen 6.3.1 tot en met 6.3.5 de revue. Vervolgens wordt er in paragraaf 6.3.6 onderzocht hoe meer samenwerking binnen de gemeente Utrecht kan leiden tot betere afstemming op deze onderwerpen.

6.3.1 Extra inzet op hulpbehoevende jongeren

Er wonen circa 15.000 jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar in de gemeente Utrecht. Binnen deze doelgroep bestaat er echter nog een grote variëteit. Zo'n 15 à 20% van deze groep kan worden geclassificeerd als 'hulpbehoevend'. Onder deze groep bevindt zich ook de 5% die problemen ervaart en/of veroorzaakt. Voor de 80 à 85% die niet onder deze groep valt is het voldoende als er kwalitatief

en kwantitatief goed verzorgd aanbod is in de stad (Programma Jeugd, 2009). Zij zijn relatief zelfredzaam.

Behalve een indeling in de mate waarin de jongeren hulpbehoevend zijn, kan de doelgroep nog op vele andere manieren genuanceerd worden. Te denken valt aan de SES, schooltype, of het verschil tussen jongens en meiden. Binnen de groep meiden blijkt ook het onderscheid tussen een allochtone afkomst of autochtone afkomst weer van belang te zijn.

Er moeten binnen de gemeente Utrecht keuzes gemaakt worden hoe de beleidsinzet wordt verdeeld over de verschillende 'subdoelgroepen' binnen de doelgroep jongeren. Beleidsinzet met betrekking tot onderwijs, welzijn en veiligheid wordt voor het grootste gedeelte ingezet op de groep jongeren die meer hulpbehoevend zijn. Binnen de GG&GD en het Programma Jeugd heerst echter ook sterk de overtuiging dat voorkomen beter is dan genezen.

Er zijn een aantal overwegingen die van belang zijn omtrent deze keuze. Ten eerste wordt het als 'oneerlijk' gezien dat jongeren die overlast veroorzaken, vervolgens 'beloond' worden met sport- en beweegactiviteiten. Voor jongeren die zich ook vervelen in hun vrije tijd, maar geen problemen veroorzaken worden geen activiteiten georganiseerd. Bovendien zijn het vaak jongens die overlast veroorzaken en zelden meiden. Meiden hebben echter net zo veel behoefte aan sport- en beweegactiviteiten en er bestaat een grote latente vraag onder deze doelgroep.

Een tweede overweging die meespeelt, is die van kosten versus baten. Uit de gesprekken met de respondenten blijkt dat het bereiken van inactieve of hulpbehoevende jongeren een lastig en arbeidsintensief traject is. Met name VMBO leerlingen moeten aan de hand genomen worden en worden niet bereikt met 'kille' stimuleringsmethoden zoals een poster of een website. Er moet een afweging gemaakt worden binnen de gemeente hoeveel extra inzet op VMBO jongeren gerechtvaardigd is bij uitblijven van resultaat, als dezelfde inzet onder HAVO/VWO leerlingen tot een enorme stijging van de sport- en beweegparticipatie kan leiden.

Als derde moet er niet alleen naar de jongere gekeken worden, maar ook naar zijn of haar gezin. Jongeren worden steeds meer zelfstandig naarmate ze ouder worden, maar zijn grotendeels nog thuiswonend en financieel afhankelijk van hun ouders. Daarom moet er bij inzet op jongeren ook gekeken worden naar de mate waarop ze vanuit huis ondersteund kunnen worden. Jongeren uit gezinnen met een lage SES sporten en bewegen dan ook beduidend minder dan jongeren uit gezinnen van hogere SES (Jehoel-Gijsbers, 2009; Bouwknegt, 2009; Frelief & Janssens, 2007).

6.3.2 Afbakening leeftijdscategorieën

Bij de doelgroepafbakening binnen het sport- en beweegbeleid van de gemeente Utrecht wordt er uitgegaan van vaste leeftijdsgroepen. Deze groepen zijn gebaseerd op de onderwijsfases: 0 tot 4 jaar, 4 tot 12 jaar en 12 tot 18 jaar. Wat sport- en beweegparticipatie betreft is dit echter een minder logische opbouw. Wanneer de sportparticipatiecijfers binnen de leeftijdscategorie 12 tot 18 jaar nader bekeken worden, blijkt dat er in het 12de en 13de levensjaar zowel door jongens als meiden nog net zoveel gesport wordt als daarvoor. Pas in het 14de levensjaar is er een duidelijk breekpunt zichtbaar bij de jongens, waarin de sportdeelname met 10 procentpunten daalt. Daarna is er een geleidelijke daling te zien van hun 14de tot hun 18de levensjaar, met in totaal nog een daling van plusminus 5 procentpunten. Bij de meiden komt het eerste breekpunt een jaar later dan bij de jongens. Op hun 15de daalt de sportdeelname van meiden met 10 procentpunten. De sportdeelname lijkt op hun 17de dan weer toe te nemen, maar er vindt op hun 18de nogmaals een scherpe daling plaats van 10 procentpunten (Breedveld & Thiessen-Raaphorst, 2006).

In de eerste twee jaar op het voortgezet onderwijs verandert er dus nog weinig aan het sport- en beweeggedrag van jongeren. Toch wordt er net zoveel op deze groep ingezet als op de oudere jongeren. Bovendien is een jongere van 17 jaar niet te vergelijken met een jongere van 12 jaar. In de pubertijd verandert er veel met de jongere. Dit heeft ook consequenties ten opzichte van de aanpak die nodig is om de jongere te kunnen verleiden tot sporten en bewegen.

Overigens wordt er in het wijksporplan Noordwest wel een onderscheid gemaakt tussen jongeren van 13 tot en met 15 jaar en jongeren van 16 tot en met 18 jaar. De jongeren uit de eerste categorie zijn nog wel goed toe te leiden naar structureel sportaanbod, maar de jongeren van de tweede categorie laten zich minder makkelijk binden, aldus de samenwerkende organisaties uit Noordwest. Hiermee hangt ook samen dat het belangrijk is om al te starten met sport- en beweegdeelname voor het 12de jaar. Op het moment dat een jongere nog nooit iets met sporten of bewegen heeft gedaan, is het uitermate lastig om daar pas op het voortgezet onderwijs mee te beginnen.

6.3.3 Gratis sporten en bewegen?

Dat de sportdeelname onder jongeren uit gezinnen met lage SES lager is dan gemiddeld is bij de gemeente Utrecht al langer bekend. Door middel van de U-pas kunnen deze jongeren dan ook gratis

lid worden bij een sportvereniging, om zo de sport- en beweegparticipatie te stimuleren. Of dit de beste oplossing is worden echter vraagtekens bij geplaatst.

Enerzijds zorgt het laten betalen voor sport- en beweegactiviteiten ervoor dat jongeren niet bereid zijn een steentje bij te dragen, ze hebben immers al betaald voor de activiteit. De drempel om te gaan sporten en bewegen wordt ook hoger, waardoor minder jongeren er voor zullen kiezen in beweging te komen.

Anderzijds wordt er vanuit principieel oogpunt aangegeven dat jongeren moeten leren dat 'voor niets de zon op gaat' (Programma Jeugd, 2009). Daarnaast hebben de respondenten aangegeven dat jongeren te vrijblijvend omgaan met het lidmaatschap als het gratis is. Het heeft niks gekost, dus het geeft ook niet als ze op een gegeven moment besluiten om niet meer op te komen dagen. De laagdrempeligheid stimuleert ook niet om te integreren in de vereniging. Het wordt als vanzelfsprekend gezien dat er gebruik gemaakt mag worden van de faciliteiten van de vereniging en er heerst weinig intentie om iets terug te doen. Ook gratis aanbod stimuleert blijkbaar geen actieve houding bij de jongeren.

Uit het SCP rapport 'Kunnen alle kinderen meedoen?' bleek dat bij 59% van de bijstandskinderen tussen de 5 en 18 jaar financiële redenen een rol spelen bij het niet sporten of bewegen (Jehoel-Gijsbers, 2009). Bouwknecht zet in haar onderzoek echter vraagtekens bij deze conclusie. Volgens haar speelt opleiding van ouders, dat sterk correleert met inkomen, een grotere rol. De jongeren tussen de 12 en 15 die zij heeft geïnterviewd gaven daarnaast geen van allen financiële redenen aan om geen lid te zijn van een sportvereniging (Bouwknecht, 2009). Uit het onderzoek van de Utrechtse jongerendenktank U-shake kwamen financiële mogelijkheden juist weer wel als sterke invloed uit de bus.

Volgens één van de respondenten in dit onderzoek gaat het niet zozeer om het gebrek aan financiële middelen, maar eerder om het gebrek aan bereidheid om te betalen voor een sport- of beweegactiviteit. Toen er na een periode van gratis aanbod werd overgegaan op het vragen van een geringe eigen bijdrage, stopten veel leden met het bezoeken van activiteiten bij de sportvereniging van de respondent. Door sport en bewegen gratis aan te bieden, is men op een gegeven moment ook niet meer bereid om ervoor te betalen. Gratis sporten wordt als een recht gezien en dit heeft nadelige consequenties, aldus de respondent.

6.3.4 Toeleiding

Bij de beleidsmedewerkers van de gemeente Utrecht is bekend dat jongeren moeilijk kunnen worden toegeleid naar structureel sport- en beweegaanbod. Desondanks wordt de toeleiding binnen de gemeente Utrecht veel gestimuleerd. Toeleiding naar structureel aanbod zoals een sportvereniging biedt zoveel voordelen, dat de toeleiding van jongeren onverminderd wordt gestimuleerd ondanks signalen dat het 'trekken aan een dood paard' is.

Uit onderzoek van Boessenkool (2007) en Bouwknecht (2009) blijkt dat de sportvereniging nog wel gezien wordt als dé plek waar er gesport wordt. Jongeren willen vaak wel sporten bij een sportvereniging, maar er spelen andere redenen waarom ze toch geen lid worden zoals geen tijd, te verplichtend, te prestatief, andere interesses, vrienden die stoppen bij de sportclub, ontevredenheid over de trainer en te grote reisafstand tot de sportvereniging (Bouwknecht, 2009).

Aan dergelijke argumenten is er als gemeente weinig te doen. Wellicht dat de reisafstand verkleind kan worden door de sportverenigingen meer een plek in de wijk te geven, maar op de overige factoren kan de gemeente geen invloed uitoefenen.

Het stimuleren van de samenwerking tussen de verschillende sport- en beweegaanbieders in de wijk is voor de gemeente Utrecht derhalve een belangrijk punt, zodat jongeren die hun interesse in de sportvereniging verloren hebben op een andere wijze aan het sporten en bewegen gehouden kunnen worden.

6.3.5 Invloed nieuw college

Eén van de invloeden van de komst van het nieuwe college is dat het jongerenwerk stedelijk georganiseerd gaat worden. Dit kan gevolgen hebben voor de Beweegmakelaar, die vanuit team Sport een budget krijgt om jongeren te stimuleren te sporten en bewegen.

Voor het stimuleren van sport en bewegen onder jongeren is de samenwerking op wijkniveau juist erg belangrijk. Uit onderzoek naar de positie van de Beweegmakelaar kwam ook naar voren dat juist die wijkgerichte aanpak, waardoor de Beweegmakelaar 'feeling' met de wijk krijgt, het beste is voor het functioneren van deze functie (Van Luxemburg, 2009). Als het jongerenwerk stedelijk georganiseerd

wordt, zal een Beweegmakelaar vanuit de WWO minder contact hebben met de jongerenwerkers. Samenwerking met het jongerenwerk is echter erg belangrijk voor de Beweegmakelaar. Om deze samenwerking te kunnen garanderen moet deze een plek krijgen in de wijk sportplannen.

Met de komst van het nieuwe college heeft Sport ook een nieuwe wethouder. Wethouder Harm Janssen van het CDA heeft plaats moeten maken voor Rinda den Besten van de PvdA. Den Besten staat voor een sociale en actieve stad. De invloed van deze verandering moet de komende periode duidelijk worden. Er wordt op dit moment in samenwerking met den Besten een visie bij team Sport voor langere periode ontwikkeld. Ten opzichte van Janssen die sport en bewegen altijd voor iedereen toegankelijk wilde maken en geen onderscheid wilde maken, zal den Besten wellicht meer richten op de groepen die op dit moment te weinig sporten en bewegen. Uit het collegeprogramma komt deze wens ook expliciet naar voren, maar het uiteindelijke doel om sport voor iedereen toegankelijk te maken wordt ook door het nieuwe college benadrukt in het collegeprogramma.

6.3.6 Samenwerking binnen de gemeente Utrecht

Naast de afstemming op wijkniveau moet er volgens de respondenten ook meer samenwerking ontstaan op stedelijk niveau tussen de beleidsmedewerkers van de gemeente Utrecht. Dit is ingeleid door de reorganisatie van DMO, dat onder andere als doel heeft om de medewerkers meer integraal te werk te laten gaan. Meer samenwerking leeft dus blijkbaar niet alleen onder de gesproken beleidsmedewerkers, maar ook op managementniveau.

Een eerste stap in meer afstemming is het betrekken van de andere teams op het moment dat er raakvlakken zijn in het werk. Een voorbeeld hiervan is afstemming over sport- en beweeginitiatieven met de Beweegmakelaar. Op het moment dat er vanuit een ander team dan Sport iets op sport- en beweeggebied in de wijk plaatsvindt, moet dit met team Sport gecommuniceerd worden. Team Sport kan vervolgens de Beweegmakelaar inschakelen, zodat deze een advies kan geven over dit initiatief. Dit betekent dat de samenwerking tussen de teams van begin af aan op gang gebracht moet worden. De Beweegmakelaar is op de hoogte van alles wat er op sport- en beweeggebied in de wijk plaatsvindt, waardoor deze een goede inschatting kan maken of het initiatief een goed of slecht idee is. Als er pas in een later stadium contact met de Beweegmakelaar wordt opgenomen, komt dergelijk advies te laat.

Zoals uit de voorgaande paragrafen naar voren is gekomen is samenwerking tussen onderwijs, welzijn en sport belangrijk. Daarom zullen de teams Sport, Onderwijs, Samenleving, Wijkaccountmanagement en Jeugd ook meer moeten samenwerken. Zoals de beleidsmedewerker Onderwijs al aangaf: "*Als de mensen willen samenwerken op de onderwerpen waar dat nodig is, dan zal dat gebeuren*". De samenwerking moet 'aantrekkelijk' gemaakt worden. Op het moment dat de beleidsmedewerkers samenwerking als meerwaarde zien in plaats van vertraging van het proces, komt de samenwerking vanzelf op gang. Wanneer er bijvoorbeeld door samen te werken met Wijkaccountmanagement budget vrijkomt vanuit de Wijkactieplannen voor sportactiviteiten in één van de krachtwijken, is dat een sterke motivatie voor Sport om met Wijkaccountmanagement samen te werken.

Op het gebied van jongeren heeft het programma Jeugd een belangrijke rol in het komen tot een meer integrale aanpak van de problematiek. Bij de totstandkoming van de nota Jongeren en Vrije Tijd 'Over chillen en participeren' hebben alle teams een bijdrage geleverd op het eigen werkgebied. Het programma Jeugd heeft echter zelf geen uitvoeringsbudgetten. Hierdoor is er te weinig motivatie vanuit de andere teams om de samenwerking met Jeugd te zoeken.

Om jongeren aan het sporten en bewegen te krijgen is het belangrijk dat ze intrinsiek gemotiveerd worden. Wanneer de motivatie om te gaan sporten uit de jongeren zelf komt zullen ze het langer volhouden. Jongeren worden intrinsiek gemotiveerd om te gaan sporten en bewegen als ze het leuk vinden om dit te doen. Dit moet niet uit het oog verloren worden op het moment dat er wordt samengewerkt met andere teams die sport en bewegen alleen als middel willen inzetten om een doel te bereiken. Wanneer er teveel de nadruk wordt gelegd op sport als middel, zullen jongeren niet intrinsiek gemotiveerd worden om structureel te gaan sporten en bewegen.

7. Conclusies

Aan de hand van de voorgaande analyse kan er in dit hoofdstuk een antwoord worden geformuleerd op de deelvragen en hoofdvraag van dit onderzoek.

7.1 Deelvragen

De beantwoording van onderstaande drie deelvragen zullen de basis vormen voor de beantwoording van de hoofdvraag in paragraaf 7.2.

7.1.1 Deelvraag 1

Op welke wijze geeft de gemeente Utrecht haar sport- en beweegbeleid rond jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar vorm?

Het sport- en beweegbeleid gericht op jongeren van 12 tot en met 17 jaar wordt vanuit veel verschillende werkvelden binnen de gemeente Utrecht vormgegeven. Dit komt doordat sport een 'belangrijke bijzaak' is binnen het Utrechtse beleid. Sport en bewegen wordt veelvuldig ingezet als middel om jongeren zich te laten ontwikkelen tot zelfredzame burgers die kunnen participeren in de samenleving. Dit gebeurt vanuit de werkvelden gezondheid, veiligheid, welzijn, onderwijs en jeugd. Door de reorganisatie die 1 januari 2010 van kracht is gegaan zijn de beleidsmedewerkers die zich met sport- en beweegbeleid rond jongeren bezig houden binnen de DMO verdeeld over de teams Sport, Onderwijs, Jeugd, Wijkaccountmanagement, Zorg & Veiligheid en tot slot Samenleving. Buiten de DMO is de GG&GD ook actief op het gebied van sport- en beweegstimulering onder jongeren.

De gemeente Utrecht wil sport en bewegen voor iedereen toegankelijk maken. Om te bepalen of er voldoende bewogen wordt, is de tendens om meer naar de NNGB te kijken. Voor jongeren geldt echter dat zij die norm maar weinig halen. Dit komt doordat ze niet dagelijks bewegen, maar in plaats daarvan eerder drie keer in de week intensief sporten. Hierdoor voldoen ze wel vaker aan de fitnorm. Om een goed beeld van het sport- en beweeggedrag van de jongeren te krijgen kan er dus beter naar de combinorm gekeken worden, in plaats van alleen naar de NNGB.

Er zijn drie manieren te onderscheiden waarop jongeren in Utrecht aan voldoende beweging kunnen komen, te weten:

1. Lidmaatschap bij een sportvereniging of sportschool
2. Anders georganiseerd sporten (in de wijk op veldjes, onder- en naschoolse activiteiten, of via de activiteiten van bijvoorbeeld een WWO of migrantenzelforganisatie)
3. Gedurende de dag voldoende matig intensief bewegen (door middel van fietsen naar school, traplopen en andere matig intensieve activiteiten)

De wens van de gemeente is idealiter om alle jongeren lid te maken van een sportvereniging. Bij de sportvereniging krijgen de jongeren niet alleen voldoende beweging, het is ook goed voor de ontwikkeling van de jongere op meerdere fronten zoals het leren omgaan met regels, het leren omgaan met verantwoordelijkheden, het leren omgaan met andere mensen en het mogelijk vervullen van een bestuursfunctie.

Tegelijkertijd bestaat het besef bij de gemeente Utrecht dat toeleiding naar sportverenigingen onder jongeren een lastige klus is. Uit projecten zoals Enjoy Sports! blijkt dat met name VMBO jeugd zich erg moeilijk bindt aan een sportvereniging. Daarom is de gemeente ook tevreden als er op andere wijze aan voldoende beweging gekomen wordt, zoals via het anders georganiseerd sporten. Onder- en naschoolse activiteiten, activiteiten bij WWO's, activiteiten bij migrantenzelforganisaties en op Cruiff Courts of Richard Krajicek Playgrounds worden door de gemeente gesubsidieerd en gestimuleerd. Via SportU of de U-pas kunnen jongeren gratis of tegen gereduceerd tarief sporten en bewegen.

Zodoende is er voor de jongeren in Utrecht een breed pakket aan mogelijke sport- en beweegactiviteiten ontstaan. Er is zelfs zoveel te doen voor de jongeren, dat het ontbreekt aan een gedegen overzicht of afstemming van alle verschillende initiatieven. De jongeren hebben aangegeven dat ze graag een website wilden waar al het vrije tijdsaanbod voor jongeren op te vinden is. Daar is gehoor aan gegeven door het programma Jeugd, die de website Jong030 lanceerde op 18 februari 2010.

Voor de afstemming in de wijken financiert het team Sport al jaren de Beweegmakelaar. De Beweegmakelaar is werkzaam bij de WWO en dient als 'spin in het web' op sport- en beweeggebied. Elke wijk krijgt vanuit de 'Sport in de Wijk' subsidie voor een bepaald aantal uren een Beweegmakelaarsfunctie.

Sinds dit jaar heeft de Beweegmakelaar ook de taak gekregen een wijksportplan op te stellen. Het wijksportplan is bedoeld om meer samenwerking en afstemming in de wijken te krijgen op sport- en bewegingsgebied. Dit plan wordt opgesteld aan de hand van een aantal bijeenkomsten waar alle betrokkenen in de wijken op sport- en bewegingsgebied voor zijn uitgenodigd. Tijdens de bijeenkomsten spreken de samenwerkende organisaties af om een gezamenlijk doel na te streven. Uit de bijeenkomsten kwam onder andere de wens naar voren voor één coördinator van alle verschillende projecten in de wijk. Deze regisseursfunctie wordt toebedacht aan het team Sport en in de praktijk uitgevoerd door de Beweegmakelaar.

7.1.2 Deelvraag 2

Hoe kan het sport- en beweegbeleid voor jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar verbeterd worden volgens de beleidsuitvoerders in de wijken Zuidwest en Overvecht van de gemeente Utrecht?

Zoals ook al uit het wijksportplan Noordwest naar voren kwam, is er in de wijken Zuidwest en Overvecht behoefte aan meer samenwerking en afstemming tussen de verschillende organisaties en initiatieven. De Beweegmakelaar zou daar een belangrijke rol in kunnen vervullen, maar er kleven ook nadelen aan de Beweegmakelaarsfunctie. Het grootste nadeel is het gebrek aan uren. De Beweegmakelaar heeft maar een beperkt aantal uren per wijk om alle coördinatie in te verrichten en in de praktijk blijkt dat dikwijls te weinig.

Aan het initiatief om een wijksportplan op te stellen wordt met enthousiasme meegewerkt. Dit wordt gezien als een goed middel om meer samenwerking in de wijk te kunnen creëren. Uit de reactie van de beleidsuitvoerders bleek dat er behoefte is aan samenwerking, maar dat er ook sprake is van uiteenlopende belangen tussen de verschillende organisaties in de wijk. Enerzijds kunnen sportverenigingen en WWO's elkaar ondersteunen om lastige jeugd aan het sporten en bewegen te krijgen, maar anderzijds wil de sportvereniging niet opgezadeld worden met maatschappelijke problemen. De WWO wil het welzijn van de jongere verbeteren, maar de sportvereniging wil alleen een tak van sport mogelijk maken voor zijn leden. Op het moment dat de club noodlijdend is wordt het een ander verhaal. Dan wil de sportvereniging graag samenwerken met de WWO om meer leden binnen te halen.

Ook de samenwerking tussen school en de sportvereniging is voor de sportvereniging een interessante optie om meer toestroom van leden te kunnen garanderen. Als de school echter over de middelen beschikt om het sport- en beweegaanbod op de school zelf in te vullen, is het maar de vraag of de school bereid is om de samenwerking in de wijk te zoeken. Op het moment dat de samenwerking voor de school geen meerwaarde heeft, zal het deze investering ook niet doen. Scholen hebben bovendien eigen (educatieve) doelen, waar de gemeente geen invloed op heeft. Soms is het daarom niet in het belang van de school om met sportverenigingen samen te werken.

De samenwerking tussen de school en een WWO kan ook een win-win situatie opleveren voor beide partijen. Het nadeel van deze samenwerking voor de school is dat de WWO niet werkt met vrijwilligers zoals de sportvereniging en dus duur is.

Het wijksportplan wordt opgesteld vanuit alles wat de samenwerkende organisaties gemeen hebben. In feite hebben alle organisaties echter ook eigenbelangen die tegenstrijdig kunnen werken. Daar moet ook oog voor zijn bij het opstellen en tot uitvoering brengen van het plan, zodat het een realistisch plan blijft. Het beste zou zijn als er vanuit alle drie de perspectieven van Martin (2002) naar de situatie gekeken wordt. Zodoende wordt er niet alleen gericht op wat de overeenkomsten zijn, maar ook wat de verschillen zijn tussen de organisaties en de verschillen tussen de individuele betrokkenen van het plan. Deze verschillen zijn niet per definitie negatief. Sterker nog, de verschillen in aanpak maken het sport- en beweegstimuleringsbeleid juist veelzijdig, zodat alle jongeren met hun uiteenlopende wensen bediend kunnen worden.

Uit het wijksportplan Noordwest valt nog één ander punt te leren. Zij kiezen er voor om de doelgroep jongeren niet te laten lopen van 12 tot en met 17 jaar, maar op te knippen in twee categorieën: van 13 tot en met 15 en van 16 tot en met 18. De geraadpleegde sportparticipatiecijfers ondersteunen deze keuze, doordat jongeren op jonge leeftijd (12 en 13 jaar) nog net zoveel sporten als daarvoor. Pas vanaf hun 14de (bij jongens) en 15de (bij meiden) daalt de sportparticipatie (Breedveld & Tiessen-Raaphorst, 2006). Volgens de Utrechtse Jeugdmonitor 2008-2009 zet de daling bij meiden al wel in vanaf het 13de levensjaar, maar neemt het pas echt een duikvlucht naar beneden van 25 procentpunten op hun 16de (Van Buren, Toet & Ameijden, 2010).

Het mogelijk maken van toeleiding naar structureel aanbod van met name de oudere jongeren en VMBO jongeren wordt als zeer lastig ervaren. Een succesvolle toeleiding vereist een intensieve

begeleiding en een zogenaamde 'warme' overdracht, zodat de jongere zich omgeven voelt door mensen die hij of zij vertrouwt. Dit vertrouwen is vaak wel aanwezig op de school tussen de docenten en de leerlingen. Ook de ouders lijken de school als institutie veel vertrouwen te geven. Sportverenigingen krijgen dit vertrouwen echter minder gemakkelijk.

Het betrekken van de ouders is een belangrijke stap, dat vaak nog te weinig in het Utrechtse beleid wordt meegenomen volgens de respondenten. Jongeren worden naarmate ze ouder worden wellicht zelfstandiger, maar zijn alsnog voor een groot deel afhankelijk van hun ouders. Ouders maken de randvoorwaarden mogelijk waardoor de jongeren kunnen sporten. Zij betalen bijvoorbeeld nog vaak de contributie en in het geval van allochtone meiden blijken ouders nog vaak regels op te stellen die het voor hun dochter moeilijk maken in haar vrije tijd te sporten of bewegen. Zolang de ouders niet open staan voor meer sporten en bewegen van hun tieners, zal het beleid van de gemeente Utrecht minder effectief zijn.

Het beleid van de gemeente Utrecht om door middel van SportU en de U-pas gratis sporten voor jongeren mogelijk te maken wordt door één respondent overigens bekritiseerd. Volgens de respondent is het verlagen van de kosten een prima idee, maar het volledig gratis maken heeft onbedoelde effecten. Sporten en bewegen wordt dan namelijk als recht gezien. De bereidheid om ervoor te betalen verdwijnt, evenals de bereidheid om überhaupt iets tegenover het lidmaatschap te zetten in de vorm van vrijwilligerswerk. Daarnaast was de ervaring van de respondent dat de groep die dankzij de U-pas aan het sporten was niet integreerde in de vereniging.

7.1.3 Deelvraag 3

Hoe kan het sport- en beweegbeleid voor jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar verbeterd worden volgens de beleidsmedewerkers van de gemeente Utrecht?

De ideeën om het sport- en beweegbeleid te verbeteren van de beleidsmedewerkers komen gedeeltelijk overeen met die van de beleidsuitvoerders. Ook een groot aantal beleidsmedewerkers adviseren om de ouders meer te betrekken bij de sport- en beweegstimulering. De beleidsmedewerkers zijn daarnaast op de hoogte van het gebrek aan overzicht en coördinatie tussen de sport- en beweeginitiatieven in de wijk. Ze onderkennen de waarde van de Beweegmakelaar daarin, maar constateren ook dat de Beweegmakelaar te weinig uren heeft om deze functie optimaal te kunnen vervullen. De beleidsmedewerkers denken dat het wijksporplan de Beweegmakelaar kan bijstaan om zijn regisseursfunctie beter in te vullen.

De beleidsinzet wordt voor een groot deel ingezet op de kleine groep 15–20% 'probleemjongeren'. Volgens een aantal beleidsmedewerkers moet er echter een verschuiving plaatsvinden naar meer aandacht voor de brede groep 80–85% jongeren die geen problemen veroorzaken of ervaren. Hierdoor kan worden voorkomen dat er meer jongeren in de 'probleem' groep komen. Met name bij Jeugd en de GG&GD heerst deze gedachte. Daarnaast wordt het als onrechtvaardig gezien dat jongeren die problemen veroorzaken vervolgens worden 'beloond' met sport- en beweegactiviteiten, terwijl andere jongeren hier net zoveel behoefte aan hebben. Te denken valt aan (allochtone) meiden die niet buiten rondhangen of overlast veroorzaken, maar die een even grote behoefte hebben aan activiteiten als jongens.

Anderzijds wordt er beargumenteerd vanuit de werkvelden Onderwijs, Veiligheid en Welzijn dat de extra inzet op de 'probleemjongeren' wel degelijk gerechtvaardigd is. De jongeren die geen problemen ervaren zijn relatief zelfredzaam en vinden hun eigen weg naar het reguliere sport- en beweegaanbod wel. Er moet derhalve extra ingezet worden op de groep jongeren die deze weg niet zo makkelijk vindt.

Doordat sport en bewegen vanuit vele verschillende werkvelden worden gestimuleerd, heerst er ook een grote wens om meer samen te werken binnen de gemeente Utrecht. Meer samenwerking heeft mogelijk tot gevolg dat jongeren beter bereikt kunnen worden. Sport en Onderwijs zouden bijvoorbeeld kunnen kijken hoe sport en bewegen op de (VMBO) school nog beter gestimuleerd kan worden. Dit kan wellicht gecombineerd worden met de inzet die de GG&GD wil doen op jongeren, gericht op een gezonde leefstijl waar bewegen een groot onderdeel van uitmaakt.

De reorganisatie van DMO is de eerste stap in meer samenwerking geweest. De medewerkers van DMO moeten door de reorganisatie meer integraal en flexibel te werk kunnen gaan. Sommige beleidsmedewerkers vinden de reorganisatie een goede aanleiding om daadwerkelijk meer samenwerking te gaan zoeken. Eén van de beleidsmedewerkers is van mening dat er voor meer samenwerking geen reorganisatie nodig was geweest. Uiteindelijk zijn het de medewerkers die moeten gaan samenwerken en als zij dat willen dan zullen ze dat ook doen.

Als de beleidsmedewerkers echter geen meerwaarde zien in meer samenwerking komt deze ook niet op gang. Het besef dat samenwerking van belang is lijkt wel aangewakkerd te zijn door de reorganisatie. Over de daadwerkelijke effecten kan er in dit onderzoek geen uitspraken gedaan worden, omdat de interviews te kort na de reorganisatie plaatsvonden.

Wat wel van belang is op het moment dat er intensief vanuit team Sport wordt samengewerkt met de andere teams op sport- en beweeggebied, is dat de andere teams sport als middel zien. Om een jongere structureel aan het sporten en bewegen te krijgen moet het daarvoor intrinsiek gemotiveerd worden. Deze intrinsieke motivatie krijgt hij of zij bijvoorbeeld omdat hij of zij het leuk vindt om te sporten of bewegen. Als er teveel wordt benadrukt dat sport gezond is, of zorgt dat de jongeren niet op straat hangen en regels leren accepteren dan worden jongeren niet intrinsiek gemotiveerd om te blijven sporten en bewegen.

Tot slot is de beleidsadviseur Sport de enige die zich af vraagt of de gemeente nog wel veel meer voor de jongeren kan betekenen. Als jongeren niet willen sporten of bewegen, hoe mooi je het ook voor ze maakt, dan is dat hun keuze.

7.2 Hoofdvraag

De centrale vraag die in dit onderzoek wordt beantwoord, luidt: "*Op welke wijze geeft de gemeente Utrecht haar sport- en beweegbeleid rond jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar vorm en hoe kan dit volgens betrokken beleidsmedewerkers en beleidsuitvoerders verbeterd worden?*".

Sport en bewegen wordt door de gemeente Utrecht vanuit verschillende werkvelden ingezet als middel om de Utrechtse jongeren te laten opgroeien tot zelfredzame, gezonde en actieve burgers. Om te bepalen of de jongeren voldoende sporten en bewegen dient de NNGB als belangrijke maatstaf, terwijl voor jongeren de combinorm geschikter zou zijn. Er wordt ook veel waarde gehecht aan lidmaatschap bij een sportvereniging, door de vele positieve invloeden dat lidmaatschap kan hebben op een jongere. Veel beleid heeft als uiteindelijk doel om de jongeren toe te leiden naar structureel sport- en beweegaanbod. Tegelijkertijd bestaat paradoxaal genoeg het besef onder de beleidsmedewerkers dat toeleiding van jongeren naar sportverenigingen erg lastig is. Met name VMBO jongeren worden erg moeilijk bereikt. Daarom wordt er ook gestuurd op voldoende sporten en bewegen via onder- en naschools aanbod, activiteiten bij de WWO's, activiteiten bij migrantenzelforganisaties en op de Richard Krajicek Playgrounds en Cruiff Courts in de wijk. VMBO jongeren krijgen extra aandacht, omdat onder hen de sportparticipatie het laagst is. Ook wordt er gratis sporten en bewegen mogelijk gemaakt via SportU en de U-pas.

Er is dan ook een breed sport- en beweegaanbod voor de Utrechtse jongeren. Omdat de jongeren zelf ook hebben aangegeven dat er genoeg te doen is, maar dat ze meer informatie daarover willen is de website Jong030 in het leven geroepen.

Voor de afstemming tussen de verschillende initiatieven in de wijk wordt de Beweegmakelaar vanuit team Sport gefinancierd, die moet dienen als 'spin in het web'. Een nieuwe ontwikkeling is het opstellen van wijk sportplannen. Een wijk sportplan wordt door de Beweegmakelaar opgesteld in samenwerking met alle relevante partners op sport- en beweeggebied van die wijk. Hierdoor wordt de afstemming en de samenwerking in de wijk versterkt.

Zowel de beleidsmedewerkers als de beleidsuitvoerders zijn van mening dat er veel meer samenwerking in de wijk moet ontstaan tussen met name de scholen, de WWO en de sportverenigingen. De financiering van de Beweegmakelaar vanuit team Sport maakt echter een Beweegmakelaarsfunctie van een beperkt aantal uren mogelijk per wijk. Hoewel het wijk sportplan een goed middel is om de Beweegmakelaar te helpen, zijn dit onvoldoende uren om deze functie naar voldoening uit te voeren. Er moet gekeken worden naar mogelijkheden om deze functie uit te bouwen of te ondersteunen. Het team Sport kan de Beweegmakelaar bijvoorbeeld ondersteunen door bijeenkomsten te organiseren gericht op het vergroten van de samenwerking in de wijk. De verschillende subwijken in een wijk hebben uiteenlopende problematiek. Het is derhalve ook denkbaar dat de Beweegmakelaar zich nog specifiek op subwijkniveau bezig moet gaan houden. Ook de wijk sportplannen zouden meer buurtgericht kunnen worden, zodat deze minder algemeen geformuleerd worden en specifiek op de problematiek in kunnen gaan.

De beleidsmedewerkers en beleidsuitvoerders hebben aangegeven dat er meer samenwerking in de wijk zou moeten zijn tussen sportverenigingen, scholen en de WWO. Uit de gesprekken met de

respondenten kwam echter ook naar voren dat er sprake is van verschillende belangen tussen deze organisaties. Deze verschillende belangen kunnen meer samenwerking in de weg staan. Men moet zich bewust zijn van de verschillen in 'core business' van de organisaties. De verschillen in aanpak van sport- en beweegstimulering bij de WWO, de sportvereniging en op school zijn ook de kracht, doordat daardoor voor alle verschillende wensen van jongeren een passend aanbod is.

Er heerst veel onduidelijkheid over het wel of niet gratis aanbieden van sport. Wanneer jongeren ervoor moeten betalen worden ze niet gemotiveerd om zelf een bijdrage te leveren, omdat ze het idee hebben dit al te hebben gedaan door te betalen. Gratis sporten kan echter volgens een beleidsuitvoerder ook het effect hebben dat ze niet meer bereid zijn iets over te hebben om te mogen sporten en bewegen, omdat ze het als 'recht' zien. De bereidheid om te betalen verdwijnt daardoor. De jongeren moeten wat dat betreft 'opgevoed' worden met de wetenschap dat 'voor niets de zon op gaat'. Om te bepalen welke argumenten uiteindelijk doorslaggevend zijn in deze discussie moet er een keer onderzocht worden wat de gevolgen zijn van het huidige beleid rond het gratis aanbieden van sport, doordat er vanuit de beleidsmedewerkers en de beleidsuitvoerders verschillende ideeën over zijn.

De doelgroep jongeren is zeer divers. Er worden in het huidige beleid van de gemeente Utrecht keuzes gemaakt om meer in te zetten op specifieke groepen, zoals de 15-20% kwetsbaardere jongeren, allochtone meiden en VMBO jongeren. Er wordt echter nog geen rekening gehouden met het verschil in leeftijd. Uit de geraadpleegde sportparticipatiecijfers blijkt dat oudere jongeren steeds minder gaan sporten en minder vaak lid zijn van een sportvereniging. In het wijk sportplan Noordwest wordt daar wel rekening mee gehouden door de 12 tot en met 17 jarigen op te knippen in twee categorieën. Hier kan ook binnen het Utrechtse sport- en beweegbeleid omtrent jongeren rekening mee gehouden worden, door toeleiding naar structureel aanbod nog wel voor de leeftijd 12 tot en met 14 jaar te stimuleren, maar voor de 15 tot en met 17 jarige groep meer te richten op anders georganiseerd aanbod.

Daarnaast zijn ouders een belangrijk onderdeel dat nog te weinig wordt meegenomen in het huidige beleid. Ouders bieden de randvoorwaarden voor jongeren door middel van regels en financiën om te kunnen sporten en bewegen. Als sport en bewegen niet ondersteund wordt door de ouders, zullen de jongeren dit ook niet snel oppakken. Als er ingezet wordt op het stimuleren van jongeren om te sporten en bewegen, zouden ouders daar bij betrokken moeten worden.

Tot slot moet er meer samenwerking ontstaan binnen de gemeente Utrecht. Jongeren worden vanuit veel verschillende werkvelden gestimuleerd om te sporten en bewegen. Door meer een gezamenlijke aanpak te formuleren, kunnen de jongeren nog beter bereikt worden.

De reorganisatie is de eerste stap geweest in meer samenwerking. Het heeft tot nu toe nog weinig resultaten opgeleverd omdat het nog te kort van kracht is, maar de beleidsmedewerkers zijn zich er in ieder geval wel meer bewust van geworden dat meer samenwerking van belang is. Uiteindelijk zullen de medewerkers eerst moeten bedenken wie er vanuit de gemeente Utrecht nog meer bezig is met het onderwerp jongeren en sport en bewegen voordat er actie op wordt ondernomen. Al begint het met elkaar op de hoogte houden van relevante ontwikkelingen. Het moet uiteindelijk een automatisme worden.

Daarbij moet er wel op gelet worden dat er niet alleen nadruk gelegd wordt op sport als middel. Jongeren moeten structureel aan het sporten en bewegen blijven en daarvoor is intrinsieke motivatie vanuit de jongere van groot belang. Dit wordt niet bereikt als er teveel nadruk ligt op het sporten om een ander doel te bereiken. Sporten moet vooral leuk blijven.

8. Aanbevelingen

Concreet betekenen deze conclusies voor de gemeente Utrecht dat de volgende aanbevelingen worden gedaan.

Er is grote behoefte aan meer afstemming en samenwerking in de Utrechtse wijken. De Beweegmakelaar kan daar met behulp van het wijk sportplan een grote bijdrage aan leveren. Met het huidige aantal uren dat de Beweegmakelaars voor de wijk hebben kan dit echter niet naar voldoening vormgegeven worden. Daarom wordt er aanbevolen om de mogelijkheden te onderzoeken om voor de Beweegmakelaarsfunctie meer uren te financieren. Team Sport moet waar mogelijk de Beweegmakelaar ondersteunen, bijvoorbeeld door een Bewegingmanagementdag te organiseren gericht op de totstandkoming van meer samenwerking in de wijk. Uiteindelijk moet er meer samenwerking op gang komen tussen de scholen, de sportverenigingen en de WWO's.

Als tweede wordt er geadviseerd om te onderzoeken wat de effecten zijn van het aanbieden van gratis sport- en beweegaanbod. De meningen lopen hierover sterk uiteen en er moet een onderbouwd standpunt komen op dit punt. Op dit moment is daarvoor te weinig bekend over de gevolgen van het beleid. Wellicht kan er een oplossing bedacht worden die de onbedoelde negatieve gevolgen van het beleid kan voorkomen.

Voor het stimuleren van sport en bewegen onder jongeren zijn ouders een essentieel onderdeel. Ouders bieden de randvoorwaarden voor jongeren door middel van regels en financiën om te kunnen sporten en bewegen. Als derde wordt er daarom aanbevolen om de ouders meer te betrekken in het sport- en beweegstimuleringsbeleid. Dit kan bijvoorbeeld in samenwerking met het onderwijs, omdat ouders de school als institutie veel vertrouwen geven. Ouders moeten zich meer bewust worden van hun rol in de stimulering van een gezonde leefstijl van hun kinderen.

De doelgroep jongeren is erg divers. Een jongere van 12 jaar heeft een geheel andere aanpak nodig dan een jongere van 17 jaar. De sportparticipatie blijkt met name onder oudere jongeren sterk te verlagen. Met name het lidmaatschap bij sportverenigingen loopt hard achteruit. Om de oudere jongeren toch voldoende te kunnen laten bewegen moet er derhalve via onder- of naschools aanbod, via WWO's en bij activiteiten in de wijk meer aandacht komen om ook de oudere jongeren te bereiken. In het Utrechtse sport- en beweegstimuleringsbeleid moet er meer aandacht komen voor deze verschillen.

Onderzoek de mogelijkheden om meer samen te werken binnen de gemeente Utrecht om de jongeren te bereiken. Vanuit het programma Jeugd is er al een integrale nota geschreven op het gebied van jongeren en vrije tijd. Dit kan als basis dienen om meer samenwerking te zoeken op de verschillende onderwerpen. Aan de hand van de aanbevelingen van dit onderzoek kan er ook in samenwerking met andere teams gekeken worden hoe de jongeren beter bereikt kunnen als gemeente.

9. Literatuurlijst

- ❖ Alvesson, M., Deetz, S. (2000), Hoofdstuk 2: Alternative social science perspectives, in: *Doing Critical Management Research*, London: Sage Publications.
- ❖ Bestuursinformatie, gemeente Utrecht (2008), *Utrechters sporten veel*, factsheet sportpeiling 2008, Den Haag: OBT Opmeer.
- ❖ Bestuursinformatie, gemeente Utrecht (2009), *Wijkenmonitor 2009*, De Groot, Goudriaan.
- ❖ Blomfield, C.J., Barber, B.L. (2009). Brief report: Performing on the stage, the field, or both? Australian adolescent extracurricular activity participation and self-concept, *Journal of Adolescence*, 32, 733–739.
- ❖ Boeije, H. (2005), *Analyseren in kwalitatief onderzoek, Denken en doen*, Boom onderwijs.
- ❖ Boessenkool, J., Kuitenbrouwer, N. & Ytrehus, E. (2007), *Onderzoeksrapportage Sport Streetwise, Onderzoek naar sport en jongeren in de steden Assen, Culemborg, Den Haag, Haarlem, Rotterdam en Utrecht*, Utrecht: Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisationswetenschap.
- ❖ Bouwknecht, M. (2009) 'Jeugd en de Sportvereniging, een onderzoek naar de betekenisgeving van 12-15-jarigen aan het lidmaatschap van de sportvereniging', Utrecht: Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisationswetenschap.
- ❖ Breedveld, K., Kamphuis, C., Tiessen-Raaphorst, A. (2008), *Rapportage Sport 2008*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau / W.J.H. Mulier Instituut.
- ❖ Cale J. & Harris J. (2006). School-based physical activity interventions: effectiveness, trends, issues, implications and recommendations for practice, *Sport, Education and Society*, 11: 4, 401–420.
- ❖ Centraal Bureau voor de Statistiek (2009), *Jaarrapport 2009 Landelijke Jeugdmonitor*, Den Haag/Heerlen: CBS.
- ❖ Corporate Brochure GG&GD, *Gezond voelen, gezond zijn en gezond blijven*, 2008, Schiedam: drukkerij Romer.
- ❖ De Winter, M., de Leuw, D., Klap, P., Valkestijn, M. (2009), *Jongerenwerk verbindt, rapportage visitatie jongerenwerk Utrecht*, Utrecht: Repro DMO.
- ❖ Dodge T. & Lambert S.F. (2009). Positive Self-Beliefs as a Mediator of the Relationship Between Adolescents' Sport Participation and Health in Young Adulthood, *Journal of Youth and Adolescence*, 38, 813–825.
- ❖ Dworkin, J.B., Larson, R. & Hansen, D. (2003). Adolescents' Accounts of Growth Experiences in Youth Activities, *Journal of Youth and Adolescence*, 32, No. 1, 17–26.
- ❖ Feldman A.F., Matjasko J.L. (2007). Profiles and portfolios of adolescent school-based extracurricular activity participation, *Journal of Adolescence*, 30, 313–332.
- ❖ Fredricks J.A. & Eccles J.S.(2008). Participation in Extracurricular Activities in the Middle School Years: Are There Developmental Benefits for African American and European American Youth?, *Journal of Youth and Adolescence*, 37, 1029–1043.
- ❖ Frelier, M. & Janssens, J. (2007), *Wat beweegt kinderen? Een onderzoek naar het sport- en beweggedrag van kinderen*, Woerden: Sterprint Grafische Partners.
- ❖ Gemeente Utrecht (2010), *Groen, Open en Sociaal, Collegeprogramma 2010–2014*, Goudriaan: De Groot Drukkerij bv.
- ❖ GG&GD, Actieprogramma Beweging in gezondheid, *Utrecht gezonder in 2010*, 2007, Enschede: Printpartners Ipskamp.

- ❖ Hoekman, R. & Gijsbers, M. (2010), *Sport in collegeprogramma's: belangrijke bijzaak, Analyse van sport in collegeprogramma's gemeenten 2010-2014*, 's Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- ❖ Hollis, M. (2006), *The philosophy of social science: an introduction*, 4de druk, Cambridge: University Press.
- ❖ Jehoel-Gijsbers, G. (2009), *Kunnen alle kinderen meedoen?*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- ❖ Kooiker, S., Van Der Velden, K (2007), *Een nuchtere kijk op gezond gedrag*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- ❖ Lawrence M.A. & Yeatman H. (2008). Conceptualising the policy practice and behavioural research relationship, *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 5, 16.
- ❖ Martin, J. (2002), *Organizational Culture, Mapping the Terrain*, California: Sage Publications, Inc.
- ❖ Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (2009), *Bewegen in Nederland 2000-2008*, Leiden: TNO.
- ❖ Nelis, H. & Van Sark, Y. (2009), *Puberbrein binnenstebuiten, Wat beweegt jongeren van 10 tot 25 jaar?*, Utrecht: Kosmos Uitgevers.
- ❖ Olij, M. (2009), *Genoeg te doen, te weinig informatie: Utrechtse jongeren denken mee over de kadernotitie Vrije Tijd*, Amsterdam: YoungWorks.
- ❖ Patrick H., Ryan A.M., Alfeld-Liro C., Fredricks J.A., Huda L.Z. & Eccles J.S. (1999). Adolescents' Commitment to Developing Talent: The Role of Peers in Continuing Motivation for Sports and the Arts, *Journal of Youth and Adolescence*, 28 No 6, 741-763.
- ❖ Programma Jeugd, gemeente Utrecht (2009), *Over chillen en participeren, Visie Jongeren en Vrije Tijd 2009-2012*, gemeente Utrecht.
- ❖ Stegeman, H. (2005), *Naar elke dag sport en bewegen op school*, 'S Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- ❖ Tiessen-Raaphorst Z.H, Kerssens J.J, Bakker D.H, Wendel-Vos G.C.W. (2005). *Sporters Vitaal! De gezondheid van sporters vergeleken met niet sporters*, Nivel.
- ❖ Van Buren, L.P., Toet, J., Van Ameijden, E.J.C (2010), *Jeugdmonitor Utrecht 2008-2009*, Gemeente Utrecht.
- ❖ Van Luxemburg, J. (2009), *De positie van de Beweegmakelaar 2009*, Gemeente Utrecht.
- ❖ Vermeulen, J., Verweel, P. & Van Veen, E. (2010), *De Richard Krajicek Foundation maakt het verschil in de buurt*, Den Haag: Richard Krajicek Foundation.

10. Bijlagen

Bijlage 1 Normen voor Bewegen volgens het NISB

Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB)

- Jongeren (0–17 jaar): dagelijks (zomer en winter) één uur tenminste matig intensieve lichamelijke activiteit (5–8 MET), waarbij minimaal twee keer per week kracht-, lenigheid- en coördinatioefeningen voor het verbeteren of handhaven van de lichamelijke fitheid.
- Volwassenen (18–55 jaar): Dagelijks (zomer en winter) minstens een half uur matig intensieve lichamelijke activiteit (4,5–6,5 MET), op minimaal 5 dagen per week.
- Ouderen (55-plussers): Tenminste een half uur matig intensieve lichamelijke activiteit (3–5 MET) op minimaal 5 en bij voorkeur alle dagen van de week (zomer en winter). Voor niet-actieven, zonder of met beperkingen, is elke extra hoeveelheid lichaamsbeweging zinvol, onafhankelijk van intensiteit, duur, frequentie en type.

Fitnorm

- Minstens drie keer per week minimaal 20 minuten zwaar intensieve lichamelijke activiteit (zomer en winter).

Combinorm

- Voldoet aan de NNGB en/of Fitnorm.

Bijlage 2 Vragenlijst interview met beleidsuitvoerder

Het beleid

- Wat wordt er op sport- en beweeggebied voor jongeren gedaan?
- Hoe is dit tot stand gekomen? Hoe zijn jullie in aanraking gekomen hiermee?
- Wat is het doel van het beleid?
- Worden er ook onbedoelde effecten bereikt met het beleid?
- Op welke wijze wordt het beleid geëvalueerd?
- Op welke wijze wordt er samengewerkt met de gemeente Utrecht?
- En met andere organisaties in de wijk (Beweegmakelaar, verenigingen, andere scholen, WWO, overige organisaties)?

De doelgroep

- Zijn er specifieke doelgroepen waar extra op wordt gericht (onderbouw/bovenbouw, allochtoon/autochtoon, jongens/meiden)?
- Uit de jeugdmonitor blijkt dat met name de meisjes, oudere jongeren (boven 16 jaar), allochtone jongeren en jongeren uit gezinnen met lagere welvaart minder sporten. Hoe wordt daar op ingespeeld?
- Hoe wordt er rekening gehouden met de specifieke behoeften van deze doelgroep(en)?
- Hoe wordt er rekening gehouden met stigmatisering van de doelgroepen?
- Wordt er in verhouding meer middelen ingezet op moeilijk te bereiken jongeren?
- Wat is er bekend over de vraag naar sport en bewegen vanuit jongeren?
- Waar hebben jongeren behoefte aan op het gebied van sport en bewegen?
 - o Werkt toeleiding naar de verenigingen bijvoorbeeld, of moet er juist meer op scholen aangeboden worden?
- Hoe goed is het aanbod bij de jongeren bekend?

Verbeteringen/wensen

- Heeft u wensen wat betreft het sport- en beweegbeleid voor jongeren?
- Hoe kan in uw ogen het sport- en beweegbeleid voor jongeren verbeterd worden?
 - o Meer/minder afstemming in de wijk, vraaggericht werken, andere opzet beleid?
- Denkt u dat door de vele verschillende initiatieven men het overzicht kwijt raakt?